

Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Cette œuvre est hébergée sur «*Notes du mont Royal*» dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

HESIODI ASCRAEI

1.

OPUSCULA INSCRIPTA

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ, SIC RE-

gens nunc Latine reddita, ut uersus uersui re-

spondeat, una cum scholijs obscurio

ra aliquot loca illu-

strantibus,

VLP IO FRANEKERENSE

Frisio autore.

Addita est antiqua NICOLAI VALLAE

translatio, ut quis conferre queat.

Item accessit ANGELI POLITIANI Rusti-

cus, ad filum & exemplar secundi

libri Hesiodi factus.

Basileæ apud Mich. Ising.

M. D. XL.

VT STEMMA TE, SIC 3

ETIAM MORIBVS orna-
to iuueni SIXTO Grumbach,
VLPIVS Franekerensis
Frisius S. D.

NVLAE amicitiae tam firmæ atq; im-
mortales permanere solent, SIXTE
dulcissime, quàm eorum qui iisdem lite-
ris initiati sunt, quique in pueritia eidem
præceptorum operam dederunt, quemadmodum nos feci-
mus. Id quod quam re ipsa uerissimū sit, tum etiam as-
serit Quintilianus autor grauissimus, qui huius rei cau-
sa publicas scholas magis probat quàm priuatam sub
pædago institutionem. Vide me, qui tametsi iam per
longum temporis interuallum à primis meis commilia-
tionibus seiunctus sim, nullus tamen ex his est cuius mi-
hi obrepfit obliuio. Cuius rei ut clarius extet argumen-
tum, hoc iam ad te mitto philosophicū ne dicam an ru-
sticum opusculum, non contentus te nuda epistola inui-
sere. Sunt anni plus minus decem, ex quo relictâ patria
ad exterâs scholas me contulerim: quos annos consum-
psi partim discendo, partim docendo, uel potius Py-
thagoreorum more, primum tacendo, deinde loquendo.
Didici Harlemi et Louanij, docui Coloniae et Erphur-
diæ, quò iuuenis uocabar ad professionem literariam, ui-
rili ætate & sapientia indigentem, quam ego profes-

Etò ante barbam suscipere ausus fui, temerè fortasse magis quàm prudèter. Sed me hoc nomine non iactò, imò magis mihi ipse gratulor, quod sciã istud munus, seu malis onus, pro acerrimo mihi fuisse calcare. Nã magnos diligentia subdidit stimulos, uariosq; libros me euoluere fecit, quos aliter fortè nunquam attigissem. Græcos autem auctores quos enarraui, nō sat habui uulgari more interpretari, sed totos in Romanam linguam transfusos, deinde postulantibus auditoribus dictaui. Id factum à me est in Cyro Theodoro Prodromo poëta ecclesiastico, quem proximis nūdinis ex officina Isingrinij latinū unà cum Euripidis Phœnissis exhibebimus. id etiam factum est in Hesiodo, quem ex tempore ἀμαθισόρου μὲν, ἀλλὰ σαφισόρου uertimus, ne sic etiam meorum uotis deessem. Quod quidem non tentassem, si mihi ad manū fuisset exemplar Nicolai Valles, aut si quicquā de ipsius uersione sciuissem. Quamquam quid nocet tractari *ὁ δὲ τῶν τῶν λαλῶν*. Non derogo Vallæ: hoc tamen scio, illum omnibus doctis non satisfacere. Si illum in nulla alia re, certe in hoc superauimus, quod apud nos ea commoditas habeatur, ut uersus uersui restitueret, quod præstare sine ullius sententiæ detrimento quàm difficile sit, ille nouit qui in aliquo autore tentauerit. Verum Hesiodus meus solis discipulis dictatus mansisset, nisi à candidis nonnullis amicis ad

ois ad ædendam compulsus fuissẽm. Ad hæc mi Sixte
tu etiam magna causa fuisti quare euulgauerim. Scio
enim te in ea fortunæ sublimitate situm, ut aliquando
Frisia nostra te in suum consiliarium et moderatorem
acceptura sit, quam lampada pater tuus uir prudentis-
simus, post mortem tibi tradet. Volo igitur in tempo-
re præcepta tibi ministrare, quæ tum usui futura sunt:
Nā poëta noster in primo libro nihil magis facit, quàm
quod iudices & consiliarios instruit, eosq; sui officij
admonet, ne tu putes illum duntaxat de agro loqui.
Vale, & Hesiodum hunc amicitie nostræ ueluti per-
petuum pignus habe. Datum Francofor-

diæ, pridie calendas Apriles,

M. D. XXXIX.

A 9

Η ΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ

ΑΣΚΡΑΙΟΥ ΕΡΓΑ ΚΑΙ

ΗΜΕΡΑΙ.

οὔραι πόριθ' ἔχ' αἰὲς κλέ
ουσαι,

Δούτε δ' ἴ' γνέπετε σφέτε-
ρον πατέρ' ὑμνέσσαι,
ὄντε δ' ἄ' βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς
ἄφατοί τε φατοί τε,

Ρητοὶ τ' ἄρρητοί τε (Διὸς μεγάλου ἑκκλή)
Ρῆα μ' γὰρ βριαλεῖ, ρῆα δ' ἔβριοντα χαλέπῃ,
Ρῆα δ' ἄριζλον μινύθει, ἔ' ἄδ' κλον αἴξει,
Ρῆα δ' ἔ' ἰθύνει σκολιὸν καὶ ἀγνώστα κάρφει,
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.
Κλυθὶ ἰδὼν αἶωρ τε, δίκη δ' ἰθύνε θέμισας
Τιών, ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ ἐτήτυμα μυθολογίῃ.
ὅτε ἄρ' αὖ μῶνον ἔλω εἰδὼν γένεθ', ἀλλ' ὑδὶ γαῖαν
Εἰσὶ δ' ὕω, τίω μὲν κεν ἐπαινῆσθε νοήσας,
Ἡ δ' ἐπιμωμητὴ, δ' ἄ' δ' ἄνδ' ἰχθυόμον' ἔχουσιν.
Ἡ μ' γὰρ πόλεμόν τε κακὸν καὶ δ' ἡριμ' ὀφέλλει,
Σχετλὴν, ὅπως τίωγε φιλεῖ βροτός, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγ-
α θανάτων βυλῆσιν ἐμ' ἱμῶσι βαρεῖαν. (κῆρ
τ') δ' ἐτέρην (πρωτέρην μ' ἐγείνατο νύξ ἐρεβγννή)
Θῆκε δ' ἐμ' κρονίδης ὑψίστης αἰθερὶ ναίω,
Γαῖης

Æ HESIODI AS-
CRAEI OPERA ET DIES,
NUNC CASTIGATIVS
VERSAE, AVTORE VL-
PIO FRANEKEREN-
SI FRISIO.

MO SAE Pierides, præstantes laude
canendi,
Adsitis, patrē celebrātes dīcite uestrum,
Dicite, cur homines inter sit nobilis ille
Conspiciusq; hic obscurus? (Iouis illa uoluntas)
Nam facile extollit, facile elatumq; refrenat,
Et clarum obscurans, obscuri nomen adauget,
Erigit & miserum facile, extinguitq; superbum,
Iuppiter altifremus, cui celsum regia cœlum,
Audi cuncta uidens noscensq; & dirige recte
Hæc oracula, ego sic Persen uera docebo.

Scilicet in terris gemina est contentio, uerum
Hanc animaduertens aliquis laudarit, at illam
Dixerit esse malam, sibi nam contrariæ utræq;
Seminat illa etenim bellum, litesq; maligna,
Hinc hominum nulli grata est, sed sæpe sequuntur
Atq; colunt illam Dijs instigantibus ipsis.
Alteram at ipse (etenim prior atra nocte creata est)
Terris imposuit summi regnator Olympi

A 4 Iuppiter,

Iuppiter, at longe mortalibus utiliore,
 Nanq; facit segnem quāvis meminisse laboris,
 Qui cernens alium ditescere, dum piger ipse est,
 Festinat quoq; arare, & humi defigere plantas,
 Tum curare domū: nam uicino amulus usque
 Vicinus ditescenti: at pugna uilis hæc est.
 Sic figulus figulū, sic & fabrum faber odit,
 Sic uates uatem male fert, sic Irus & Irum.

Ast immitte tuis hæc Perse cordibus imis,
 Ne mala sic placeat, nulla ui sit cura laborum.
 Lis tibi, clamosas rixasq; forumq; sequenti.
 Ille etenim lites fugere & contemnere debet,
 Cui non plena domus, cui non sunt horrea plena
 Mauri fructus, Cæteris quem terra dat alma.
 Huius si sat habes, age iurgia dira moueto
 Ob res alterius: mecum facere amplius istud
 Haud licet, at potius rursum causam experiamur
 Iudicijs rectis, quæ uel deus optima dicat.
 Quum fieret nostræ sortis diuisio, rapta
 Plurima iudicibus sic corrumpendo dedisti
 Doniuoris: hanc qui cupiūt discernere litem,
 Stulti, quos latet ut toto sit dimidium plus,
 Et quanta in molli malua asphodeloq; uoluptas.
 Quippe occultarūt homini nunc numina uictum,
 At quondam tantum facie una luce parasses,

vnde

Γαῖης τ' ἐν ῥίζησι, καὶ ἀνδράσι πολλὸν ἀμείνω,
ἢ τε ἔσπευλα μιν πόρ, ὅμως ὑπὲρ ἔργον ἐγείρει.
Εἰς ἔσπευον γὰρ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζωμ,
Πλάσι, ὅς σ' ἀνδρὶ δὲ ἢ ἀρόμυλοι καὶ φυτόνισιν,
Οἴκῳ τ' οὐ θέωσι. Ζηλοὶ δὲ τε γείτονα γείτων
Εἰς ἄφρον' ἀπείδοντ', ἀγαθὴ δ' εἰς ἡδὲ βροτοῖσι.
ὣς ἰδὼν κούρα μιν κούρα μιν κούρα, ἔκτενον τέκτων,
Καὶ πῶχός πῶχῳ φθονεῖ, καὶ αἰδοῖς αἰδοῖται.

Ω Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα τῷ ἐνὶ στήθεσσι θυμῷ.
Μηδὲ σ' εἰς κακὸν χάρις ἀπ' ἔργου θυμὸν ἐρύκει,
Ναίκε' ὅππῃ δύνοντ' ἀγορῆς ἐπακτὸν εἶναι.
Ωρην γάρ τ' ὀλίγη πᾶσι νεικέων τ' ἀγορεύοντε,
ὅτι μὴ βίῃ ἐνδομ' ἐπικετανὸς κατὰ κείνους
Ἰσχυρῶς, τὸν γὰρ φέρει Διμήτορ' ἀκτῶν,
Τοῦ λευκορυστάμηνος, ναίκεα ἔδωκεν ὀφείλοισιν
Κτήμασ' ἐπ' ἀλλοτρίοις. Οἱ δ' ὅκ' ἐπὶ δούτορον ἔσαν
ὥς ἐρδῆσιν, ἀλλ' αὖθις διακρινώμεθα νέκους
Ἰθείησι δίκαις, αἳ τ' ἐκ Διὸς εἰσὶν ἄραιται.
Ἦδη ἢ γὰρ κλῆρον ἐδραστᾶμεθα, ἀλλὰ τέ πολλὰ
Ἀρπάζωμ' ἐφόρεις μέγα κυδαινῶν βασιλῆας
Δωροφάγους, οἱ τῶν δὲ δίκῃν ἐθέλουσιν δικάσαι,
Νῆπτοι, οὐδ' ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἡμῶν πάντες,
ὅτι ὅσον ἐν μάλαχ' ἢ ἀσφοδιέλω μέγ' ὄνειδος.
Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισιν.
Εὐδελίως γὰρ ἔσθ' ἐπ' ἡμᾶτι ἐργασασθαι,

Ὡς τε σέ κ' εἰς γνῖαι τὸν ἔχειν καὶ ἀόργον ἔόντα,
 Αἶψά κε πηδ' ἄλιον ᾗ ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο,
 Ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο ἑμίωνων ταλαόργων.
 Ἀλλὰ Ζεὺς ἐκρυψε χολωσάμενθ' φρεσὶν ἡσιν,
 Ὅτι μὲν δ' ἀπάτησε πτομήθευς ἀγκυλομήτης.
 Τόν κ' ἄρ' ἀνθρώποισιν ἐμήσατο κήδεα λυγρὰ.
 Κρύψε δὲ πῦρ, τὸ ᾗ αὖθις εὖς παῖς ἱαπετοῖο
 ἔκλεψ' ἀνθρώποισι διὸς παρὰ μητιόγητος,
 Εἰς κοίλῳ νάρθηκι λαθὼν δ' ἱὰ τὸρ πικέραννον,
 Τὸν τε χολωσάμενθ' πτοσέφῃ νεφεληγερέτα
 ἱαπετιονίδῃ πάντων πτεριμύθεα εἰδὼς (Ζεὺς
 Χαίρει πῦρ κλέψας, ἑμὰς φρεσὶν ἀποροπδύσας,
 Σοὶ τ' αὖτ' ὦ μέγα πῆμα ἑλκεῖ ἀνδράσιν ἐστομμένοισι,
 τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πτορὸς δάσω κακὸν, ὃ λυγρὸν ἅπαντες
 Τέρπον) καὶ θυμὸν, ἐὼν κακὸν ἀμφάγαπῶντες.
 Ὡς ἔφατ', ἐκ δ' ἐγέλασσε πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν
 Ἠφαιστον δ' ἐκέλευσε ποδὶ κλυτὸν ὅτι τάχιστα (τε
 Γαῖαν ὕδ' ἄφύρην, γῆ δ' ἀνθρώπων θέμεν ἀνδρῶν
 ἑλκεῖν, ἀθανάτης δ' ἀθανάτης εἰς ὧπα εἰσκειν
 πτοθηνικαῖς, καλὸν εἶδος ἐπήρατον. αὐτὰρ Αθήνην
 ἔργα διδάσκειν (καὶ πολυδ' αἰδέσθαι) ἰσὺν ὑφαίνειν,
 ἑλκεῖν ἀμφιχέει κεφαλῇ χρυσῷ Ἀφροδίτῃ,
 καὶ πόθον ἀργαλέον, ἑλκεῖν γυμνόρως μελεδιδνας.
 Εἰς δὲ θέμεν κύνεον τε νόον ἑλκεῖν ἐπὶ κλοπῇ
 ἔρμειν ἠνώγε διὰ κτοροῦ ἀργεφόντῃ.

Vnde anno segnis potuisses uiuere toto,
Continuò ad fumum licuisset ponere stiuam,
Ac tibi cessarent operæ mulûmq; boumq;.
Abdidit at pater hæc iratus pectore secum,
Imposuit quòd ei uersuta mente Prometheus,
Hinc generi humano mala tristia plurima struxit,
Primum occultauit sæuus mortalibus ignem,
Quem satus Iapeto rursus est furatus in usum
Humanum, in ferula deportans clam Ioue summo.
At pater offensus uerbis est talibus usus:
Qui superas cunctos ô calliditate Prometheu,
Ob me deceptum ac sublatum lætus es ignem,
Sed dolor hinc ingens tibi erit cunctisq; futuris,
His dabo nanq; malum, mihi quod furatus es ignem,
Ob quod gaudebunt cuncti, proprium malû amantes.

Sic dixit, risitq; parens hominumq; deûmq;,
Vulcanoq; iubet, properanter fingeret udo
E limo plasma, huic uires hominisq; loquclam
Inderet, ac uultu cœlestibus assimilaret
Virginibus, forma effingens pulchra: inde Mineruam
Cum textura alias artes quoq; tradere mandat,
Et Venerem capiti speciosum adhibere decorem,
Atq; comes desiderium, curasq; uoraces:
Addere fallaces mores mentemq; caninam
Mercurium iussit, tibi qui caput abscidit Arge,

Dixit,

Dixit, et implebant patris omnes iussa uolentes.
 Extemplo è terra primus pede claudus utroq;
 Mulciber effinxit diuæ simile omnia plasma,
 At cinxit uarièq; ornavit cœsia Pallas,
 Vndiq; pèr totum Charites Suadelaq; corpus
 Contorta ex auro posuere monilia fuluo,
 Pulchricomæ uernis cinxerunt floribus Horæ,
 Aptauit reliquum mundum Tritonia Pallas,
 Instruxit pectus Maia genitrice creatus,
 Vafritiam imponens, mendacia uerba, dolosos
 Mores: consilium Iouis hoc erat. indidit idem
 Præco deûm nomen mulieri, nomine recto
 Pandoram appellans, illam quod quisq; deorum
 Dono donarat, quod non hominum fuit ex re.

Postquam igitur factus dolus insuperabilis esset,
 Tum pater omnipotens cum dono Epimethea adire
 Iussit Mercurium, qui nuncius astricolarum est.
 Immemor ast erat hic, frater quod iusserat olim,
 Ne Iouis acciperet donum, sed sperneret, à se
 Dimittens iterum, ne cladis origo sit orbi:
 At miser accipiens, malum habens tum deniq; sensit.

Ante Epimethei erratum mala cognita nulla
 Prorsus erant, facilis sed uita erat absq; labore,
 Difficiles aberant morbi senium accelerantes,
 (Nanq; statim inq; malis homines morbisq; senescunt)
 At mulier

Ὡς ἔφατ', οἳ δ' ἐπίθοντο δῖϊ κρονίωνι ἀνακτε.
 Αὐτίκα δ' ἐκ γαίης πλάσσει λυγρὸς ἀμφιγυῖος
 Παρθένω αἰδοίῃ ἱκελόν, κρονίδεω δὲ βουλᾷ,
 Ζῶσε δὲ ἔκ λίσμῃσι θεᾷ γλαυκῶπις Ἀθλῶν.
 Ἀμφὶ δὲ οἱ χερσὶν τε θεᾷ ἔκ πότνια Πείσῃ
 Ὅρμους χρυσείας ἔθεσαν χροῖ, ἀμφὶ δὲ τιῶν γε
 Ὡραὶ καλλίνομοι σέφον ἀνθεσὶν εἰαρινόισι.
 Πάντα γ' οἳ χροῖ κόσμῳ ἐφήρμοσε παλαιὰς Ἀθῆνας,
 Ἐν δ' ἄρ' αἰεὶ σήθεσσι δάκτορεσσι ἀργειφόντης
 Ὑδὲ δ' αἰεὶ αἰμυλίστις τε λόγος ἔκ ἐπὶ κλοπῇ ἦθος
 Τόλμῃ, διὸς βολῇσι βαρυκτύπεσσι, γν' δ' ἄρ' αἰεὶ φωνῇ
 Θῆκε θεῶν κήρυξ, ὀνόμανε δὲ τιῶν γε γυναικας
 Πανδώραν, ὅτι πάντες Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
 Δῶρον ἔδωκεσαν, τῇ μὲν ἀνδράσι μὲν ἀλφειῇσι.
 Αὐτὰρ ἐπεὶ δὲ λόμ' αἰπὴν, ἀμήχαν' ὄξετελεισσαν,
 Εἰς ἐπιμηθεῖα πέμπε πατὴρ κλυτὸν ἀργειφόντην
 Δῶρ' ἄγοντα θεῶν ταχὺν ἄγγελον, ὅδ' ἐπιμηθεὺς
 Εφράσατο ὥς οἱ ἔειπε προμηθεὺς, μή ποτε δῶρον
 Δέξαοις παρ' ἑνὸς Ὀλυμπίου, ἀλλ' ἀκρτέμπερ
 Ἐξοπίσσω, μή τίς τι κακὸν θνητοῖσι γήνηται.
 Αὐτὰρ ὁ Διξάμειον, ὅτε δὴ κακὸν ἔχ' ὀνόσσει.
 Πρὶν γὰρ ζῶοντο ὑπὸ χθονὶ φύλ' ἀνθρώπων,
 Νόσφι μὲν ἄτορ κακῶν, ἔκτορ χαλεποῖο πόνοιο,
 Νῆσ' τ' ἀργαλίων, αἵ τ' ἀνδράσι γῆρας ἔδωκαν.
 Αἶψα γὰρ γν' κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι.
 Ἀλλὰ

Ἀλλὰ γυνὴ χείραςι πίθου μέγα πῶμα ἀφελῶσα
 Εσκέδασ', ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρὰ.
 Μόνη δ' αὐτόθι ἐλπίς γν' ἄρ' ῥήκτοισι δίομοισι
 Ενδὸρ ἐμμενε πίθου ὑπὸ χείλεσιν, ὅδ' ἐθύραζε
 Εξέπλην. πρόσθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθοιο
 Αἰγυῖοχος βυλῆσι δ' ἰὸς νεφεληγερέταο.
 Ἄλλα ἣ μυρία λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται.
 Πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη ἣ θάλασσα.
 Νῆσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρη ἥσι' ὑπὸ νυκτὶ
 Αὐτόματοι φοιτῶσι κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι.
 Σιγῇ, ἐπεὶ φωνῶν δ' οὐκ ἔστιν ἐκ μὲν ἑταίρου.
 Οὐτ' ὅτι που ὅστις διὸς νόον δ' ἀλάλεται.

Εἰ δ' ἐθέλεις ἐτόρόν τοι ἐγὼ λόγῳ ἐκκορυφώσω
 Εὖ κ' ἐπισαμῶν, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσιν,
 Ὡς ὁμόθεν γεγάασιν θεοὶ θνητοὶ τ' ἀνθρώποι.
 Χρῦσι δ' ἢ πρῶτιστα γένος μορόπων ἀνθρώπων
 Ἀθανάτοιοίησαν Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,
 Οἱ δ' ὑπὸ λυγρῶν ἦσαν, ὅτ' ἄρα νῶν ἐμβασίλδυσιν,
 Ὡς τε θεοὶ δ' ἐζωον ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
 Νόσφιν ἄτορ τε πόνων κ' αἰζύχῃ, ὅστις τι δειλὸν
 Γῆρας ἐπλῶ, αἰεὶ ἣ πόδας ἔχει χεῖρας ὅμοιοι,
 Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι κακῶν ἐκβόδον ἀπάντων.
 Θνητοὶ δ' ὥς ὑπνώ δειδμημένοι, ἐοιδά δ' ἐπ' αὖ
 Τοῖσιν ἔλω, καρπὸν δ' ἐφόρε ζείδωρος ἄρουρα (ἵα
 Αὐτόματ' ἐπὶ πολλόν τε κ' ἄφθονον). οἳ δ' ἐθέλημοι
 Ἦσαν

At mulier digitis dum tollit opercula uasi,
 Omne malum, lædens homines graue, sparsit in orbem,
 Sola ibi se in firmis tenuit spes ædibus, intus
 Pyxidis ad labrum latitans non euolat extra,
 Atq; etiam citius rursus uas tegmine clausit,
 Consilium mentemq; Iouis Pandora secuta.
 In terram exilijs reliquum genus omne malorum,
 Hinc mare nunc illis est plenum, plenaq; terra,
 Nocte dieq; homines miseros inuadere nunquam
 Exangues cessant morbi, mala multa ferentes,
 Et tacite adueniunt, nam uox est à Ioue dempta,
 Sic non ulla Iouis mentem euitare potestas.

Nunc aliud referam, si non audire graueris,
 Ordine quodq; suo memorans, tu mente reconde.

Postquam unà nati, Dij mortalesq; fuerunt,
 Primum fecerunt hominum genus aureum, Olympi
 Qui celsas habitant ædes Dij sine carentes,
 Hiq; homines, cœli Saturno sceptrum tenente,
 Viuebant, et erat Dijs uita simillima, curis
 Aerumnisq; uacans, nunquam quassata senecta,
 Robore semper erant simili manuumq; pedumq;
 Perpetuas epulas agitabant pectora læti,
 Mors accedebat tanquam sopor illa fuisset,
 Commoda nulla aberant, immensos terra ferebat
 Sponte sua fructus, illi sine murmure donis

Diuum

Diuum uiuebant, inter se pacc fruentes.

*At genus hoc postquam tellus contexit in aluo,
Continuò facti sunt diui mente tonantis,
Atq; colunt terras, hominum custodiam agentes,
Qui nunc quid iustè obseruant, quid fiat iniquè,
Aëre uestiti, peragrantes undiq; terram,
Diuitias tribuunt, regale hoc munus eorum est.*

*Inde genus superi fecere argenteum olympi,
Longe deterius multis in partibus aureo,
Haud mentis probitate ualens, haud indole tantum.
Tempore at hoc hominū, bis quinquaginta per annos
Matris lacte domi uiuebat paruulus infans,
Sed quum pubertas iam plenaq; contigit ætas,
Tempus ad exiguum post illis uita manebat.
Plurima uiderunt mala, nanq; iniuria nunquam
Mutua cessabat, reuerentia nulla deorum,
Nullus erat cultus, nulla aris sacra ferebant,
Ut mos est alijs mortalibus: hinc pater alius
Iuppiter accensus merita illos perdidit ira,
Quod superis nullos dare dignarentur honores:*

*At genus hoc postquam tellus quoq; texit in aluo,
Illi sub terris sedes habitare secundas
Sunt iussi, atq; illic non sunt ab honore remoti.*

*Aeneum at hinc hominū genus alii rector olympi
Iuppiter, æquandum non parie argenico in ulla,*

Quercubus

Ἡσυχιοὶ δ' ἄγε νέμοντο σὺν ἑδλοῖσιν πολέεσσι.

Αὐτὰρ ἐπεὶ δ' ἔδω γένος ἤϊ γαῖα κάλυψεν,
τοὶ μὲν διαίμονες εἰσι δῖος μεγάλα δῖα βυλάς,
ἑδλοὶ ἐπιχθόνιοι φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων,
οἳ ῥα φυλάσσοσι τε δίκας καὶ χέτλια δ' ἄγε
ἡέρα ἐσάμενοι, πάντα φοιτῶντες ἐπ' αἶαν
Πλοτοδύτου, δ' ἔδω γέρας βασιλῆϊον ἔχον.

Δούτορον αὖτε γένος πολὺ χερσότορον μέσσι πιδρῶ
Ἀργύρεον ποίησεν, Ὀλύμπια δ' ὤματ' ἔχοντός,
Χρυσέῳ οὔτε φύλιν γυαλίγκιον, οὔτε νόημα,
ἀλλ' ἑκάτορ μὲν πᾶσι ἔτα πρὸ μνηστῶρι κεδνῇ
ἔβρεφ' ἀτάλλων μέγα νήπιον ὡ ἐνὶ οἴκῳ.

ἀλλ' ὅταν ἠβήσειε καὶ ἠβης μέτρον ἴκωτο,
Γαυρίδιον ζώοντῳ ὑπὸ χρόνον ἄλγ' ἔχοντες
Ἀφραδίαις, ὕβειν γὰρ ἀτάσθαλον ἔκ ἐδωῖαντό
Ἀλλήλων ἀπέχειν, ὅδ' ἀθανάτους θοραπδύειν
ἠθέλων, ὅδ' ἔρδλει μακάρων ἰόροισ ἐπὶ βωμοῖς,
ἢ θέμις ἀνθρώποισι κατ' ἠθεα. τοῦ μὲν ἔπειτα
Ζεὺς Κρονίδης ἐκρυψε χολούμενον, ὅνεκα ἱμάς
οὐκ ἐδίδοι μακάρεσσιν θεοῖς οἳ Ὀλυμπον ἔχουσιν.

Αὐτὰρ ἐπεὶ δ' ἔδω γένος ἤϊ γαῖα κάλυψε,
τοὶ μὲν ὑποχθόνιοι μακάρων θνητοὶ καλέοντα
Δούτοροι, ἀλλ' ἐμπης ἱμὴ καὶ βίοισιν ὀπηδεῖ·
Ζεὺς δ' πατὴρ τρίτον ἄλλο γένος μόροπῳ ἀνθρώ-
κ' ἀλκίον πνίον· ἔκ ἀργυρῶ ὅδ' ὁμοιον, (πῶν

Εκ μελίων, δίδυον τε κὺ ὄμβριμον οἷσιν ἄρσος
 ἔργ' ἔμελε σονόεντα κὺ ὕδρεις. οὐδ' ἐπὶ σῖτον
 ἠδίοι, ἀλλ' ἀδίαμαντος ἔχον κρατερὸ φρονέει θυμὸν
 Ἀπλάστοι. μεγάλη δὲ βίη κὺ χεῖρες ἀαπῆοι
 Εξ ὧμων ἐπέφυκον ὑπὸ σιβαροῖς μελέεσσιν.
 τοῖς δ' ἰὼ χάλκεα μὲν τόλκεα, χάλκεοι δὲ τοῖκοι,
 Χαλκίῳ δ' ὀργάζοντο, μέλας δ' ἐκ ἑσπεσίδης κρηθ.
 Κραετοὶ μὲν χεῖρεσσιν ὑπὸ σφετόρησι διαμυλόμενοι,
 Βῆσαν δὲ δυνάμεντα δόμον κρυδρὸν αἰδίοιο
 Νώνυμοι, θανάτος δὲ ὧν ἐκπαγλὸς πόρ' ἔοντες
 Εἴλε μέλας, λαμπρὸν δ' ἔλιπον φάος ἡελίοιο.

Αὐτὰρ ἐπεὶ κὺ δῶκε γένος ἥϊ γαῖα κάλυψεν,
 αὐθις ἐπ' ἄλλο τέταρτον ὑπὸ χθονὶ πσλυβοτείρῃ
 Ζεὺς κρονίδης ποίησε δίκαιοτόρον κὺ ἄρειον,
 Ἀνδρῶν ἠρώων θεῶν γένος, οἳ καλεῖσθαι τοὺς
 ἡμίθεοι πρῶτον γενεῇ καὶ ἰσχυρὸν ἀπείρονα γαῖαν.
 Καὶ δῶκε μὲν πόλεμος τε κακὸς ὧν φύλοπις αἰνὴς
 Τὸς μὲν ἐφ' ἐπταπύλῳ θήκε καὶ Διὶ κίδ' ἰσχυρὴν
 ὦλεσε, μαρναμένης μῆλων γένος οἷδε πόδισιο.
 Τὸς δ' κὺ γυνήεσσιν ὑπὸ ῥ' ἰσχυρὸν λαῖτμα θαλάσσης
 εἰς τοῖκον ἀγαγών, ἑλάνης γένος ἠὲ κούμοιο,
 ἔνθ' ἦτοί μ' αὖθις θανάτου τέλος ἀμφεκέλευσε.
 τοῖς δ' ἐν ἀνθρώπων βίῳ καὶ ἦθε ὅπασας
 Ζεὺς κρονίδης κατένευσεν πατὴρ εἰς πείρατα γαῖης
 καὶ τοῖς μὲν ναῖσσι ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες

ἐν μακρῷ

Quercubus ex duris fecit durum ualidumq;
 Mars erat his cordi, & uesana libido nocendi,
 Non frugem ederunt, adamantis pectus habentes,
 Infandum suberat robur, fortesq; lacerti
 Pendebant de humeris, membra omnia crassa ferebāt,
 Arma quidem ex solido constabant ære domusq;
 Omnia (adhuc ferro tum ignoto) ex ære parabant.
 Vita illis proprio manuum finita furore est,
 Atraq; Plutonis nullo cum nomine regna
 Intrarunt, quamuis fortes, quamuisq; superbos,
 Mors tamen inuasit, solemq; relinquere fecit.

At genus hoc postquam tellus quoq; textit in alua,
 Iuppiter in terris Saturni filius inde
 Rursum aliud fecit quartum, præstantius atq;
 Iustius, heroum genus, ipsis equiparandum
 Dijs, ac semideos hos secla priora uocabant,
 Abstulit at nimius bellorum ardorq; furorq;
 Hos septemgemine Cadmeæ ad mœnia Thebes,
 Ob tua pugnantes pecora, atq; ipsum Oedipe regnum,
 Illos nauigio sala per spumantia ponti
 Ad Troiam uectos, te propter Tyndaris alma,
 Oppressitq; illic mors ultima linea rerum.
 Iuppiter at simul hos ad mundi extrema remouit,
 Longe à terricolis tribuens uitamq; domosq;
 Atq; quidem leti semper uacuiq; dolore

Calcant Elysios campos prope littora vasti
 Oceani, hic illis dulcem unoquoq; ter anno
 Effundit fructum mater gratissima tellus.

Dij utinam quinta mihi uitam ætate negassent,
 Sed nascendus adhuc miser essem, aut mortuus olim:
 Ferreum enim nunc est genus, intermissio nunquam,
 Nunquam finis erit nocturne diæne malorum,
 Perpetuis hominum Dij stringent pectora curis.
 Ast aliquando malis his succedent bona rursum,
 Namq; pater genus hoc hominū quoq; morte domabit.
 Vtraq; quum fuerint iam cani tempora facti,
 Nec similis nato genitor, nec filius illi,
 Nec socius socio, nec fidus suscipienti
 Hospes erit, proprio nec fratri frater, ut antè:
 Despicient senio fessos sine honore parentes,
 Insuper audebunt duris incessere uerbis,
 Vtpote nec numen reuerentes, adde quod ipsi
 Dira seni patri proles alimenta negabit,
 Ius erit in dextra, suaq; alterna oppida scindent,
 Vir bonus aut iustus nullius fiet honoris,
 Sed magis insignem sua per scelera atq; rapinas
 Suspicient, cedit ius dextræ, nec pudor ullus
 Notus erit, fallet probum & improbus, ore dolofo
 Verba obliqua loquens, periuriaq; insuper addens.
 Deniq; liuor edax, pallens, tristisq;, malisq;

Alterius

Ερ μακάρων νήσοισι, πρὸ ὠκεανὸν βαθυδίνῳ
 ολβιοὶ ἥρωες. τοῖσι μελιχρὲς καρπὸν
 τρεῖς τριῖτους θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρσρα.
 μήκετ' ἔπειτ' ὠφελὸν ἐγὼ πᾶσι μετεῖναι
 ἀνδράσι, ἀλλ' ἢ πρόοδε θανεῖν, ἢ ἔπειτα γῆν' αἶψ',
 Νῦν γὰρ δὴ γῆϋ' ὅδε σιδήρεον, ὅδε ποτ' ἡμᾶς
 Γαῖσόν τ' καμάτῳ ἔοϊζύϋ', ὅδε τι νύκτωρ
 φθιδόμενοι, χαλεπὰς δὲ θεοὶ δάσσοσι μόριμνας.
 Ἀλλ' ἔμπης ἔτι τοῖσι μεμύξειτ' ἐοδὼ κακῶισιν.
 Ζεὺς δὲ ὅλεσεν ἔτι γῆρος μόρον ἄνθρωπων.
 Εὐτ' αὖ γῆνόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν,
 οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοῖος, ὅδε ἔτι παῖδός,
 οὐδὲ ξείνος ξεινοδύκῳ, καὶ ἑταῖρ' ἑταίρῳ,
 οὐδὲ κασίγνητος φίλῳ ἔσσει, ὥς ἔπαροσσορ,
 αἶψα δὲ γηράσκοντας ἀτιμήσοσι τὸ κῆρας.
 μέμψοντ' ὁρᾷ ἄρα τὸς χαλεποῖς βάλλοντες ἐπέεσσιν
 Σχέτλιοι, ὅδε θεῶν ὅπιν εἰδὼτ' οὐδὲ μὲν οἱ γε
 Γηράν τεσσιν τοκῶσιν ἀπὸ θρεπτήρια δίδιν
 Χειροδίκαι, ἑτάρῳ δ' ἑτάρῳ πόλιν ὀζαλαπάξῃ.
 οὐδέ τις θυόρκος χάρις ἔσσειται, ὅτε δικάϊος,
 οὐτ' ἀγαθὸς. μᾶλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρας ἔνβειν
 Ἀνέρα τιμήσοσι, δίκη δὲ γνῶνσι καὶ αἰδώς
 οὐκ ἔσται. βλάψῃ δ' ὁ κακὸς ἄρ' ἀρείονα φῶτα
 μύθοισι σκολιοῖς γνέπων, ἐπὶ δὲ ὄρεσιν ὁμῆται.
 Ζῆλος δ' ἀνθρώποισιν οἰζυροῖσιν ἅπασιν

22 ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕΡΩΝ Α.

Δυσκέλαδος, κακὸς χαῖρος ὁμαρτήσδ' συγδρώπης.
 Καὶ τότε δ' ἤ πρὸς Ὀλύμπῳ ἀπ' ἁθονὸς θυρῶσδ' εἰς
 Λοκυῶσι φάρεαςι καλυψαμένην χροά καλόν,
 Ἀθανάτ' μετὰ φύλον ἱτ' ἔπειλιπόντ' ἀνθρώπους
 Αἰδώς τε Νέμεσις. τὰ δὲ λείψεται ἄλγεα λυγρὰ
 Θνητοῖς ἀνθρώποισι, κακὸς δ' ὅκ' ἔσεται ἀλκή.
 Νῦν δ' αἶνον βασιλοῦσ' ὀρέω φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.
 Ὡδ' ἱρήν πρὸς ἑπὶν ἀνδρόνα ποικιλόδειρον,
 Ὑψι μάλ' ἔννεφέεσσιν φέρων ὀνύχεσσιν μεμαρπώς,
 Ἡδ' ἐλεὸν γυναιπῶσι πεπρωμένη ἀμφ' ὀνύχεσσιν
 μύρετο. τ' δ' ὅγ' ἐπικρατέως πρὸς μῦθον ἔειπε,
 Δαιμονίη τί λέλακας; ἔχθ' ἔνυ σε πολλὸν ἀρείων,
 Τῇ δ' εἰς ἡ σ' αὐτὴ γὰρ πόρ' ἄγω, καὶ αἰδολὸν ἔδοσαν.
 Δείπνον δ', αἶκ' ἐθέλω, ποιήσομαι, ἢ μεθήσω.
 Ἄφρ' δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας αὐτὴ φερίσθην,
 Νίκης τε σέρεται, πρὸς τ' αἰχμῶν ἄλγεα πάχ'·
 Ὡς ἔφατ', ὠκυπέτης ἱρήν τετυσὶ πῆδος ὄρνις.
 Ὡπέρην, σὺ δ' ἄκσε δίκης, μηδὲ ὕβειν ὀφείλεις.
 Ὑβεις γὰρ τε κακὴ δολῶν βροτῶ. ὅδ' ἤν' ἐδολὸς
 Ρηιδίως φορέμεν δυνάτ', βαρύνθ' δέ τ' ὑπὸ αὐτῇ
 Εγκύρσας ἄτμισιν. ὁδὸς δ' ἐτέρηφι παρελθεῖν
 Κρείσσων δὴ τὰ δίκαια. δίκη δ' ὑπὲρ ὕβειος ἵκει
 Ες τέλος δ' ἐλθεῖσα. παθὼν δέ τε νήπιός ἐγνων.
 Αὐτίκα γὰρ τρέχει ὄρκος ἅμα σκολίησι δίκῃσιν.
 Τῆς δὲ δίκης ῥόθος ἐλκομένης ἢ κ' ἀνδρὲς ἄγασιν
 Δωροφά-

Alterius gaudens, homines se spargit in omnes.
 Tum Pudor & Nemesis duo maxima numina, cœli
 Antiquas repetent sedes, uelamine corpus
 Obtecli niueo, terramq; hominesq; superbos
 Gaudebunt liquisse, quibus tamen agra relinquent
 Tot mala, quæ nullo poterunt medicamine tolli.

Nunc age principibus reseram doctis licet ipsis,
 Fabellam. Accipiter sic parvam ad ædona dixit
 Alta in nube frengens, conuellensq; unguibus atris,
 Hæc miserè eluxit curuo lacerata sub ungue,
 At fuit accipitri uox illa tyrannica diri,
 Quid garris demens? nunc longe fortior in te
 Ius habet, hac tibi cantrici, qua duco, sequendum,
 Nunc mihi si placeat, tibi parcam, aut cœna futura es,
 Stultus maiori cupiens contendere contrâ,
 Vincitur, atq; ignominiam cum clade reportat.
 Sic ait accipiter sulcans celeri aëra penna.

Tu sequere ô Perse, iustum iniustumq; relinque,
 Nam multum petulans homines iniuria ledit,
 Quam uir ferre nequit patiens, quin corde mouetur
 Cladem ullam accipiens, melior sit semita monstrant
 Iustitiam, cedit quoq; tandem iniuria iuri
 Succumbens, stultus non nouerit hoc nisi passus,
 Iamq; statim comes est iuri periurium iniquo.
 Iustitia huc sequitur, trahitur quocunq; ab avaris

Iudicibus, quos lege finit decernere iniqua,
Hinc lachrymans urbis uicos populumq; pererrat
Aëre tecta, illis secum mala plurima uoluens
A quibus exacta est, fraudataq; partibus æquis.
Qui uero externis & ciuibus omnia iuste
Distribuunt, nil flectentes à tramite recto,
His uiuet urbs, populiq; uigent, atq; omnia florent,
Pax iuuenum nutrix usq; est, non horrida bella
Latiuidens illis immittit Iuppiter unquam,
Nec populos inter rerum nulla penuria iustos,
Insumunt epulis in sacris parta labore:
Terra dat immensos fructus in montibus altum
Quercus fert glandes caput, est apis incola uentris,
Grex ouium lana far agros incedit onustus,
Et similem sobolem genitrices patribus ædunt,
Deniq; cunctarum rerum ubertate fruuntur,
Non scandunt naues, tellus uictum alma ministrat.

At quibus est cordi mala uis, malefactaq; dira,
Destinat extemplo his Saturnius æthere poenas.
Nomine sæpe uiri scelerati urbs plectitur omnis,
Qui peccet, faciatq; Ioui non facta ferenda.
Verum ut subiiciam mala quæ Deus æthere mittit,
Dat cum peste famem, tacta omnis plebs cadit igni,
Inc edunt sterili mulieres uentre, domusq;
Ac stirpes pereunt, supero id rectore uolente.

Agmina

Δωροφάγοι, σκολιαῖς ἢ δίκαις λείνωσι θέμιστας.
 Ἡ δ' ἐπέτα λαιάσσει, πόλιν τε καὶ ἥθεα λαῶν
 Ἡέρα εἰσαμλύνῃ, κακὸν ἀνθρώποισι φέρσσει,
 Οἳ τέ μιν δ'ζελάσσει καὶ ἔκ ἰθείων ἐνειμαν.
 Οἳ δὲ δίκας ξείνοισι καὶ γν' δῆμοισι διδύσσει
 ἰθείας, καὶ μή τι παρεκβαίνουσι δικαίῃς,
 Τοῖσι τέθηκε πόλις, λαοὶ δ' ἀνθδύσι γν' αὐτῇ,
 Εἰς ἑλὴν δ' αὐὰ γλυῶ κροθρόφος, ὅδε ποτ' αὐτοῖς
 Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται θυρύνοντα Ζεὺς,
 Οὐδέ ποτ' ἰθὺ δίκαισι μετ' ἀνδράσι λιμὸς ὅππῃ
 Οὐδ' ἄτῃ, θαλῆς ἢ μεμηλότα ὄργα νέμον'. (δ' αἰ.
 Τοῖσι φέρει μὲν γαῖα πολὺν βίον, ἔρσι δὲ δρυὺς
 Ἀκρὴ μὲν τε φέρει βαλαύτης, μέσση ἢ μελίστας,
 Εἰς ὀπὸν δ' οἶδ' μαλλοῖς καταΐεβερίθασι,
 Τίκτουσι ἢ γυναικὸς εἰκότα τέκνα γονδύσι.
 Θάλασσι δ' ἀγαθοῖσι διαμπερές, ὅδ' ὑδὶ νηδὺν
 Νέσσονται, καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρ' ἄρα.
 Οἷς δ' ὕβρις τε μέμλε κακὴ καὶ χέτλια ὄργα,
 Τοῖς ἢ δίκην κρονίδης τεκμαίρει θυρύνοντα Ζεὺς.
 Πολλὰ κὶ καὶ ξύμπασα πόλις κακῶ ἀνδρὸς ἐπαυ-
 ροῖς ἀλίσκιν', ἔ' ἀτάσθαλα μηχανά'. (εἰ.
 Τοῖσι δ' ἔρανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα κρονίωρ
 Λιμὸν ὁμοῦ ἔ' λοιμόν. ἀποφθινύθουσι δὲ λαοὶ,
 Οὐδὲ γυναικὸς τίκτουσι, μινύθουσι δὲ οἶκoi,
 Ζηνὸς φρασδ' μοσιμύησι ὀλυμπίῃς. ἄλλοτε δ' αὐτὸ

26 ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕΡΩΝ Α.

Ἡ τῶν γε στρατῶν θυρωὶ ἀπώλειον, ἢ ὄγε τείχεα,
Ἡ νέες γὰρ πόντω κρονίδης ἀποτίννυται αὐτῶν.

Ὡ βασιλεῖς, ὑμεῖς ἢ καταφράζεσθε καὶ αὐτοὶ
τὴνδε δίκην. ἐγγὺς γὰρ γὰρ ἀνθρώποισι γέοντες
ἀθάνατοι λούσασσι, ὅσοι σκολιῶσι δίκῃσι
ἀλλήλους τρίβουσι θεῶν ὅπιν ἐκ ἀλέγοντες.
Τεῖς γὰρ μύριοι εἰσὶν ὡλὶ χθονὶ παλαιοτέρη
ἀθάνατοι ζωὸς φύλακος θυητῶν ἀνθρώπων,
οἳ ῥα φυλάσσουσιν τε δίκας καὶ χέτλια ὄργα
ἠδ' ἄεσάμενοι, πάντῃ φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.
Ἡ δέ τε παρθγύθ' ὅτι δίκη διὸς ἐκγεγαῖα,
κυδ' ἡ τ' αἰδοῖν τε θεοῖς, οἳ ὄλυμπον ἔχουσιν.
ὣς ῥ' ὁπότε αὖ τις μὲν βλάπῃ σκολιῶς ὀνοτάζων,
αὐτίκα πάρος δὲ πατρὶ καθεζομένη κρονίωνι,
Γηρύνει ἀνθρώπων ἄδικον νόον, ὅφρ' ἀποτίσῃ
δῆμῳ ἀτασθαλίας βασιλῆων, οἳ λυγρὰ νοδύνῃς
ἀλλὰ παρκλίνουσι δίκας σκολιῶς γνέποντες.
Ταῦτα φυλασσόμενοι βασιλῆες ἰθύνετε μύθος
Δωροφάγοι, σκολιῶν ἢ δίκων ἐπιπάγχυ λάθεσθε.
Οἳ αὐτῷ κακὰ τδύχ' ἀνὴρ, ἄλλω κακὰ τδύχων.
Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ βεβ' βουλή' ἄντι κακίῃ,
πάντα ἰδὼν διὸς ὀφθαλμὸς καὶ πάντα νοήσας,
καί νυ τάδ' αἰεὶ ἐθέλης ἐπιδέρκε', ὅδ' ἔε λήθῃ
οἴκῳ δ' ἡ κὴ τλήθῃ δίκῳ πόλις γν' ὅς ἐργα.
Νῦν δ' ἐγὼ μὲν τ' αὐτὸς γὰρ ἀνθρώποισι δίκαιθ'
εἶμι

Agmina qui nunc sternit eorum, aut mœnia frangit,
Currentesq; rates disrumpit in æquore sæuus.

O uos qui regitis terras, aduertite mentem
Huc ad iustitiam, quoniam superi prope nos sunt
Dij qui cuncta uident, & eos qui per mala iura
Defraudant alios spreta ratione deorum.

Ter numerum exuperant coelestia numina, terram
Quæ nobiscum habitant, in tutelam data nostrum,
Illaq; quid iustè obseruant, quid fiat iniquè,
Aëre tecta, omnem pedibus peragrantia terram.
Ipsaq; iustitia est uirgo Ioue parente,
Clara deos inter superos reuerendaq; multum,
Quam si quis uiolet meritòue fraudet honore,
Continuò ante pedes residens patris Iouis alti,
Humanae exponit mentis scelera, & dare poenas
Vult fraudis, populi rectores, qui sacra iura
Detorquent, mala dum ob nummum sententia fertur;
Sed memor ô iudex horum, tua dirige rectè
Iudicia, & capiant te obliuia iuris iniqui.
Noxius ipse sibi est, alij qui querit obesse,
Consiliūq; malum danti fert maxima damna.
Perfpicit ac sentit sacrum Iouis omnia lumen,
Nunc uidet & nobis quid agatur, si uelit, illum
Nec latet hac quodnam ius exercetur in urbe.
Ast ego mortales inter iustus minime essem

Filius, aut itidem, si peccatum foret, esse
Iustum, aut præmia si iniustum maiora manerent,
Talia sed minime est facturus Iuppiter unquam.

Ast immitte tuis hæc Perse cordibus imis,
Audi iustitiæ, uimq; obliuiscere diram,
Hanc etenim legem nobis Deus ipse reliquit,
Piscibus at nemorumq; feris, auibusq; se ut ipsi
Inuicem edant, iuris quia non discrimen in illis.
Iustitiam nobis, quæ præstantissima longe est,
Tradidit, & quoties audet quis dicere uerum
Existens testis, Deus huic dat prospera cuncta.
Qui dum testis adest temerè periuria iurans
Mentitur, lædens hic ius, mage læditur ipse,
Nam genus ipsius perit atq; extinguitur omne:
At genus in claro iusti post nomine uiuit.

Nunc tibi præcipue memorabo salubria Perse,
Scilicet ex uitijis facile est uel prendere turbam,
Nam uia non longa est, foribus uicina morantur.
At regina graui uirtus sudore paratur,
Est uia difficilis, præceps, longa, aspera, ad illam
Principiò, postquam iam stas in uertice summo,
Tum facilis tum fit dulcis, licet antè molesta.
Optimus ille uir est, primusq; sibi omnia noscens
Consultare, expendens quæ post prodesse ualebunt.
Sed bonus hinc ille est, audit qui recta monenti,

Qui

Εἶλω, μή τ' ἐμὸς υἱὸς, ἐπεὶ παῖδ' ἀνδρα δίκαιον
 ἔμμεναι, εἰ μείζω γε δίκῃω ἀδικώτερόν ἐστι.
 Ἀλλὰ τὰ γ' ὅπῃ ἔολπα, τοῖσι δὴά τ' ὀπίκερα νομ.
 ὦ Πέρση, σὺ ἢ ταῦτα μετὰ φρεσὶ βάλλω σῆσι,
 καὶ νῦν δίκης ἐπάκσε, βίης δ' ἐπιλήθω πάντων.
 Τόνδ' ἐγὼρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε κρονίω,
 ἰχθύσι μὲ καὶ θηροῖσι, καὶ οἰωνοῖς πετεινοῖς
 ἑοδὴν ἀλλήλων, ἐπεὶ ὁ δίκῃ ὅσιν ἐπ' αὐτοῖς.
 Ἀνθρώποισι δ' ἐδωκε δίκῃ, ἢ πολλὸν αἰεὶ
 γίνετο. εἰ γὰρ τις κ' ἐθέλει καὶ δίκῃ ἀγορεύει
 γινώσκων, τῷ μὲν τ' ὄλβον δίδωμι θυρὺσ' ἀνέμους.
 Ὅς δὲ κε μαρτυρήσιν ἐκὼν ἐπίορκον ὁμόσας
 ψεύσεται, σὺ δὲ δίκῃ βλάβας νήκετον ἀσπίδα,
 τῷ δὲ τ' ἀμαυροτόρη γῆν' ἐμὴν μετόπισθε λείλῃ πῃαι,
 ἀνδρὸς δ' ὀύρεκα γῆν' ἐμὴν μετόπισθεν ἀμείνων.
 Σοὶ δ' ἐγὼ ἑοδὴν νόμων ὄρεω μέγα νήπιε Πέρση,
 τῷ μὲν τοι κακότητα καὶ ἰλαδὸν ὄρεω ἐλέσθαι,
 ρηϊδίως ὀλίγη μὲ ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι νᾶει.
 τῆς δ' ἀρετῆς ἰδρῶτα θεοὶ παρὰ ποταμὸν ἔθηκαν
 ἀθάνατοι. μακρὸς ἢ τὸ ὄρθιόν οἱ μὲν ἐπ' αὐτῷ,
 καὶ ῥηχὺς τὸ πρῶτον. ἐπὶ δὲ εἰς ἄκρον ἵκηται,
 ρηϊδίῃ δ' ἥπεται πᾶσι χαλεπή ποταμὸς ἔσται.
 οὕτω μὲ πᾶσι νοήσῃ ὅς αὐτῷ πάντα νοήσῃ
 φρασάμενος, τὰ κ' ἐπείτα τὸ δὲ τέλος ἥσιν ἀμεί
 ἑοδὸς δ' αὖ κακῆινος ὅς δ' ἐπὶ πόντῳ πίθηται. (νο
 Ὅς δὲ

Ὅς δὲ κε μήθ' αὐτῷ νοήῃ, μήτ' ἄλλας ἀκούων
 ἐν θυμῷ βάλλεττα, ὅδ' αὖ τ' ἀχρήϊος αὐτῆρ.

Ἀλλὰ σὺ γ' ἡμέτερης μεμνημένος αἰὲν ἐφετρεῖς,
 ἐργάζου πέσον διὸν γῆν, ὅφρα σε λιμός
 ἐχθαίρῃ, φιλέῃ δέ σ' εὐσεφάνθ' ἀμύτης
 αἰδώς, βίοντο ἢ τελευτῇ πύμπλησι καλιῶ.
 λιμός γ' οἱ πάντων ἀεργῷ σύμφορος ἀνδρῶν.
 τῷ δὲ θεοὶ νυμεισῶσι καὶ ἀνέρες, ὅς κεν ἀδργὸς
 ζῶν κηφύεσσι κοθύροις ἐκελθ' ὀρεμῶ,
 οἳ τε μελίσσας κάματον τρύχουσιν ἀδργῶν
 ἔδοντες. σοὶ δ' ὄργα φίλ' ἐσω μέτρια κοσμεῖν,
 ὡς κέ τοι ὠραῖο βίοντο πλήθωσι καλιαί.
 ἐξ ὄργων δ' ἀνδρῶν πολὺ μῆσι τ' ἀφνειοί τε.
 καὶ τ' ἐργαζόμενος πολὺ φίλτορος ἀθανάτοισιν
 ἔσσειαι καὶ δὲ βροτοῖς. μάλα γὰρ συγέσσιιν ἀδργῶς.
 ἔργου δ' οὐδὲν ὄνειδιθ', ἀδργίῃ δέ τ' ὄνειδ' θ'.
 εἰ δ' ἐκὼν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει καδργὸς
 πλοτεῦντα, πλοτῶ δ' ἀρετὴν ἐκ κῦδος ὀπιδεῖ,
 δαίμονι δ' οἷος ἔηδα (τὸ ἐργάζεσθ' ἀμεινον)
 εἴ κεν ἀπ' ἀλλοτρίων κτεάνων ἀεσίφρονα θυμὸν
 εἰς ὄργον τρέψας, μελετᾷς βίον σε κελύω.
 αἰδώς δ' ὅκ' ἀγαθὴν κεχρημένον ἀνδρα κομίζει,
 αἰδώς, ἥ τ' ἀνδρας μέγα σίνεται καὶ δ' ὀνίνησι.
 αἰδώς τοι πρὸς ἀνολβίῃ, θάρσ' θ' δὲ πρὸς ἄλβῳ.
 χρηματῆα δ' ὅχ' ἀρπακτῆα θεός δ' ἴα πολλὸν ἀμείνω.
 εἰ γὰρ

Qui sibi consulere ignorat, nolitq; monenti
Auscultare alij, nullusq; & inutilis hic est.

Sed tu nostra animo semper praecepta reuoluens,
Esto operi intentus Perse diuine, fames ut
Te premat inuidia, Cereri, sed amere pudice,
Illa tua omnigeno sic impleat horrea uictu.

Ecce fames comes est homini certissima pigro,
Adde quod hunc odio superiq; hominesq; sequuntur.

Quisquis segnitia fucos imitatur inertes,
Quorum uenter apum consumit parua labore,
Ocia agens: sed opus tu quodq; in tempore cura,
Horrea ut accipiant maturum in tempore fructum.

Ditescunt homines ex sedulitate laborum,
Quin operans fies multo mortalibus & dijs
Charioꝝ: his odio, cui corpus torpet, habetur.

Turpe labor non est quicquam, sed inertia turpe.
Tu studio, qd studium quoq; perstimulabis inertem,
Ditescens, at opes uirtusq; decusq; sequuntur,
Dijs similis fieꝝ: melius nil ergo labore,

Siq; nec alterius cupiens rerum, usq; laborans
Vt iubeo, proprium studeas acquirere uictum.
Vtilis haudquaquam est homini pudor hospes egent.
Nunc iuuat ille iurum, nunc officit ille uicissim.

Vir pudibundus inops manet, audax fit citò diues.
Nil unquam rapias, data coelitus optima dona.

Cuius enim fuerit manuum res aucta rapinis,
Sive usu linguae mendacis (qualia fiunt
Humanis animis lucri dulcedine captis,
Dumq; pudor nullus, sola irreuerentia regnat)
Hunc male Di; uexant, rursum possessio primum
Atteritur, felix nec longo tempore uiuit,
Par scelus hic, à quo supplex & lèditur hospes,
Patrat, & ingreditur quicumq; cubilia fratris,
Vxorem maculans, & sancta cubilia stupro.
Peccat & is qui lèdit utroq; parente carentes,
Quiq; senectutis supremo in limine stantem
Haud timet immiti sermone offendere patrem,
Hunc pater ipse deum Saturnius odit, & illi
Factis pro iniustis tandem mala digna rependit.
Sed nunquam Perse tu quicquam feceris horum,
At pro uirili superis Dijs fac sacra, purè
Mundeq; & pingues coxas adoleto sub aris,
Nunc uini pateris, nunc placa thuris odore,
Solis ad occasum facies & solis ad ortum,
Vt tibi perpetuò fausti sint atq; fauentes,
Vtq; iuuare queas alios, non te iuuat alter,
Hoste tuo, ad coenam tui amantem accerse, relicto,
Hunc tamen ante omnes, paries quem separat unus
Abs te: si qua etenim tibi res peragenda domi sit
Discincti uicini aderunt, cingentur amici.

Damnum

Εἰ γὰρ ὤς καὶ χόρσιν βίη μέγαν ὄλβον ἔλητοί,·
 Ἡ οὖν ἀπὸ γλώσσης λήϊσσετο (οἶα τε πολλὰ
 γίνεται, οὗτ' αὖ δ' ἢ κέρδος νόον ὄζα πατήσῃ
 Ἀνθρώπων, αἰδ' ὡς δέ τ' αὐαδλείη κατὰ πά(η)
 Ρεῖά τε μὴ μαυρῶσι θεοὶ, μινύθουσι δὲ οἶκοι
 Ἀνέρι τῷ, παῦρον δέ τ' ἐπὶ χρόνον ὄλβος ὅπηνδ' εἴ.
 Ἴσσοι δ' ὅς θ' ἰκέττω, ὅς τε ξείνον κακὸν ἔρξει,
 Ὅς τε κασιγνήτοιο ἔδ' ἀνὰ δέμνια βαίνοι,
 Κρυπῆαδ' ὅς δυνῆς ἀλόχῃ πῶα καίερα ῥέζωι,
 Ὅς τέ τοι ἀφραδ' ὅς ἀλὶ φάινετ' ὀρφανὰ τέκνα,
 Ὅς τε γονῆα γέροντα κακῶ ἐπὶ γήραθ' ὀδῶ
 Νεικείη, χαλεποῖσι καβαπτόμενθ' ἐπέεσσιν.
 Τῷ δ' ἢ τοι ζεὺς αὐτὸς ἀγαίετ', οὐ δὲ τελευτῶ
 Εργῶν αὐτ' ἀδίκων χαλεπὴν ἐπέβηκεν ἀμοιβήν.
 Ἀλλὰ σὺ τ' ἤ πάμπαν ἔδρ' ἀεσίφρονα θυμόν,
 Καδιδωῖά μιν δ' ἔρδιμ' ἰδρ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν
 Ἀγνώως ἔκ καθαῶς, ὡς δ' ἄγλαα μερία καίει.
 Ἀλλοτε δ' ἢ σπονδ' ἦσι θυέεσσι τε ἰλάσκεισθαι,
 Ἡ μὲν ὅτ' ἐδυναίῃ, καὶ ὅταν φάθ' ἰδρὸν ἔλθῃ,
 Ὡς κέ τοι ἰλάον κραδίλω κ' θυμόν ἔχωσι,
 Οφρ' ἄλλων ὦν κλῆρον, μὴ τὸν τεὸν ἄλλῃ.
 Τὸν φιλέοντ' ὡς δ' ἰλάετα καλεῖν, τ' δ' ἔχθρὸν ἑἶσαι,
 Τὸν δὲ μάλιστα καλεῖν ὅς τις σέθεν ἐγγύθι ναίῃ.
 Εἰ γὰρ τι ἔχῃμα ἐγχώριον ἄλλο γήμῃ,
 Γείτονός μ' ἄζωσοι ἐκμοι, ζώσαντο δὲ τῶκοι.

Γῆμα κακὸς γείτωρ, ὅσοντ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειρε.
 Εμμορεῖτοί γε μὴς ὅς' ἐμμορε γείτονθ' ἐδλῶ.
 Οὐδ' αὖ βῆς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτωρ κακὸς εἴη.
 Εὖ μ' μετρίδ' παρὰ γείτονθ', οὐδ' ἀκρίδοναι
 Αὐτῷ τρεῖς μέτρω, καὶ λῶϊον αἶ κε δωῖναι,
 εἰς αὖ χρηίζωμ καὶ ὅτ' ὕσδρομ ἀρ' κιορ εὖρε.
 Μὴ κακὰ κορδαίνωμ, κακὰ κερδεαῖο' ἄττισιν.
 Τὸν φιλέοντα φιλεῖμ, ἐπὶ τῷ πρῶσιόν γε προσεῖναι,
 καὶ δόμῳ ὅς κεν δῶ, ἐπὶ μὴ δόμῳ ὅς κεν μὴ δῶ.
 Δῶτ' ἡμῶν ἐδωκεν, ἀδ' ὥτ' αἰ' ὅτις ἐδωκεν.
 Δῶς ἀγαθὴν, ἄρπαξ δὲ κακὴν, θανάτοιο δ' ὕψους.
 Ὅς μὲν γάρ κεν ἀνὴρ ἐθέλωρ, ὅ γε καὶ μέγα δῶκεν
 χαίρει τρεῖς δῶρω, καὶ τέρπεται ὅμ' ἢ θυμόν.
 Ὅς δ' ἐκεῖν αὐτὸς ἔληται, ἀναλ' εἴηφι πιθήσας,
 καὶ τε σμικρὸν ἐόν, τό, τ' ἐπάχυνσε φίλον ἥτορ.
 εἰ γὰρ κεν καὶ σμικρὸν ὦν σμικρὸν καταθεῖο,
 καὶ θαμὰ τ' ἔρδεις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.
 Ὅς δ' ἐπ' ἐόντι φέρει, ὅ δ' ἀλύξετ' αἰθοπα λιμόν.
 οὐδὲ τό γ' εἰς οἶκον κατακείμενον ἀνέρα κηδεῖ,
 οἶκοι βέλτορον εἶν, ἐπεὶ βλαβρόν τὸ θυρεῖναι.
 ἐδλὸν μ' παρσέοντ' ἐλέει, τῷμα δὲ θυμῷ
 χρηίζωμ ἀπεόντ' ἄσ' σε φραζέει ἀνώγα.
 ἀρχομένη δὲ πίθη καὶ λήγοντ' ἐκρίνασαι,
 μεσσοῖσι φείδεαι. δεινὴ δ' ἐνὶ πυθμῶνι φειδῶ.
 Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημνίῃ ἀρ' κηθ' ἔστω.

καὶ τε

Damnum uicinus malus, auxilium bonus ingens,
 Atq; bonum nactus uicinum, est nactus honorem,
 Nec res, uicinus ni sit malus, ulla peribit.
 A uicino aliquid capias si mutuo, eadem
 Mensura, ac non si possis sine foenore reddere,
 Indigus ut rursus nullam patiare repulsam.
 Ne mala lucra pares, mala lucra equalia damnis.
 Sis charus charo, uisentem inuise iactissim,
 Quiq; dedit, reddas, nil da, qui nil dedit unquam.
 Danti aliquis dedit, ac nil danti quis dedit unquam?
 Dos bona, sed nunquam bona mortifera ulla rapina.
 Qui dat sponte lubens, quamuis hic grandia praestet
 Munera, letatur, facit atq; hoc corde sereno.
 Qui uero ipse rapit, nullo rector ante pudore,
 Sit quamuis paruum, cruciatum hinc pectore sentit.
 Namq; super paruum si paruum apponere cures,
 Saepius et facias, cito magnus fiet aceruus.
 Effugit ille famem, praesentem qui auget aceruum.
 Sufficit hoc minime quod cella penaria seruat.
 Esse domi praestat, nam dannosum foris esse.
 Dulce est de cumulo praesenti sumere, contra
 Est graue egere aliqua re absente, hinc sis memor horum.
 Dum plenum est fermeq; uacet uas, largius hauri,
 In medio parcas, in fundo parcere serum.
 Dicta prius merces famulo detur, idq; benigne,

Et cum fratre iocans cura tum testis ut adsit,
 Fidere sepe nocet, nocet & diffidere sepe.
 Ne fucata tua spoliet te mente caueto
 Foemina, blanda, loquax, nidi damnosa uorago,
 Confidit firi, qui confidit meretrici.
 Hinc patrias seruet dilectus filius aedes,
 Sic tibi res crescent, procedentq; omnia dextrè.
 Fac moriari senex gemina ex te prole relicta,
 Nanq; Ioui facile est locupletes reddere plures,
 Curaq; multorum maior, plus fertur in arcam.
 Si cupias summis quoq; tu ditescere uotis
 Perse, sic facito, usq; laborem annecte labori.

LIBER SECVNDVS.

PLeiadas cernens orientes demete frugem,
 Vomere uerte solum quū submerguntur in undas.
 At bis uicenas latitant noctesq; diesq;
 Hinc iterum apparent impletis mensibus anni,
 Tempore quo primum incipiunt splendere falces.
 Hæc lex aruorum est cunctis seruanda colonis,
 Siue habitent illi rauci prope littora ponti,
 Pingua siue colant in uallibus arua remota
 A ponto procul. At nudus sere, nudus arato,
 Et nudus metito, Cereris si in tempore cuncta
 Officia exoptes curata, ut tempore crescant

Quæq;

Καί τε κασίγνητῳ γέλασας ἐπὶ μάρτυρα θέσθι.
 Πίσθς δ' ἄρ' αὖ ὁμῶς καὶ ἀπιστία ὤλεσεν ἀνδρας.
 Μηδὲ γυνὴ σε νόον πυγασύλος ὄζα πατάτω,
 Αἰμύλα κωτίλασσα, τελευτῶσα καλιῶ.
 Ος δὲ γυναικὶ πέποιθε, πέποιθ' ὄγε Φιλήτης.
 Μόνογυνῆς δὲ παῖς σώζοι πατρῷον οἶκον
 Φορβέμεν, ὥς γὰρ πλῆτος ἀέξετ' ἐν μεγάροισι.
 Γκεῖλος ἢ θάνοις ἐτόρον παῖδ' ἐγκαταλείπων.
 Ρεῖα δὲ κεν πλεόνεσσιν πόροι Ζεὺς ἄσπετον ὄλβον,
 Γλείωρ ἢ πλεόνων μελέτη, μείζων δ' ἐπιθήκη.
 Σοὶ δ' εἰ πλῆτος θυμὸς ἐέλδετ' ἐν φρεσὶν ἡσὶ
 Ωδ' ἐρδαιρ, ὄργων δ' ἐτ' ἐπ' ὄργῳ ἐργάζεσθαι.

ΗΜΕΡΑΙ ΒΙΒΛΙΟΝ Β.

Πληϊάδων ἀτλαγγυῶν ἐπιτελομένων
 Αρχεὺς ἀμνητοῖ, ἀρότιο ἢ διυσομένων.
 Αἱ δὴ νύκτας τε καὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα
 Κεκρύφαται, αὖτις δὲ πόδι πλομένης γνῖαντο
 Φαίνονται, τὰ πρῶτα χαραιομένηοιο σιδήρου.
 Οὗτός τοι πεδίον πέλετ' νόμος, οἳ τε θαλάσσης
 Εγγύθι ναετᾶσ', οἳ τ' ἄγκυα βροσθήσυντα,
 Γόντες κυμαίνοντες ἀπὸ πρῶθι πτόνα χῶρον
 Ναύεσσι, γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν ἢ βοωτῆιν,
 Γυμνὸν δ' ἀμᾶδι, εἴχ' ὥρα πάντ' ἐβέλκεσθαι
 Ἔργα κωμίζεσθαι δὴ μῆτορος, ὥς τοι ἔκαστα

Ὡς ἂν ἔξῃ τοῖσι, μὴ πως τὰ μεταξὺ χατίζωμ,
 Πτώσεως ἀλλοτρίους οἴκους, καὶ μηδὲν αὐτοῦσης.
 Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἐμὴν ἦλθες, γὰρ δ' ἐβόησεν ἐπιδόσω.
 Οὐδ' ἐπιμετρήσω, ἐργαζοῦ νῆπιε Πέρον,
 Ἔργα τὰ τ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήσαντο,
 Μὴ ποτὲ σὺν παίδεσσι γυναικί τε θυμὸν ἀχούῃ
 Ζητούντες βίβον ἢ γείτονας, οἳ δ' ἀμελῶσιν.
 Δὲς μὲν γὰρ καὶ ἴσθις τάχα τούξαι, ἢ δ' ἐλ λυπῆς,
 Χρῆμα μὲν ὅ πρῆξαι, σὺ δ' ἐτώσια πολλὰ ἀγορεύ-
 Α χρεῖος δ' ἔσται ἐπέων νόμος, ἀλλὰ σ' ἄνωγα (σφδ.
 Φράζεαι) χρεῶν τε λύσιν, λιμοῦ τ' ἀλεωρίῃ.
 Οἶκον μὲν πρώτιστα, γυναικί τε βοῦν τ' ἀροτῆρα,
 Κτητίῳ δ' ἀγαμέτῳ, ἢ τις βουσίη ἐποιτο,
 Χρήματα δ' εἰς οἶκον πάντ' ἀφ' ὧν ποιήσας,
 Μὴ σὺ μὲν αὐτῆς ἄλλον, ὅ δ' ἀρνήτῃ, σὺ ἣ τητᾷ.
 ἢ δ' ὥρῃ παρὰ μένεται μινύθει δ' ἐβόησεν ἐργον.
 Μὴ δ' ἀναβάλλεαι ἔστ' αὐρίον ἔστ' ἐννηφιν.
 Οὐ γὰρ ἐτῶσο δόρυγος ἀνὴρ πύμπησι καλίῳ,
 Οὐδ' ἀναβαλλόμενος. μελέτη δ' ἐβόησεν ὄφελ
 Αἶψα δ' ἀμβολιόρυγος ἀνὴρ ἄτασι παλαίῃ. (λδ.
 Ἡμῶ δ' ἡ λήγει μὲν ὅξεν ἡελίοιο
 Καύματ' ἰδαιλίμῃ, μετ' ὧρινόν ὀμβρῆσαντος
 Ζωὴς ἐμειδνέῃ, μετὰ ἣν ἴρεται βροτῆος χρεῖς
 Πολλὸν ἐλαφρότερον. Δὲ γὰρ τότε σείριος ἀσὴρ
 Βαλὸν ὑπὲρ κεφαλῆς κηρίφρον ἀνθρώπων,
 ἔρχεται

Quæq; suo, ne quando, grauis dum uexat egestas,
Frustra mendices aliena per ostia uictum,
Ut qui nunc ad me uenisti, at non dabo quicquam
Aut dono aut usu, sed Perse stulte labora,
Ipsi terricolis Dij constituere laborem,
Ne cum filiolis cum coniuge pectora tristis
Panem à uicinis quæras, ipsiq; repellant.
Forsitan accipies bis tæue, at si inde molestes
Efficies nihil, in uanum sed plurima dices.
Sed quid uerba iuuant? hortor memor esto parare
Ipse, seram unde famem places, ac debita soluas.

Primum ædes, famulam, taurum qui ducat aratrum,
Emptam, non ductam, tua quæ iumenta sequatur.
Hinc memor apta tuæ domui instrumenta parato,
Ne poscas alium illa, et eo ludare negante.
Tempora diffugiunt, inceptaq; res caret auctu.
Ne differ sub cras opus, adq; diem inde sequentem,
Nam sua desidiâ sectans replet horrea nunquam,
Nec cunctator iners: studium rem promouet unum,
Hinc est lucta pigro cum paupertate perennis.

Cum deserbuerit Phœbeæ lampadis ignis,
Atq; calor sudorificus, cum Iuppiter imbrem
Mensibus autumnî fundit, corpusq; leuatur
Humanum, ac recipit uires (quia Sirius horis
Per lucem exiguis, hominum tunc imminet ardens

C 4 Verticibus,

Verticibus, uerum sese plus nocte fatigat)
 Deniq; cum cariem contemnit secta securi
 Sylua, & fundit humi frondes, cessatq; uirere,
 Cedere materiam è syluis tum sis memor aptam,
 Ut mortariolum tripedale, trium cubitorum
 Pistillum, atq; axem resecato septipedalem:
 Octo pedum si sit, tum malleus abscindatur,
 Tres palmas rota habens, sit denas currui habenti,
 Plurima ligna incurua seces, dentale per arua
 Aut montem quæres, inuentum confere ad ædes
 Ilignum, nam tale haud frangitur inter arandum,
 Si clauis buri, Cereris qui munia tractat
 Rusticus infigans, temoni adiunxerit apte.
 Sed tibi sub tecto fabricans duo aratra parato
 Perfectum ac rude, nam multo præstantius est sic,
 Nempe uno fracto, tum tauris alterum ut addas.
 Temones ualidos de lauro ulmoq; recides,
 Ex quercu buris, dentale ex ilice fiat,
 Sintq; nouem annorum tauri, his firmissima membra,
 Conueniuntq; operi medio æui flore uigentes,
 Non illi inter opus miscentes prælia, aratrum
 Frangent, inceptumq; ita opus linquent sine fructu.
 Hos numerans annos uir quadraginta sequatur.
 Postquam edit panem morsus quater octo tenentem,
 Sollicitus rectum curet tum ducere fidcum,

Ερχετ' ἡμάτε, πλείον δέ τε νυκτός ἐπαυρεῖ.
 Ἡμεῖς ἀδηνάτο τά τε πέλετ' τρικυβέτα σιδ' ἡρώ
 ὕλη, φύλλα δ' ἔραζε χέει. πύρβοιό τε λήγει,
 τῆμεθ' ἄρ' ὕλοτομῆν μεμνημένῳ ὤειον ὄργον.
 Οἰκον ἄρ' ἱππόδωκ' τάμεν, ὑπόρου ἢ τρίπυκνον,
 Αἰονάθ' ἐπὶ ἀπόδω. μάλα γὰρ νύτοι ἀρ' ἔμδ' ἔστω.
 Εἰ δέ κεν ὀκταπόδω ἀρ' ἢ σφύραν κεῖται μοιο.
 Τεισσίθαμον δ' ἄψιν τάμεν δεκαδ' ὥρῳ ἀμάξῃ
 Πολλ' ὑπὸ καμπύλα κᾶλα, φέρειν ἢ γύνῃ ὅτ' αὖ
 Εἰς οἶκον κατ' ὄρος διζήμεν' ἢ κατ' ἀρ' ἔσαν (εὐρῆς
 Γείνινον. ὅς γ' ὅσον ἀρ' ὄσον ὀχυρώτατός ὄσιν.
 Εὐτ' αὖ ἀβλυαῖς διμῶος γ' ἐλύματι πῆξας
 Γόμφοισιν πελάσας πρὸς ἀρ' ἔστω ἰσοβοῖ.
 Δοιὰ δ' ἐθέσ' ἀρ' ὄσον πονησέμεν ἢ ἢ οἶκον
 Αὐτόγυον κ' ὀκτὸν, ἐπεὶ πολὺ λώϊον οὕτω.
 Εἴχ' ἔστω γ' ἀξαις ἔστω κ' ὑπὸ Βασί Βάλοιο,
 Δαφνὸς δ' ἢ πῆλεις ἀκνώτατοι ἰσοβοῖς
 Δρυὸς ἐλυμα πρὶν γύνῃ, Βόε δ' ἔστω τῆρω
 Αρσενε κεκτῆσ'. τ' γὰρ ὀκτὸν ὀκτὸν ἀλαπαδινόν,
 Ἡβὸς μέτρον ἔχοντε, τὸν ὄσον ἀρ' ἔστω ἀρ' ἔστω.
 Οὐκ αὖ τῶν εἰσάντες γ' αὐλακὶ καμνὸν ἀρ'
 Αξιδαν, τ' δ' ὄσον ἐτώσιον αὐτὸν λίποιον. (τῶν
 Τοῖς δ' ἄμα τεσσάρων τακτῆς αἰζήσ' ἐποιτο,
 Αρ' ὄσον δειπνήσας τέτραν τρυφον ὀκτὰ βλωμον,
 ὅς κ' ὄσον μελετ' ἰθὺσαν αὐλακ' ἐλαύνον,

Μηκέτι παπῆαίνωμ μεθ' ὁμήλικας, ἀλλ' ὑπὶ δ' ὄρω
 Θυρόν' ἔχωμ, τ' δ' ἔτι νεώτορθ' ἄλλοθ' ἀμείνωμ
 Σπέρματα δαύλαδ', κὴ ἐπισπορίω ἀλέαδ'.

Κυρότορθ' γ' αὐτὴρ μεθ' ὁμήλικας ἐπιοίηται.

Φράζεαδ' δ' οὐτ' αὖ φωνὴν γεράν' ἐπακόςῃς.

Υψόθεν ἐκ νεφέων γνῖαύσια κεκλυγῆς,

Ἢ τ' ἀρότιό τε σῆμα φέρῃ, Ἐ χείματ' ὦρλω.

Δεικνύει ὀμβρῶν, κραδίημ δ' ἔδρακ' αὐδρὸς ἀδ'.

Δι' ὅτε χορτὰς ἐλίκας βόας ἐνδομ' εὐόντας. (τεω.

Ρηίδιον γ' ἐπ' εἰπεῖμ, βόε δ' ὅς ἑ ἀμαξαν,

Ρηίδιον δ' ἀπανλώαδ'. πάρα δ' ἔργα βόαςιν

Φησὶ δ' αὐτὴρ φργῆας ἀφνειὸς πῆξαδ' ἀμαξαν

Νήπιος, ὃ δ' ὅτ' αἶδ', ἐκατ' δ' ἔτε δῖρατ' ἀμάξης

Τῶν πρόδην μελέτω ἐχέμεν οἰκῆια θέσσαι.

Εὐτ' αὖ δὴ πρῶτις' ἀροτ' ὀνητοῖσι φανέει,

Δι' ὅτ' ἐφορμηθῶναι ὁμῶς διμῶες τε καὶ αὐτὸς,

Αὐτὸν καὶ διδρῶν ἀρόων ἀρότιο καθ' ὦρλω.

Γρωὶ μάλα σπύδων ἵνα βι πληθωσιν ἀρῶραι.

Εἴκει πολέιν, θέρεθ' ἢ νεωμλὴν ὃ σ' ἀπατήσῃ.

Νειὸν δ' ἀπείρειμ' ἐπὶ καὶ φίζουσαμ ἀρῶραι,

Κειὸς ἀλεξιάρῃ, παίδων δὲ κλητήραι.

Εὐχεαδ' δ' εἰ χθονίῳ δειμήτορι θ' ἀγνῇ,

Εκτελέα βεῖθειμ δειμήτορθ' ἰδρὸν ἀκτῶν.

Αρχόμενος τὰ πρῶτ' ἀρότρεσ' ὅταν ἄκρον ἐχέτῃς

Χεῖρι λαβὼν ὄρπηκα, βῶν ὑπὶ νεώτορ' ἵκειαι

Ενδορυμ

Ad socios non respiciens, sed pectore toto
Incumbens operi: non iunior aptior illo est
Spargere sementem, & loca semine sparsa cauere.
Iunior ad socios crebro uaga lumina flectit.

Obserua si quando gruis uox clangit ad aures,
Nubibus ex altis dantis tibi signa quotannis:
Nam fert signa soli uertendi, & tempora brumæ
Indicat: at bobus uenit ipsa ingrata carenti.
Inclusas stabulo uaccas tum pascito fœno.

Dicere per facile est, cum bobus des rogo ciarum,
Et facile abnuere est, proprijs bobus labor instat
Vir cordatus ait, currum compinge tibi ipse.

Stultus at hoc nescit, centum is sibi ligna requirit.
Sed tu cuncta domi curato negocia primum,
Et simulac ipsum iam tempus uenit arandi,
Tum quoq; cum famulis insistas ipse labori.

Humidus & siccus sit ager quum scindis aratro,
Mane bene aggrediens, spicis onerentur ut arua.
Vere solum proscinde, iteratum haud fallet in æstu.
Esto noualis ager cui uis committere semen.

Dira nouale arcet, puerorum est blandaq; nutrix.

Terreno fac uota Ioui, Cereriq; pudicæ,
Ut placidi pleno dent arua grauescere foetu.

Fac uota aggrediens terram sulcare, manuq;
Corripiens stiuam, stimulas quum dorso trahentium

Vimine

Vimine taurorum: sed tunc te ponè sequatur
 Rastra puer portans, quum mandas semina terre,
 Isq; auibus semen cælando negocia ponat,
 (Sedulitas homines iuuat, at socordia lædit)
 Sic grauis in terram fructu mutabit arista.
 Siq; tuo placidus Deus annuat inde labori,
 Ejce tui uasis quas fecit aranea telas,
 Et cunctis plenis uictu letabere uisis,
 Inueniet te uer epulantem, non eris unquam
 Indigus alterius, sed opus tua ope alter habebit.
 Sed tibi solstitio brumæ si terra subacta est,
 Raras immittens genibus refecabis aristas,
 Dragmata pauca ligans, reptansq; in puluere tristis,
 Corbe uehes messent, pautis erit illa stupori.
 Nunc etenim magni Iouis hæc, nunc illa uoluntas,
 Ac homini illius mens perscrutabilis ægrè.
 Quod tibi si serò sit aratum, hæc una medela est,
 Tempore quo primum coccyzat in arbore coccyx,
 Humanasq; suis demulcet cantibus aures,
 Tum triduum totum si fundat Iuppiter imbrem,
 Qui non destituat bouis aut uestigia uincat,
 Primus ita æque multa metent & serus arator.
 Pectore cuncta tene memori, nec tempora cani
 Te lateant ueris, nec tempus quo cadit imber.
 Fabrorum uitato focos, nugasq; calentes

Tempore

Ενδρυορ' ἐλκόντων μεσάβω, ὃ δὲ τυτθὸς ἔπιδ' οὐ
 Διῶος ἔχωρ μακέλλω, πόνον ὀρνίθεασι τιθεῖν,
 Σπέρμαϊα κακκρὺ πῆωρ (δύθυμοσι γὰρ αἰεὶ σὴν
 Θνητοῖς ἀνθρώποις, κακοθυμοσι δὲ κακίῃσιν)
 ὧδέ κεν ἀδρυοσιὴν σάχυσ νόοισιν ὀράξει,
 Εἰ τέλος αὐτὸς ὀπιδ' οὐλύμπιος ἐσθλὸν ὀπάξει.
 Εκ δ' ἀγγέων ἐλάσειας ἀράχνια, καί σε ἔολπτα
 Γηθήσ' οὐ βιότοιο ἐρύμνον γῆδ' οὐ ἐόντ' ὅ.
 Εὐοχέων δ' ἴξαι πολὺν ἔαρ, ὃ δὲ πρὸς ἄλλους
 Αὐγάσσαι, σέο δ' ἄλλος ἀνὴρ κεχημμένος ἔσται.
 Εἰ δὲ κεν πελίοιο τροπῆς ἀρόης χθόνα δῖαν,
 Ἥμ' οὐδ' ἀμύσεις ὀλίγον ποδὶ χειρὸς ἔργων,
 Ἀκτῖα δεσμύων κεχονιμμένη ὅ μάλ' αὖ χείρων.
 Οἴσεις δ' οὐ φερέων, παῦρόν δ' ἔσε θηήσονται,
 Ἀλλοτὲ δ' ἄλλοιός ζῆλός νόος αἰγιόχοιο.
 Ἀργαλέος δ' αὐδρυοσι ἤν' ἰθνητοῖσι νοῆσαι.
 Εἰ δ' ἐκ' οὐδ' ἀρόσης, τόδε κεν οἶ φάρμακον εἴη,
 Ἡμὸς κ' οὐκ ἐκκρύζει δρυὸς οὐ πειτάλοισι,
 Τὸ πρῶτον τέρπ' ἔτε βροτὸς ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν,
 Τῆμος ζεὺς οὐοὶ τρίτῳ ἡματι μηδ' ἀκλήγοι.
 Μήτ' ἄρ' ὑπερβάλλων βόος ὀπλήν, μήτ' ἀκλείπων
 Οὕτω κ' ὀφάρότης πρωτηρότῃ ἰσοφαιρίζει.
 Εἰ θυμῷ δ' οὐ πάντα φυλάσσει, μηδὲ σε λήθοι,
 Μήτ' ἔαρ γινόμενον πολὺν, μήθ' ὅμιος ὄμβρος.
 Γὰρ δ' ἴθι χάλκ' οὐ βῶνον ὅτ' ἐπ' ἀλέα λείχῃ

Ὡρῃ χειμῶνι ὅπότε κρύος ἀνέρας εἶργον
 Ἰχάνει, ἐνθα κ' ἄσκειτο ἀνὴρ μέγαν οἶκον ὀφείλει,
 Μή σε κακοῦ χειμῶνι ἀμνηχανίᾳ καταμαρτυρῇ.
 Σιὸν πονεῖν, λεπτήν δὲ παχύν πόνον χεῖρὶ πιέζοις.
 Πολλὰ δ' ἀδργὸς ἀνὴρ λενεὴν ὥτ' ἐλπίδα μίμνῃ,
 Χρηίζωμ βιότοιο, κακὰ προσελέξατο θυμῷ.
 Ἐλπίς δ' ἐκ ἀγαθῇ κεχημυλῶν ἀνδρῶν κομίζεσθαι,
 Ἥμλων γν' λέγειτο μὴ βίῃ ἄρκειτο εἶναι.
 Δείκνυε δὲ δ' μῶεσι θέρεδον ἐπὶ μέσσοις ἔοντο.
 Οὐκ αἶεθ' ἐσθίεται, ποιῆσθαι καλίας.
 Μῆνα δὲ ληναῶνα κακ' ἥματα βύσσορα πάντα,
 Τοῦτον ἀλδύαδ', ὅτ' ἀπὸ γαῖας, αἷ' τ' ὕδ' ἰγῆαι
 Πνύσαντο βορέας, δύσπλεγέον τελέθωσι,
 Ὅσε δ' αὖ θρήκεις ἰσχυροὶ φύρεται πόντω
 Ἐμπνύσαντες ὥρινε, μέμυκε δὲ γαῖα καὶ ὕλη.
 Πολλὰς δὲ δρυὺς ὑψιόμους ἐλάτας τε παχείας
 Ρυρετο γν' βήσας πλυνᾶ, χθονὶ πουλυβοτείρῃ
 Ἐμπίπτων, καὶ πᾶσα βοᾶ τότε νήριτο ὕλη.
 Θῆρες δὲ φρίσσουσ', ὄρεας δ' ὑπὸ μέζ' ἐθύντο.
 Τῶν καὶ λαχύνει δέρμα κατασκιόμ. ἀλλὰ νύ κ' ἔτι
 Ψυχρὸς ἐὼν διαλῆσι διασυστέρνων πόρ' ἔόντων,
 Καί τε διὰ ῥινοῦ βοὸς ἔχεται. ὅδ' ἐμὴ ἴχει,
 Καί τε διὰ αἶγα ἄησι τανύτριχα, πῶσα δ' ἔτι,
 Οὐνεκ' ἐπ' ἡγεταναὶ τρίχες αὐτῶν ὁ διαλῆσι.
 Ἰς αὐτὸν βορέας, τροχαλὸν δὲ γέροντα τίθησι,
 Καὶ

Tempore brumali, quum frigora corpus adiuvant,
 Tum propriae domui uir prospicit omnia gnauus,
 Ne te seua dies hyems deprendat egenum,
 Constringatq; pedem manus attenuata tumentem.
 Multa uir ignauus, dum se spe pascit inani,
 Indigus interea uictus, mala corde uolutat:
 Nanq; potest inopem minime spes pascere, pigra
 Ocia sectantem, et tenuis cui copia rerum.
 Tu media exerce famulos aestate labore,
 Non erit usq; aestas, curate in tempore nidos.

Excoriatorem pecudumq; hominumq; Decembrem
 Euia studio summo, glaciemq; molestan,
 Quae per humum Borea solet indurescere flante.
 Is per Thraciam equis claram flans, Oceanoq;
 Incumbens, mugire facit terramq; nemusq;
 Alticomae quercus, ornosq; ex monte profundam
 Deijcit in uallem, rapiens radicibus imis
 Flamine praecipiti, strepitu boat ardua sylua,
 Tumq; strae exhorrent, caudasq; sub inguina ponunt,
 Densa licet pellis setisq; pilisq; sit ipsis,
 Sic tamen armatas Boreae uis frigida transit.
 Nec bouis hunc arcet tergus, sed ad intima perflat,
 Perflat et hirsutas capras, sinit esse bidentes
 Immunes, anno nam toto in corpore lanæ
 Perdurant: facit ille senes incedere ciuios,

At non mollicutes infestat uirginis artus,
 Quæ manet intra ædes matri coniuncta paternas,
 Nescia adhuc quid amor, quid sint tua facta Dione,
 Undiq; sed tenerum corpus bene lota, oleoq;
 Perlita odorifero, tectum intra nocte quiescit,
 Tempore quo polypus proprios depascitur artus
 In gelido recubans antro, madidoq; cubili.
 Nondum etenim inuitat sua lustra relinquere Titan,
 Qui super Aethiopum populos incedit & urbes,
 Tempus ad exiguum se terræ ostendit Achivæ,
 Syluicolæq; fræ tunc undiq; quotquot inermes,
 Quotquot cornigeræ, stridentes dentibus, altas
 Percurrunt syluas, resq; omnibus est ea cordi,
 Quæ sitisq; diu in letæbris sua corpora sternunt,
 Sed similes homini, baculus cui tertius est pes,
 Cuiq; est iam fractū dorsum, & dependet humi frons,
 Huic similes, inde aufugiunt ubi nix iacet alba,
 Tunc, quod mando, tuum corpus bene uestibus arma,
 Indue talarem tunicam, superindue chlanam,
 Staminibus raris inducas licia densa,
 Inijceq; hinc uestem, ne horrescant frigore crines,
 Nèus tibi horriduli, rectiq; in corpore surgant,
 Induc perones pedibus de tergore tauri
 Fortiter occisi, prius intus crinibus opplens,
 Et bruma aduentante, bouis tibi consue neruo

Pelles

Καὶ δὲ παρθενικῆς ἀπαλόχρους δὲ δάκισιν,
 Ἦτε δὲ μὲν γνῶσι Φίλη παρὰ μητρὶ μέμναι,
 Οὐ πω δῖγ' εἶδ' ἤα πολυχρῦσσ' ἀφροδίτης,
 Εὐ τε λοισαμένη τέργνα χρῶα, καὶ λίπ' ἐλαίῳ
 Χειραμένη, νυχίη κατὰ λείξειται γνῶσθην οἴκῳ,
 Ἦματι χειμῶνι δὲ αὐόσσει· ὅρ' πόδα τένδ' εἰ,
 Εἰ τ' ἀπύρῳ οἴκῳ καὶ γνῶσι λουγαλέοισιν.
 Οὐ γὰρ οἱ ἥλιος δαίκνυ νόμον ὁρμηθῆναι,
 Ἀλλ' ἐπὶ κυανέῳ ἀνδρῶν δ' ἡμὸν τε πόλιν τε
 Στρωφᾷται, βράδιον ἢ πανελλύνεσσι φαίνει.
 Καὶ τότε δὲ κόραοι δὲ νήκοροι ὑληκοῖται,
 Λυγρὸν μυλιόωντες ἀνὰ δρυῖα βησθήσονται
 Φεύγουσιν, καὶ πᾶσιν γνῶσι φρεσὶ δῶρο μέμνηται.
 Οἱ σκέπτα μαϊόμενοι πυκνὰς κλυθμῶνας ἔχουσι,
 καὶ γλάφυ πῆλιν, τότε δὲ τρίποδι βροτῶ ἴσοι,
 Οὐ τ' ὑπὸ νῶτα ἔαγε, κάρη δ' εἰς ὕδατος ὄραται,
 Τῶ ἴκελοι φοιτῶσιν ἀλδύομενοι νίφα λευκῇ,
 Καὶ τότε ἔσασα δὲ δρυῖα χρῶος ὥς σε λευδίῳ,
 Χλαῖναν τε μαλακῇ καὶ τὸρμύοντα χιτῶνα.
 Στήμονι δ' γνῶσι πᾶν πολὺν κρόκα μενύσαται,
 Τὴν ποδίασάδ' ἵνα τοι τρίχον ἀτρεμέωσι,
 Μηδ' ὄρθαι φείσασιν ἀειρόμεναι κατὰ σῶμα.
 Ἀμφὶ δὲ ποσσὶ πέδιλα, βοὸς ἱφὶ καταμύοιο
 Ἄρμενα δὴσάδ', πίλοισιν γνῶσι περικέρας.
 Γρυθόνων δ' ἐρίφ' ὅποταμ' κρύος ὤμιον ἔλθοι,

Δέρματα συρῶσθ' ἄνδρ' ἐν βόσσι, ὅφρ' ὦλ' νώτω
 γέτω ἀμφιβάλλῃ ἀλείω. κεφαλῇσι δ' ὑπόρθων
 πῖλον ἔχωρ' ἀσκητόν, ἵν' ἄτα μὴ καταδύῃ.
 Ψυχὴ γὰρ τ' ἥως πέλεται βορέας πεισύντ'·
 ἠὼς δ' ὕδ' ἰγῶν ἀπ' οὐρανόσ' ἀσδρόντ'·
 ἄρ' πυροφόρ' τέταται μακάρων ὦλ' ὀργαίς,
 ὅστε ἀρυσάμενος ποταμῶν ἀπὸ αἵερ' ναόντων,
 ἔψ' ἔπερ' γαίης ἀρθεῖς ἀνέμοιο θυέλλῃ.
 Ἄλλοτε μὲν θ' ὕει ποτὶ ἑσπέρῳ, ἄλλοτ' ἄκρ'·
 πυκνὰ θεοκίεσ' βορέε νέφια κλονέοντ'·
 τὸν φθάμενθ' ἔργα τέλεισας, οἶκον δὲ νέεσθαι,
 μὴ ποτὲ σ' οὐρανόθεν σφοτόν νεφος ἀμφικαλύ-
 χῶν τά τε μυδραλέον θέῃη ἢ εἴματα δεύσῃ, (ψῆ.
 ΑΛ' ὑπαλούαδ). μείσθ' ὃρ' χαλεπώτατος ὅτ'·
 χεμέριος, χαλεπὸς πρὸ βάθους, χαλεπὸς δ' ἀν' οἰς,
 τῆμος θῶμισυ βροσίη, ὦλ' δ' ἀνέρι τ' πλεονεῖν
 ἀρμαλῆς. μακρὰ γ' ἐπὶ ῥέθοι θυφρόναι εἰσί.
 ταῦτα φυλασόμεν' τετελεσμένον εἰς γῆαν τ',
 ἰσοῦσαι νύκτας τε καὶ ἡμέρας εἰσόκην αὐθις
 γῆ πάντων μήτης καρπὸν σύμμικτον γνέικη.
 εὖ τ' αὖ ἐξήκοντα μετὰ τροπὰς ἡλίοιο
 χεμέρι' ἐκτελέσῃ ζεὺς ἡμέρας, δὴ ῥα τότ' ἀσπὴρ
 ἀρκτοῖσιν πωλιπῶν ἰδρὸν ῥόον ὠκεανοῖο,
 πρῶτον παμφαίνων ἐπιτέλλετ' ἀκροκνέφαλος.
 τόνδε μετ' ὀρθρογόνῃ πανδιονίς ὠρ' ὠχλιδῶν,

Pelles hœdorum, ut late imponantur ad imbrem
 Pellendum dorso, crinesq; caputq; galerus
 Arte laboratus tegat, ut ne aures madesiant.
 Frigus in aurora sæuum est aquilone ruente,
 Astriferoq; cadens in terram ex æthere mane
 Aër fœcundans segetem, super arua resedit,
 Qui primum liquidis fluuiorum hauritus ab undis,
 Hinc ui uentorum è terra sublatus in altum,
 Nunc pluuiam sub noctem adfert, nunc flamina gignit,
 Vndiq; Threicio nubes aquilone ciente.
 Hunc tu præueniens aëto pete tecta labore,
 Ne præperans coelo te fors nebula occupet atra,
 Et madidum corpus, uestesq; intingat in imbre:
 Hinc præuitato, mensis sæuissimus hic est
 Brumalis, grauis & pecori & mortalibus ipsis.
 Pabula iumentis tum parcius obijce, uerum
 Plus homini apponas, quoniam longissima nox est:
 Hæc obseruato, dum impletis mensibus anni
 Aequa dies fuerit nocti, & dum denuò mater
 Cunctorum tellus fructus ferat alma recentes.

Quum post solstitium brumæ regnator olympi
 Sexaginta dies confecerit, illico deinde
 Oceani Arcturus sacris releuans caput undis
 Exoritur, fidgens noctis uenientibus umbris.
 Hunc post, lugubris rege ex Pandione nata

*Ad uer primum oculis hominum se ostendit hirundo,
Huius praeueniens aduentum incidito uites.*

*Quum calida è terra reptat testudo per agros
Pleiades fugiens, tum tempus mittere uites,
Sed falces acue, atq; in messem mittito seruos.
Desere mane torum, et ualeat confessus in umbra
Temporibus messis, quum Phoebus corpus adiurit.
Sed properans cura, ut fructus sub tecta uehantur.
Surgito mane, tibi ut uictus contingat abunde,
Conficitur facile pars terna mane laborum,
Aurora acceleratq; uiam, acceleratq; laborem.
Multi iter inceptare solent illius ad ortum,
Bobus et iniicitur tum multis pondus aratri.*

*Carduus in pratiis quum floret, et ore cicada
Arboribus latitans dat acutum stridula cantum
Crebro alas quatitans, operosae aestatis in hora,
Tunc caprae pingues, tunc et mollissima uina,
Foemina tunc coitus audissima, languidus est uir,
Nam capiti et genibus uires Canis aestifer aufert,
Corpus et exuccum iacet aestu: at saxea tum te
Umbra habeat, tumq; adsint Biblina uina, placenta
Lactea, lacq; caprae, quae non alit ubere foetum,
Nec teneri uituli nondum enixi caro desit,
Hoedorumq; recens natorum: nigra sub umbris
Vina sedens misce, recrea cor dulcibus escis,
Spirantem*

Ες φάθ' ἀνθρώποις ἔαρος νέον ἱσταμένοιο,
 Τλὴ φθάμεν οἶνας ποδισταμένον, ὥς γὰρ ἄμειν).
 Αλλ' ὅποταμ φορέοικος ἀπ' χθονὸς αὖ φυτὰ βάλει,
 Πληθιάδας φύγ', τότε δὲ σκάφος ἄκετι οἰνέων,
 Αλλ' ἄρπας τε χαρσασέμεναι ἐδ' μῶας ἐγείρει.
 Φύγει δὲ σιλόρους θώκους, καὶ ἐπ' ἠὲ κοῖτον
 ὤρει γν' ἄμικτο, ὅτε τ' ἥλιος χροά κάρφει,
 Τημῶτ' ἀσπύδιον ἐοῖκα δὲ καρπὸν ἀγείρει,
 Ορθρῶ ἀνίσταμεν, ἵνα τοι βίῃ ἀρκέσῃ.
 Ἡὼς γὰρ τ' ὄργιοι βίττω ἀπομείρεται αἶσαν,
 Ἡὼς τοι πρῶφει μὴ ὀδ' ἄ, πρῶφει δὲ ἐδ' ὄργον,
 Ἡὼς ἥτε φανεία πολέας ἐπέβησε κελύθε
 Ἀνθρώπος, πολλοῖσι δ' ὡτὶ ζυγὰ βροτὶ τίθησι.
 Ἡμῶ δὲ σκόλυμός τ' αὐθεῖ ἐπ' ἔτα τέτλη
 Δρυδρέω ἐφειζόμεν, λιγυρὴν κατὰ χόλον ἐδ' αἰοδὴν
 Πυκνὸν ὑπὸ πτόρυγαν, θέρεος καματώδεος ὄρε,
 Τημῶ πτόταταί τ' αἶγες καὶ οἶνον ἄρεισθαι.
 Μαχλότατ' ὃ γυναικῶν, ἀφαιρότατοι δὲ τε αὖ-
 Εἰσὶν, ἐπεὶ κεφαλὴν ἢ γόνάτα σείριος ἄσθ', (δρῶς
 Ἀναλίας δ' ἐτεχνῶς ὑπὸ καύματ'. ἀλλὰ τότε ἦδ' ἔ
 Εἶν περβαῖν τε σκηνὴν ἢ βίβλιν οἶνον,
 Μάλα τ' ἀμολγαῖν, γάλα τ' αἰγῶν σβεννυμέναων,
 καὶ βοὸς ὑλοφαγοῖο κρέας, μήπω τε τοκήης,
 Πρωτόγονων τ' εἰφῶν, ὡτὶ δ' αἰθοπα πινέμεν οἶ
 Εμ σκηνῇ ἐξόμεν κενεσημένον, ἢ τὸρ ἐδωδῆς, (νομ

Αντίοι δὲ κραίῃ ἀνέμο βέλαντα πρόσωπον,
 Κρῶνις τ' ἀγνάδ' κ' ἀπορρύττ', ἢ τ' ἀβόλωτ'
 Τεῖς ὕδατ' προχέει, τὸ δ' τέταρτον ἱέμεν οἶνον.
 Διδόσι δ' ἐποβύειν δειμήτορ' ἰδρὸν ἀκτὺν
 Δινέμεν, οὗ τ' αὖ πρῶτα φανῇ ὀδύνης ὤρειον,
 Χώρῳ γ' ὕδαϊ καὶ εὐβοχάλῳ γ' ἄλωϊ,
 Μέτρω δ' ἐνομήσαδ' γ' ἄγγελον. αὐτὰρ ἐπὴν δὴ
 Πάντα βίον κατὰβηαι ἐπάρμην γ' ὀδύνην οἴκου,
 Θῆτ' αἰὼνον ποιεῖσθαι, καὶ ἄτεκνον ὄριον
 Δίξας κέλομαι, χαλεπὴ δ' ὑπόπορις ὄριον,
 Ἐκὺνα καρχαρόδοντα νομῆιν, μὴ φείδ' εὐσίτη,
 Μὴ ποτέ σ' ἡμόροιοιτος αὐτὴς ἀπ' χημάθ' ἔλητ'.
 Χόρτον δ' ἐσνομίσαι κ' συμφόρῳ, ὅφρα τοι εἴη
 Βασί καὶ ἡμόνοισιρ' ἐπικετανόν. αὐτὰρ ἐπειτα
 Διδόας ἀναψύξαι Φίλα γουῶατα, ἔβ' ὀλέσθαι.

Εὐ τ' αὖ δ' ὤρειον ἔσειετο δὲ μέσον ἔλθῃ
 ὕρανον, ἀρκυῖον δ' ἐσίδ' ἡρόδοδ' ἀκτύλος ἡώς,
 Ω Πέρση, τότε πάντας ἀπόδρεπε οἴκαδ' ὀδύνης,
 Δεῖξαι δ' ἡελίῳ δέκα ἡμέρας καὶ δέκα νύκτας,
 Πρὶν τε δ' συσκιᾶσαι, ἔκτω δ' εἰς ἄγρ' ἀφῦσαι,
 Δώρα δ' ἰονύσθαι πολυγυθίῃ. αὐτὰρ ἐπὴν δὴ
 Πληκιάδης δ' ὕαδ' ὀλέσθαι, τε ὀδύνην ὤρειον
 Διδόσιν, τότε ἐπειτ' ἀρότ' ἐμνημύθ' εἶναι
 Ὀδύνην. πλείων δ' ἡλ' ἡρόδοδος ἀρκύλος εἴη.

Εἰ δέ σε ν. α. π. λ. ἡρ. ὀδύνην ἀρκύλος αἰρῇ,
 Εὐ τ'

Spirantem leuiter faciem conuersus ad Euriū,
Et fontem aspiciens sine limo & sine fluentem,
Sed ter aquam funde, & quarta uinum uice misce.

Brachia quum primum profert robustus Orion,
Sacra iube excutiant famuli Cerealia dona,
Area in aequali & uentis regione patente.

Excussam Cererem metire, in uasa reponens.

Quumq; tenes omnē iam structum intra horrea iactū,

Quere domo propria famulum, famulamq; carentem

Prolibus, illa solet quæ lactat inutilis esse.

Pascere cura canem quoq; sit, ne parcito pani,

Ne tua fiamur solitus fur stertere luce.

Postremo moneo, ut foenum paleasq; recondas,

Vnde boues pascas, mulosq; his omnibus actis,

Tauris deme iugum, & famulis concede quietem.

Quum medio coelo Canis, Orionq; uagantur,

Arcturumq; aurora uidet sibi stare propinquum,

Collige tunc omnes Perse de uitibus uuas,

Et bis quinque dies noctesq; exponito soli,

Sint & quinque dies sine sole, in dolia sexto

Munera lætitiæ Bacchi parientia conde.

Postquam pleiades hyadesq; atq; amplius Orion

Occiderint, tum mox inuertere uomere terram

Esto memor, sic quæq; suo anni tempore fiant.

At tibi difficilis res si sit nautica cordi,

D 4 Tempore

Tempore quo eae Atlantides Oriona
 Vitantes saeuum, pelagi conduuntur in undas,
 Omnigeni miscent inter se praelia uenti,
 Hinc tua nulla mihi tum currat in equore nauis,
 Cura sit, ut iubeo, tellurem innadere aratro.
 Nauigium subduc in littus, et undiq; saxa
 Aduolue, ut sedeat tutum spiramina contra.
 Ejice aquas pluuias, ut ne Iouis imbre putrescat,
 Armaratis cuncta ad tua tecum culmina confer,
 Carbasa, quae nauis sunt alae, rite plicato,
 Suspendas fumosa super laquearia clauum.
 Ipse uiam differ dum tempus uenerit aptum,
 Tum nauem equoreas in aquas deducito, et illam
 Mercibus oppleto, uide domum bona lucra reportes.
 Sic noster solitus pater est dare uela per undas
 Perse chare, bonum uictum hinc equumq; parabat,
 Et semel hac tenuit cursum, emensus mare magnum,
 Acolica à Cuma soluens cum naue picata,
 Non quod diuitias amplas fugiebat, opesq;
 Sed paupertatem, mortalibus à Ioue missam,
 Haud Helicone procul, miseranda habitabat in Ascre,
 Qui malus ac grauis est, brumaq; aestateq; uicus.
 Curandum Perse, tempestiuo omnia fiant
 Tempore, sed primam hanc curam res nautica poscit,
 Laudato exiguum nauem, at res credito magne,

Quo

Εὐτ' ἀν' πλησίον δ' ἔγν' ὄμβρομον εἰδὼν
 Φεύγσαι, πίπῃσι δ' ἡδ' ἡδ' οἰκίσια πόντον,
 Δὲ τότε παντοίων ἀνέμων θύοισι ἄπται,
 Καὶ τότε μηκέτι νῆας ἔχει ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ.
 Γλῶ δ' ἐργάζεσθ' μεμνημένῳ, ὥς σε κεκλύω,
 Νῆα δ' ἐπ' ἡπείρου ἐρύσαι, πυκνᾶσαι τε λίθοισι
 Γαῖαντοθ' ἔφρ' ἰχθῶσ' ἀνέμων μῆκος ὑγρὸν ἀγνῆ,
 Χείμαρον δ' ἐρύσας, ἵνα μὴ πύθῃ διὸς ὄμβρο.
 Ὅπλα δ' ἐπάρμυλα πάντα τεῶ ἐνὶ κᾶτθεο οἴκῳ,
 Εὐκρόμους σολίνας νηὸς πῆδρ' ἀπὸντοπόροιο.
 Γηδάλλιον δ' ὀδύγες ὑπὲρ καπνὸς λευμάσας.
 Αὐτὸς δ' ὠραῖον μίμνει πλόον εἰσοκνῆ ἔλθῃ,
 Ἐπὶ τότε νῆα θολὴν ἄλαδ' ἐλκόμεν, γν' δέ τε φόρτον
 Ἄρμυλον γνῆναιαδ', ἵν' οἴκαδ' ἐκέρδιθ' ἀρῆαι,
 Ως πόρ' ἐμὸς τε πατήρ κ' ἡ σὸς, μέγα νήπιε Γέρον,
 Πλωίζεσκε νηυσὶ βίῃ λευκηνμένῳ ἐδλοῦ.
 ὅς ποτε ἔπ' ἡλθε, πολὺν δ' ἄπ' ὀντορ ἀνύσας,
 Κύμῳ αἰολίδ' ἀπὸ λιπῶν, γν' νηὶ μελαίνῃ,
 Οὐκ ἄφρονος φεύγων, ὅδ' ἐπ' ὀντορ τε καὶ ὄλβον,
 Ἀλλὰ κακὴν πρηνίῳ τ' ἔξ' αὐτοῖσι δίδωσι.
 Νάσσατο δ' ἄγχ' ἐλικῶνθ' οἰζυρὴ ἐνὶ λώμῃ
 Ἄσκη, χεῖμα κακὴ, θέρε δ' ἀργαλέῃ, ὅδ' ἐπὶ τ' ἐ-
 τῶν δ' ὡς πόρ' ὀντορ δ' ὄντων μεμνημένος εἶν' (ὀδλῆ.
 Ὡραίων πάντων, πόδ' ἀπὸ ναυτιλίας δὲ μάλιστα.
 Νῆ' ὀλίγῳ αὖτε, μεγάλη δ' ἐνὶ φορτία θέσσει.

Μείζων μὲν φόρτος, μείζον δ' ἐπὶ κέρδει κέρδος
 ἔσσεται, εἴ κ' αἶετοί γε κακὰς ἀπέχουσιν αἵητας.
 Εὖ τ' αὖ ἐπ' ἐμπορίῳ βέλτας αἰσίφρονα θυμῷ,
 Βούληται ἢ χρεῖα τε προσφυγεῖν ἢ λιμὸν ἀτόρτον,
 Δείξω δ' ἐτοίμετρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
 Οὐτέ τι ναυτιλίας σεσοφισμένος, ὅτε τι νηῶν.
 Οὐ γὰρ πώποτε νηὶ γ' ἐπέπλων θυρεὰ πόντον,
 Εἰ μὴ εἰς δύβοιαν δ' ἀνλίδος, ἢ ποτ' ἀχαιοὶ
 Μέναντες χειμῶνα πολὺν σὺν λαὸν ἄγειραν
 Ἑλλάδος δ' ἰδρύς, βροίῳ δὲ καλλιγυναικῇ.
 Εὐθὰ δ' ἐγὼν ἐπ' αἶθλα δ' αἰφρονος ἀμφιδάμαντος
 χαλκίδ' αὖτ' εἰσεπέρηκα. τὰ δ' ἢ προπεφραδμένα πολλὰ
 Ἀλλ' ἔθιζον παῖδες μεγαλήθεις, ἐνθα με φημί
 ὕμνω νικῆσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτῶντα.
 Τὸν μὲν ἐγὼ μῦθος ἐλικωνιάδεος ἀνέθηκα,
 Εὐθὰ με τοπρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν αἰοιδῆς,
 Τόσσον βί νηῶν γε πεπείραμαι πολυγόμφων.
 Ἀλλὰ καὶ ὥς ἐρέω ζωὸς νόον αἰγιόχοιο,
 Μῦθαι γὰρ μ' ἐδίδραξαν ἀθέσφατον ὕμνον ἀκίδην.
 Ἡματα πεντήκοντα μετὰ βροτῆας ἡελίοιο,
 Εἰς τέλος ἐλθόντες θέρως καματώδεος ὥρης,
 Ὠραῖος πέλεται θνητοῖς πλῆθος, ὅτε κε νῆα
 Καυαίξαις, ὅτ' ἄνδρας ἀποφθίσειε θάλασσα,
 Εἰ μὴ δὴ πρόφρων γε ποσειδάων γῆσίσχθων,
 Ἢ Ζεὺς θανάτων βασιλεὺς ἐβέλησιν ὀλέσσαι.

Quo maior uectura, lucra hoc maiora futura,
 Si modo contineant rabiosi flamina uenti.
 Quando ad mercatum uertisti pectora, sic &
 Debita conaris uitare, famemq; molestant,
 Multifoni ostendam pelagi cursusq; modosq;
 Non tamen ipse rei, quæ pertinet ad mare, doctus,
 Nam nunquam rate sum spaciola per æquora uectus,
 Præterquam Eubœam ad uicinam ex Aulide, ubi olim
 Argiui à ducibus populi collectio facta est,
 Dum sæuum mare ibi tenuit Troiam ire uolentes.
 Illuc Amphidamantis ego ad certamina ueni,
 Calchidaq; intraui, nam plurima præmia clari
 Proclamata uiri statuere: at carmine tunc me
 Victorem, tripodem auritum retulisse recordor,
 Hunc ego suspendi Musis Heliconis honorem,
 Primum ibi fecerunt me hymnum tentare sonorum.
 Nunc mihi quanta fuit ratiū experientia cernis,
 Attamen Aegiochi mentem referabo tonantis,
 Nam docuere deæ me sacrum pangere carmen.

Quinquaginta dies post, quàm se uertit ab usto
 Sol Cancro, æstatis iam parte cadente suprema,
 Est opportunum fluctus intrare marinos.
 Non facile franges nauem, aut homines mare perdet,
 Perdere si nolit princeps Neptunus aquarum,
 Sive deum simul atq; hominum rex Iuppiter altus.

Namq;

Nanq; per hos pariter stat cardo boniq; maliq;
 Non uarij tum flant uenti, iacet unda quieta,
 Tum trahe confidens uentis securus in altum
 Nauem, ac sarcinulas impone suo ordine cunctas.
 Ne differ reditum, citò sed properato reuerti,
 Neu pluuiam autumnì expectes, Bacchumq; recentem,
 Insanosq; Noti flatus, hyememq; sequentem:
 Nanq; autumnali pluuià comitatus abunde,
 Fluctibus horrifonis inuim mare concutit auster.

Ast iter est aliud per pontum tempore ueris,
 Quum primum apparent frondes in uertice fici
 Tanta, quanta pedum reddit uestigia cornix
 Per terram incedens, tum fit uia peruia ponti.
 Atq; hic est cursus, qui fit sub tempora ueris.
 Sed nulla ille animo nostro ratione probatur
 Maturus nimium, datur aegrè euadere cladem.
 Attamen hæc homines cæci mente omnia tentant,
 Nam miseris anima est durum mortalibus aurum,
 Sed durum oppetere ac submergi gurgite falso est.
 Hinc præceptorum uolo te memorem esse meorum,
 Nunquam quicquid habes totum committe carinis,
 Plura domi linquens, paucissima credito naui.
 Nam graue damna pati medijs in fluctibus atris,
 Vt graue si plaustri nimio sub pondere pressi
 Axis frangatur, res dispergantur & omnes.

Hinc

Ερτοῖς γὰρ τέλος ὅστις ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν τε,
 Τῆμ' ὁ δὲ δυνάμει δὲ τ' αὔραι ἔπ' ὄντος ἀπ' ἡμῶν
 Εὐκλῆος, τότε νῆα θολὴν ἀνέμοισι πιθήσας
 Ἐλκόμεν δὲ πόντον, φόρτον δ' ὅτ' πάντα τίθειαι.
 Σπδύσθην δ' ὅτ' ἰσχυρὰ πάλιν οἶκον διε νέειαι.
 Μηδὲ μὲν οἶνον τε νέον καὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον,
 Καὶ χειμῶν ἐπιόντα νότοιο τε δεινὰς ἀήτας,
 Ὅς τ' ὤρειν θαλάσσαν ὁμαρτήσας διὸς ὄμβρου
 Πολλῶ ὀπωρινῶ, χαλεπὸν δὲ τε πόντον ἔθηκεν.
 Ἄλλος δ' εἰαρινὸς πέλεται πλόος ἀνθρώποισιν.
 Ἡμ' ὁ δὲ πρῶτον, ὅσοντ' ἐπιβᾶσα κερῶν
 Ἰχθυὶ ἐποίησεν, τόσον πέταλ' ἀνδρὶ φανείη,
 Εἰς κρᾶσιν ἀκροτάτῃ, τότε δ' ἄμβατος ὅτι θάλασσαν
 Εἰαρινὸς δ' ὅτος πέλεται πλόος, ὃ μὲν ἔγωγε (σα.
 αἰνῆμι. ὃ γὰρ ἐμῶ θυμῶ κεχαρισμένος ὅστις
 Ἀρπακτὴρ, χαλεπῶς κεφύγοις λακόν. ἀλλὰ νῦν καὶ
 Ἀνθρώποι ῥέζουσιν αἰδρεῖσιν νόοιο. (τα
 Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δ' εἰλωῖσι βροτοῖσι.
 Δεινὸν δ' ὅτι θανέειν μετὰ κύμασιν. ἀλλὰ σ' αὖτις
 Φράζειαι τὰ δὲ πάντα μετὰ φρεσὶν, ὡς σ' ἀγορεύω,
 Μηδὲ ἐνὶ νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθειαι.
 Ἀλλὰ πλέω λείπειν, τὰ δὲ μείονα φορτίζεαι.
 Δεινὸν γὰρ πόντον μετὰ κύμασι πῆματι κῦρσαι.
 Δεινὸν δ' εἴ κ' ἐφ' ἁμαξάν ὑπὲρ βίον ἄχθος αἰέρας,
 Ἄξονα λαυαῖξαι, τὰ δὲ φορτὶ ἀμαυρωθείη.

Μέτρα

Μὲν ἄρα φυλάσσεσθαι, καιρὸς δ' αὖτ' ἅσιν αἴσιρος.
 Ωραῖος δὲ γυναικὰ τέον ποτὶ οἶκον ἄγεσθαι,
 μήτε φικηρόντων ἐτέων μάλα πολλὰ ἀπολείπων,
 μήτ' ἐπιθείς μάλα πολλὰ, γάμος δ' ἐβιόσιος ἔ-
 ἥ δὲ γυνὴ τέτορ' ἔβωη, πέμπῃ ἣ γαμοῖτο. (βρ.
 Παρθενικὴ ἣ γαμῆν, ὡς κ' ἦθ' αὖ κεδινὰ διδάξῃς.
 Τὴν δὲ μάλιστ' αὖ γαμῆν ἥ τις σέθεν ἐγγύθι ναίει.
 Πάντα μάλ' ἀμφὶς ἰδὼν μὴ γείτοσι χαρμάτα γῆ
 οὐδ' ἄν γὰρ βιγνακὸς ἀνὴρ λήϊζέτ' ἀμφὶν) (μης.
 Τῆς ἀγαθῆς, τ' δ' αὖτε κακῆς ὁ ρίγιον ἄλλο,
 Δειπνολόχης, ἥ γ' ἀνδρὰ καὶ ἰφθιμόν πορ' ἔόντα
 εὖναι ἄτορ δαλῶν, ὅ μὲν γῆραϊ δῶκεν.
 εὖναι δ' ὅπιν ἀθανάτων μακάρων πεφυλαγμένος
 μηδὲ κασιγνήτω ἴσος ποιεῖται ταῦρον. (εἰν.
 εἰ δέ κε ποιήσῃς, μή μιν πρότερος κακὸν ἔρξῃς,
 μηδὲ ψεύδεσσιν γλώσσης χάριν. εἰ δέ κε ἀρχῇ,
 ἥ γε ἔπος εἰπὼν ἀποθύμιον ἦε καὶ ἔρξας,
 Δις τόσα τίννυσθαι μεμνημένος. εἰ δέ κε αὖθις
 ἦ γῆτ' οὐ φιλότιμα, δίκην δ' ἐθέλῃσι πρῶτα χεῖρ,
 Δεξαδὲ (δαιλὸς τι ἀνὴρ φίλον ἄλλοτε ἄλλον
 ποιεῖται) σέ ἣ μὴ τι νόον κατελεγχέτω εἶδος.
 μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλέεσθαι.
 μηδὲ κακῶν ἐτάρον, μηδ' ἐδλῶν νεικεσῆρα.
 μηδέ ποτ' ἐλοργίῃ πενίῃ θυμοφθόρῳ ἀνδρὶ
 τέτλαθ' ὀνείδιζεν μακάρων δόσιν αἶψ' ἔόντων.
 γλώσσης

Hinc modum ama, bonaq; in re occasio praeualet omni.

Iunge tibi uxorem dum firmus adhuc uigor adsit,
Annos quum numeras ter denos, plusue minusue,
Aptum est coniugium: decimo sed foemina quarto
Anno pubescit, nubat mox deinde sequenti.
Virginem, ut instituas laudatis moribus, opta,
Vicinamq; tibi prae cunctis delige sponsam.
Sis tamen hic cautus, ne te uicina ludat,
Nil uxore uiro melius contingit honesta,
Nilq; mala peius, tali quae uiuere laute
Clam solet: haec quamuis ualidum sine torre maritum
Vrit et exiccat, citiusq; senescere cogit.
Sedulus observa curam, cultumq; deorum.
Dilige post fratrem socium: quod si parem amorem
Esse uelis, socius ne ledatur prior abs te,
Neue illi fictum tua lingua ostendat amorem.
Si dicto incipiat prior ille aut ledere facto,
Tunc memor esto, eademq; illi cum foenore redde.
Rursus amicitiam ueterem observare uolentem,
Atq; pati poenas uiolati foederis a se,
Suscipe (nam miser est crebro qui mutat amicos)
Nec tua post unquam facies prae se ferat iram.
Ne multos, neu rursus habeam nullos tibi amicos,
Prauos evitato, bonis noli esse molestus,
Paupertatis inops nunquam grauis audiat ex te
Opprobrium, nam dos est munus illa potentis.

Lingua

*villosa non
et ungues cum
ut uol uol
non non
et p. f. g. g. g. g. g.*

*Lingua bonum eximium est homini, si pauca loquatur,
Siq. modum conseruet, inest tum magna uenustas.
Si probris laceres, laceraberis illico peius.*

Publica quum celebrat populus conuiuia, confer
Accedens aliquid tecum, nec sordidus esto,
Pro sumptu exiguo redit ad te magna uoluptas.
Mane Ioui ac reliquis superis libare caueo
Illotis manibus, Dij sordida sacra recusant.
Ad faciem solis conuersus meiere noli,
Sed quando occubuit, donec fuerit nouus ortus,
Atq; quibus sis cunq; locis, facere inter eundem
Detectus uē caue, nam Dijs sacrae quoq; noctes.
Vir pius ac dextro donatus pectore, meiet
Siue sedens, siue admoto stans corpore sepi.
Res fuit in thalamo chara cum coniuge, Vestae
Tum tibi polluto caue ne peragantur honores,
Nec ueneri coena funeri incumbere reuersus,
Verum epulis surgens letis lautisq; deorum.
Ne fluuios pedibus calcaueris usq; fluentes,
Ni prius aspiciens exores pulchra fluentia,
Ac manuum sordes in aqua purgaueris ante.
Qui fluuium impurius nullum calcare ueretur,
Hunc superi oderunt, ac post mala plurima sentit.
Symposio in celebri, praesentes sunt ubi diui,
Ne resecces ungues cultello à sorde repurgans,

Nec

Γλώσσης τοι θιγαυρὸς γν' ἀνθρώποισιν ἀφίεθ'
 Φειδωλῆς, πλείη δὲ χάρις κ' ἢ μέτρον ἰούσης.
 Εἰ δ' ἡ κακὸν εἴποις, τάχα κ' αὐτὸς μείζον ἀκούσας.
 Μηδὲ πολυξύνεο δαιτὸς δ' ὑσπεμφελοσ εἶν,
 Ἐκ κοινοῦ πλείη δὲ χάρις, διαπάνη τ' ὀλιγίστη.
 Μηδ' ἐποτ' ὅζ' ἡοῦς δ' ἰὶ λείβειν αἶθοπα οἶνον
 Χόρσιν ἀνιπῆιοι, μηδ' ἄλλοις ἀθανάτοισιν.
 Οὐ γάρ τοι γε κλύουσιν, ἀποπῆνύουσι δ' ἐτ' ἀφάε.
 Μηδ' αὐτ' ἡελίοιο τετραμυλύνθ' ὀρθὸς ὀμιχλῆν,
 Αὐτὰρ ἐπεὶ κε δύνῃ μεμνημένος ἐς τ' ἀνιόντα.
 Μήτ' γν' ὁδῶ μήτ' ἐκτὸς ὁδῶ προβάδην ὀρήσης.
 Μηδ' ἀργυμνωθεῖς, μακαρῶν τοι νύκτες ἕασιν.
 Ἐξόμλνος δ' ὅ γε θεῖος ἀνὴρ πεπνυμένος εἰδώς,
 Ἦ ὅ γε πρὸς τοῖχον πελαῖθας θυορκέος αὐλῆς.
 Μηδ' αἰδ' οἶα γονῇ πεπαλαγμένος ἐνδοθεμ οἴκῳ
 Ἐσίη ἔμπελαδὸν παραφαινέμεν, ἀλλ' ἀλέαδ'.
 Μηδ' ἀρ' ὄσφρημοιο τάφῳ ἀπονόσῃσαντα
 Σπέρμαίνην γενεήν, ἀλλ' ἀθανάτων ἀρ' δαιτὸς.
 Μηδέ ποτ' ἀνάλων ποταμῶν καλλιέρροισιν ὕδασι
 Πρὸς πόντον, πρὶν γ' εὖ ξηιδῶν ἐς καλὰ ῥέεθρα,
 Χεῖρας νιψάμενθ' πολὺν ῥά τ' ὕδατι λούει.
 Ὅς ποταμὸν διαβῇ κακότητι δὲ χεῖρας ἀνιπῆος,
 Τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι, κ' ἄλγεα δῶκαν ὀπίσσω.
 Μηδ' ἀρ' πρηντόζοιο θεῶν ἐνὶ δαίτῃ θαλεῖν,
 Αὐτορ ἀρ' χλωροῦ τέμνειν αἶθωνι σιδήρῳ.

66 ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕΡΩΝ Β.

Μηδ' ἐποτ' οἶνοχόῳ τιθέμεν κρητῆρ' ὅ' ὑπὸρθεν
 Γινόντων, ὅλον γὰρ ἐπ' αὐτῷ μοῖρα τέτυκται.
 Μηδὲ δόμον ποιῶν ἀνεπίξετον καταλείπειν,
 Μη τι ἐφεξομένη κρώσῃ λακέρυζα κερώνη.
 Μηδ' ἄρ' χυθροπόδων ἀνεπιρρέκτων ἀνελόντα
 ἔσθην, μηδὲ λóεσθ', ἐπεὶ καὶ τοῖς γνὶ ποινὴ.
 Μηδ' ἐπ' ἀκυνῆτοισι καθίζειν, ὅ γὰρ ἄμεινον.
 Παῖδ' αὖ δ' υἱὸς δεικαταῖον, ὅτ' ἀνὴρ ἀνῆνορα ποιεῖ,
 Μηδὲ δ' υἱὸς δεικάμνηνον, ἴσον ἢ ἰσοῦ τέτυκται.
 Μηδὲ γυναικείῳ λυγρῷ χρόα φαιδρουμένῳ
 Ἀνέρα, λουγαλέην γὰρ ὑπὶ χρόνον ἐς ὑδὶ καὶ τοῖς
 Ποινὴ. μηδ' ἰδροῖσι ἐπ' αἰθρομένοισι κυρήσας
 Μωμόν' αἰδολα, θεός τοι καὶ τὰ νεμεσάσῃ.
 Μηδὲ ποτ' γν' πλοχθῆ πόταμῶν ἄλαδε πλορεόντ'
 Μηδ' ὑπὸ κρῖνασιν ὄρειν, μάλα δ' ὄζαλέαδ',
 Μηδ' ἑνὰ ποψύχην. τὸ γὰρ ὅτ' οἱ λώϊον ὄξιν
 ὦσθ' ἔσθην. δ' αἰνῶ δὲ βροτ' ὑπαλδύεο φήμι.
 Φήμη γὰρ τε κακὴ τέλετο, κόφῃ μὲν αἶραι
 Ρεία μάλ', ἀργαλέην δ' φέρην, χαλεπὴ δ' ἀκρθεάδ'.
 Φήμη δ' ὅτις πάμπαν ἀπόλλυ', ἢ ἦν ἵνα πολλοὶ
 Λαοὶ φημίζοι, θεὸς νῦν τις ὄξιν καὶ αὐτή.

ΗΜΕΡΑ Ι.

Ηματα δ' ἐκ δίοθην πεφυλαγμένος δὲ καὶ μοῖραν
 Περφραδέμεν δ' μάλασι, φίλῃ κἀδ' αὖ μόνος ἀρίστω
 ἔργα τ'

Nec cratera super potantum pone lagnam,
 Qui facit, eueniet mors illi cruda repente.
 Aedificansq; domum ne linquito semiparatam,
 Ne sedeat clamosa super cornicula cantans.
 Neu comedere ex illa quæ non benedicta patella est,
 Néue laues, quoniam factis quoq; poena stat illis.
 Ne puerum, seu sit natus ter quatuor annos,
 Seu totidem menses, educas molliter inq;
 Delicijs, siquidem nil uiribus officit æque.
 Néue ad balneum, ubi muliebris turba lauat,ur,
 Vir lotum uenias, nam poena grauis quoq; tali
 Euenit: aut ueniens superis ubi Dijs sacra fiunt,
 Ne culpes ea, quippe Dei hinc accenditur ira.
 Præcipue hoc caueas, uel fluminum in ostia, cursu
 In mare quæ properant, uel in ipsos mingere fontes,
 Néue aluum exoneret, nam non est utile factu.
 Sedulus ac hominum famam uitato molestant,
 Ingens fama malum, facilisq; illius origo est,
 Perfertur graue, et orta semel deponitur ægre:
 Illa etenim prorsus nequit euanescere fama,
 Vndiq; quam uulgus spargit, quoniam quoq; diua est.

H E S I O D I D I E S.

Rite dies seruans, quæ sunt Ioue patre creatæ,
 Optima dic seruis quod sit tricesima mensis,

Ac opera inspicere, ac dimensum diuidere illis,
Qua solet & populus tractare forensia iura.
A magno Ioue principium est & origo diebus.
Prima dies sacra est, tum quarta & septima sacrae,
Nanq; hac Latona genitus perhibetur Apollo.
Octaua & lunæ crescentis nona putantur
Esse bonæ, quæuis opera atq; negocia obire.
Laudantur quoq; post decimam prima atq; secunda,
Scito tamen quod sit longe hæc præstantior illa.
Hac tondæ pecudes, lætam illa demete frugem.
Pendula & hac tenues connectit aranea telas,
Quod sit plena dies, formicæq; rodit aceruum,
Illa exordiri telam mihi fœmina curet.
Tertia post decimam infelix conspergere cultum
Semine agrum, præstat tamen optima robora plantis.
Sexta super decimam teneris asperrima plantis,
Apta mari gignendo, sed non apta puellæ
Gignendæ primum, nec eam tum nubere præstat.
Sextaq; præcedens gignendæ inimica puellæ est,
Apta hœdis ouiumq; uiris excindere testes,
Et pecudum stabulum communire undiq; septo,
Dandis apta uiris, & amat conuicia, falsa
Verba loqui, clàm sermones serere inter amantes.
Mensis at octaua castres caprumq; bouemq;
Luce duodecima mulis castratio fiat.

Ἔργα τ' ἐποπιδύει, ἡ δ' ἄρμαλιῶν διατέαδι,
 Εὐτ' αὖ ἀληθείῳ λαοὶ κείνοντες ἄγωσι.
 Αἱ δὲ γὰρ ἡμέραι εἰσὶ διὸς παρὰ μητιόγντθ.
 Πρῶτον γῆν τετραῖς τε καὶ ἐβδόμη ἰδρὸν ἡμαρ.
 Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάερα γείνατο Λητώ.
 Οὐδοάτη κ' ἑνάτη τε δύω γε μὲν ἡμᾶς μίωος
 Ἐξοχ' ἀξιομύνοιο, Βροθήσια δ' ὄγα πέλεσθαι.
 Ενδεδεκάτη ἢ δυωδεκάτη τ' ἀμφω γε ἢ ἐδλαί,
 Ἡ δὲ δυωδεκάτη τ' ἐνδεδεκάτης μέγ' ἀμείνων.
 Ἡ ἢ οἷς πείκῃ, ἡ δὲ εὐφρονα καρπὸν ἀμᾶσθαι.
 Τῇ γὰρ οἱ νῆι νήματ' ἀδρσιπότῃτθ ἀραχῆς
 Ἡματθ' ἐκ πλείσ, ὅτε τ' ἰδρὶς σωρὸν ἀμᾶται.
 Τῇ δὲ ἰδρὸν εἴσαιτο μῦθ, περβάλοι τό, τε δ' ὄγοι.
 Μίωος δ' ἰσαμύνης ἵσκα δεκάτῃ αἰεῖσθαι,
 Σπέρματος ἀρξάδι, φυτὰ δὲ γῆν ἑρῆαδ' ἀρίσκι.
 Ἐκτὴ δὲ ἡ μέσση μάλ' ἀσύμφορός ὅσι φυτοῖσι.
 Ἀνδρογόνος τ' ἀγαθὴ, κέρη δ' ὅ σύμφορός ὅσιν,
 Οὔτε γῆν ἐδ' πρῶτ', ὅτ' ἄρ γάμοι ἀντιβολῆσαι.
 Οὐδὲ μὲν ἡ πρώτη ἑκτὴ κέρη τε γῆν ἐδαι
 Ἄρμενος, ἀλλ' εἰφὸς τὰ μνερ θ' πῶτα μήλων,
 Σκῆον τ' ἀμειβαλεῖν ποιμνήιον ἡπιοι ἡμαρ.
 Εἰδλὴ δὲ ἀνδρογόνος, Φιλέφ δ' ἔτε κέρθμα βάξων,
 Ψυδὸς ἐδ' αἰμυλίας τε λόγος κρυφίος τ' ὁ αει-
 μανός δὲ οὐδοάτη κᾶπρ) θ' βον ἐρίμνηον (σμός.
 Ταμνέμεν, ὅρῃας ἢ δυωδεκάτη ταλαδργούς.

Εἰκάδι δ' ὄν' μεγάλη πλέω ἡμάτι ἵσορα φάτα
 Γείνασθ', μάλα γάρ τε νόον πεπυκασμένους ὄσιν·
 Εὐδλή δ' αὖδ' ὀρογόνθ' δεκάτη, ἕρην δέ τε τετρας
 Μῆσθ'· τῇ δέ τε μήλα καὶ εἰλίποδας ἑλικας βῆς,
 Καὶ κούα κερχαρόδοντα, ἃ ὄρῃας ταλαόργας
 Τρηκύνειν ὑδὶ χεῖρα ἑβείς· πεφύλαξο δὲ θυμῷ
 Τετραδ' ἀλδύρασθ', φθίνοντός θ' ἰσαμνίου τε
 Ἀλγεα θυμοβορεῖν μάλα τοῖ τε τελευμνίου ἡμαρ·
 Εἰ δὲ τετάρτη μινὸς ἄγεσθαι δὴ ὅτ' οἶκον ἄκοίμην,
 Οἶωνός κεῖνας οἱ ἐπ' ὄργματι τῷ τῷ ἀρίστοι
 Γέμψας δὴ ὀζαλέασθ', ἐπεὶ χαλεπαί τε καὶ αἰναί·
 Εἰ πεμπτῇ γ' ἔφασιν εἰρηνίας ἀμειπολύνειν
 Ὀρεον Ἰννυμνίας, τ' ὄρεῖς τέκε πῆμ' ἐπιόρκους·
 Μέσθ' δ' ἐβδομάτῃ δ' ἡμῆτορθ' ἰδρόν ἀκτῶν,
 Εὐμάλ' ἐπιπιδύοντα εὐφοχάλῳ γ' ἄλῳ
 Βάλλειν, ὑλοτόμον τε ταμῆν θαλαμῆϊα δ' ὄρεα,
 Νῆϊά τε ξύλα πολλὰ, τὰ τ' ἀρμυνα νηυσὶ πέλων
 Τετραδὶ δὴ ἀρχεῶν νῆας πῆγνυσθ' ἀραιοῖς· (τοῖα,
 Εἰνὰς δὴ ἡ μέσθ' ἐπιδύειν λαλῶϊον ἡμαρ·
 Πρωτίσθ' δὴ εἰνὰς πάντ' ἀπὴμῶν ἀνθρώποισιν,
 Εὐδλή μ' γὰρ τ' ἡδὲ φυτύνειν ἡδὲ γημεῖν·
 Ἀνέει τ' ἡδὲ γυναικί, καὶ ὅτ' ποτὲ παγκρατον ἡμαρ·
 Γαῦροι δὴ αὐτ' ἴσασι βίσειν ἁδία μινὸς ἀείλω
 Ἀρξασθαι τε πίθῳ, ἃ ὡς ζυγὸν αὐχρῆνα θῆναι
 Βυσὶ καὶ ἡμιόνοισι ἃ ἵπποις ὠκυπόσειν,

Sed quoniam uicetus lunæ iam uoluitur orbis,
 Vir tibi nascetur prudens et ad omnia dexter.
 Dandis apta uiris decima est: hinc quarta puellæ
 Blanda fauet, pecora hac curuoq; boues pede cuncta
 Epistoles catulos, mulosq; operum patientes
 Imposita cicurato manu: iutare memento
 Quartam iam mediæ, tum quartam deficientis
 Mensis, namq; animum tum curæ mille remordent.
 In quarta prima uxorem tibi ducito charam,
 Auguria obseruans, quæ sunt dexterrima tædis.
 In primis quintas fuge pestiferasq; grauesq;
 Hiæ etenim Eumenides terramq; homines pererrant,
 Suppliciumq; ferunt periuria falsa locutis.
 Septima post decimam felix Cerealia dona
 Arca in æquata recte, terere atq; flagellis
 Excutere: ad thalamum faber hac tibi ligna secato,
 Tum quoq; materiam fabricandis nauibus aptam,
 Incipias quarta naues sarcire uetustas.
 Iam non e mediæ pars uespertina probatur,
 Ac homini innocua est, quæ nona est ordine primo,
 Confert et plantis, tum socinellisq; uirisq;
 Gignendis simul est felix, nec inutilis unquam est.
 Sed latet hoc multos, quod sit penultima mensis
 Optima, seu reserare uelis uas, seu iuga dura
 Bobusq; et mulis et equis annectere collo,

Seu tibi si placeat nauem deducere in altum,
Nanq; datum paucis discrimen noscere uerum.
Vasa aperi decima quarta, nam præ omnibus hæc est
Sæcra dies, post uicenam, quæ solis ad ortum
Est bona, ad occasum mala, laudant pauci alias hinc,
Iamq; dies aliæ felices atq; benignæ,
Contrà aliæ ancipites, sunt & uirtute carentes,
Et laudant alias alij, est cognitio paucis.
Sæua nouerca dies nunc est, nunc mater amica.
Is felix ac propper aget, qui hæc omnia seruans,
Sic uitam instituat, Dijs inculpabilis ut sit,
Auguria obseruans nec quicquam spernere tentans.

HESIODI OPERVM ET
DIERVM FINIS.

Νῦα πολυκλήϊδα θοὴν εἰς οἶνοπα πόντον
 Εἰρύμλαι, παῦροι δὲ τ' ἀληθέα κυκλήσκουσιν.
 Τεφάδι δ' οἶγε πίθον, πόδι πάντων ἰδρὸν ἡμαρ
 μέσση, παῦροι ᾗ αὐτὲ μετ' εἰκάδ' ἀμυνὸς ἀρίστων
 ἥως γινομλῆς, ἐπιθείλα δ' ὄξει χερείω.
 Αἱ δὲ μὴ ἡμέραι εἰσὶν ἐπιχθονίαις μεγ' ὄνειαρ,
 αἱ δ' ἄλλαι μετὰ δυντοὶ, ἀκήροιο ὅτι φέρουσαι.
 Ἄλλος δ' ἀλλοίῳ αἰνέει, παῦροι δὲ τ' ἴσασιν.
 Ἀλλοτε μήτηρ πέλη ἡμέρη, ἄλλοτε μάτηρ.
 Τάων θυδαίμων τε Ὀλβιος, ὃς πᾶδες πάντα
 εἰδὼς, ἐργαζήνται ἀνάγχιος ἀθανάτοισιν,
 Ὀρνίθας κείνων καὶ ἄπορ βασιῆας ἀλκίωνων.

Ἡσιόδ' ὅς ἐργων καὶ ἡμερῶν τέλος.

VLP II FRANEKE-

RENSIS FRISII CURSIM

ANNOTATA IN HESIODVM.

Un tria sunt genera poematis, *ῥαμα²*
λεκόν, *ἐφ' ἑνὶ λέκον*, *μικτόν*, secundus li-
 ber Hesiodi totus *ἑφ' ἑνὶ λέκον* est, id est
 in quo poeta ipse semper loquitur. Sic
 habent se et quatuor libri Georgicorum Vergiliani, ex-
 cepto sine quarti, ubi admiscetur fabula Aristæi. Primus
 liber Hesiodi maxima ex parte quoque *ἑφ' ἑνὶ λέκον*
 est, nisi quod introducatur Iuppiter loquens ad Prome-
 theū, ad Vulcanū, ceterosq; deos. Præterea recēsetur fa-
 bella accipitris et luscinie, quare *μικτόν* dici potest.

Μοῦσας καὶ Ἰοῦν.) Non bene seruauit poeta no-
 ster legem procemiorū: nam aut primū proponendū est,
 deinde inuocandum, quod obseruant omnes serè Latini:
 aut proposuioni simul inuocatio immiscenda est, quod
 in utriusq; operis initio facit Homerus, quem legem pro-
 cemiorum non solum seruasse, sed alijs constituisse testa-
 tur Quintilianus. Hesiodus autem à nuda inuocatione
 auspicatur. Et sciendum quod bis inuocet, primum Mu-
 sas, deinde ipsum Iouem, ibi scilicet, *Κλῦθι ἰδὼν ἄνωγ*
τε. Verum quantum ad hanc rem attinet, nō inutile fue-
 rit consulere Erasmus super Nucem Ouidianam.

Μοῦσας.) Diores et Aeoles dicunt *μῶσας*, quibus
 familiare

familiares est uertere π in ω . Hinc appellatas uolunt eas à uerbo $\mu\omega$, quod est quæro, inuestigo, nam inuestigando disciplinas assequimur. Quæ ratio etsi nō planè inepta uidetur, miror tamē cur uersa sit ω in π , et cōmuni lingua dicamus $\mu\pi\sigma\alpha\epsilon$, nō $\mu\omega\sigma\alpha\epsilon$. Adfert aliā rationem Plutarchus, forsitan probabiliorem. Is enim in cōmentario πρὸς Ἑλληδέλους, dicit $\mu\pi\sigma\epsilon\varsigma$ nominatas ut $\delta\alpha\mu\pi\sigma\epsilon\varsigma$, idq; $\delta\iota\ \delta\acute{\upsilon}\nuοιαν\ \alpha\epsilon\iota\ \kappa\upsilon\ \phi\iota\lambda\alpha\delta\epsilon\lambda\phi\acute{\iota}\omegaν$, quæ scilicet uiuūt in perpetua quadā beneuolentia et mutua charitate. Et ut meā quoq; afferam sententiā, id fortasse habent nomen, quod Μῦσε, hoc est, artes et disciplinae, tali inter se cognatione et nodo cōiunctæ cōglutinatæq; sint, ut altera ex altera pēdeat, et altera sine altera manca sit. Sed adscribam uerba ipsius Plutarchi: $\delta\ \delta\epsilon\ \eta\sigma\iota\omicron\ \delta\omicron\varsigma\ \pi\kappa\ \delta\acute{\upsilon}\ \pi\alpha\rho\alpha\upsilon\epsilon\iota\ \mu\epsilon\nu\omicron\gamma\epsilon\nu\eta\ \pi\alpha\iota\delta\iota\alpha\ \tau\omega\nu\ \pi\alpha\iota\delta\omega\nu\ \epsilon\pi\iota\kappa\lambda\eta\rho\omicron\nu\ \epsilon\iota\nu\alpha\iota$, et ταῦτα τῶν μυσῶν γεγονώς μαθητῆς, αἳς ὁ μὲν δὲ δύνοιαν αἰεὶ καὶ φιλαδέλφειαν ἔσας, ὅπως ὠνόμαζον μῆσες. Locū, quem hic citat ex Hesiodo, obserua in calce primi libri.

Πρόσθεσον, cōstruitur cum $\delta\iota\delta\acute{\upsilon}\tau\epsilon$ aduerbio hortantis. Μῦσε huc adeste ad me ex Pieria. $\theta\epsilon\varsigma$ enim particula finalis de loco uocat. Poætæ interdum ν abijciunt, ut λιβύαθε, pro λιβύαθεν. Theocritus primo Idyllio.

Εὐνέπετε.) Alterum ν interijcitur propter metrum, compositum uerbum ab $\epsilon\pi\omega$.

Υμνεῖσθαι.) Vide quàm rusticus poëta Hesiodus, quamq; elegantiæ & gratiæ metricæ negligens, cui primi duo uersus sunt durissimi, nempe spondiici. Longe scrupulosiores Græcis in hac re sumus Latini, cum tamē nostra lingua sit angustior.

Διὸς μεγάλῳ ἐκινῆ.) Responsio Musarum. Sic apud Homerum, Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή. Subintelligitur hic γίγνεται, aut simile uerbum.

Ρεῖα μὲν γῶ.) Ratio est interrogationis, quare alij sunt clari, alij obscuri. Dicuntur hæc à Musis.

Βεβαῖ, & sequentia uerba, nominatiuum habent ζεὺς ὑπερβρέτης.

Κλῦθι ἰδ' ὦρ.) Secunda inuocatio ad ipsum Iouem per periphrasim. Quæ hætenus dixit, tanquam prælium quoddam fuere, nunc serio inuocat, & proponit. Propositio est, Cupio fratri meo Persæ alijsq; tradere præcepta quædam, legesq; bene uiuendi (hoc enim uocat θεμισαῖς) tu igitur Iuppiter adsis &c.

Θεμισαῖς ἀπὸ θεμῖς, triplicem habet genitiuum, ἰδλθ, ἰτθ, ἰςθ.

Οὐκ ἄρα.) Narratio.

Αγαθὸν δ' ἐρίῃς ἦδ' ἐβροτοῖσι.) Epiphonema interponit.

Κοτεῖς, φθονεῖς.) Verba hæc pertinent hic ad laudem: probat enim illam emulationē artificū, qua alter altero

altero citius ditefcere conatur. Nira huius loci suauitas, dum artifices aliquot nominatim exprimuntur, putas enim te corā uidere eos concertantes. Quoties Erasmus citat & explicat in Chiliad. loca ex Hesiodo, non dissimulabimus, si fortè dexterius interpretaretur, ut ubique felicissimum ille agit interpretem. Vide igitur prouerb. figulus figulo inuidet.

Μηδ' ἐσ' ἐπὶς κακόχαρτ' &.) Suprà in narratione duplicem posuit contentionem, bonam & malam. bonam breuiter laudauit, & utilem hominibus esse dixit: nunc malam fugiendam esse hortatur.

Κακόχαρτος, id est, malo gaudēs. Nota aptissimum epitheton ἐρίδ' & ἐπιμωμότης. Multi litigant in foro, non tam ut ipsi aliquid cōsequantur, quàm ut alios uexent & molestant. Minime ociosa sunt epitheta apud Homerum & Hesiodum: quare hunc nostrum maxime in nominibus occupatum esse scribit Fabius.

ὦ γῆ.) Ionico more pro ὦ γῆα scribitur sine aspiratione, & significat curam. Aetiologia est precedentis adhortationis. Ille forum & litigium uitare debet, qui sibi non est conscius magnarum diuitiarum. Non absurdum fortasse fuerit legere ὦ γῆ cum aspiratione, ut significet tempus, & sensus tum erit, Ille lites diu sustentare non poterit, cui non est bene instructa & opulenta domus. O quanti semper constitit comparere ante tribunal. Nil

nal. Nil miror artem deglubendi rusticos in nostris aduocatis, seu dicam rabulis, quum illa tam antiqua sit, profecta ad nos ab ætate Hesiodi.

Τὸν γὰρ.) τὸν pro ὅν. Poëta postpositiuo articulo τ præponere solent, ubi exigit metrum.

Δημήτηρ Θ' ἄκτλῳ.) Appositio est, ἄκτλῳ à nominatiuo ἄκτης, quod idem est quod βίη, id est, uisus, cibus. Δημήτης autē dicitur Ceres, quasi γημήτης, hoc est, terræ mater, mutata γ in δ. Eadē mutatio literarū apud Latinos: nam Ceres dicitur tanquā Gerēs, à gerendis fructibus è terris. Vide Ciceronē secundo libro de natura Deorum, et Macrobij Saturnal.

Τοῦ λεκορροσάμεν Θ.) τοῦ pro τούτου. Articulus præpositiuus loco pronominis demonstratiui, sæpe apud poëtas ponitur. Metaphora est in participio λεκορροσάμεν Θ. Sensus est, si amplos habeas redditus annuos, litiga. sed ironice loquitur.

Δωροφάγος.) Acre epitheton in iudices auaros, quiq; se nummulo corrumpi sinunt. Porro singularū rerum pub. iudices, reges uocat, ut olim singularum ciuitatum pastores, episcopi nominabantur.

Ὅσῳ πλεον ἥμισυ.) Consule prouerbium, Dimidium plus toto, ubi omnia, quæ ad hunc locum pertinet, adferuntur.

Κεῖν πάντες ἔχουσι.) pro ἐλεῦνται. Est locutio Attica,

Attica, per participium aoristi primi & uerbum ἔχα.

Πρῶτος γὰρ κεν καὶ ἐπ' ἡμᾶς.) Verba hæc per se obscuriora sunt: nos aliquot uersus ad uerbum reddemus, ut uideas sensus absurditatem. Non sciunt quanto plus sit dimidium toto, nec quanta in malua & albuco utilitas: nam Dij uictum hominibus occultarunt. Facile autem in die laborasses, ut in totum annum haberes, licet uiuens in ocio &c. Non minus hæc inuoluta sunt quam oracula Loxiæ. Illustrabimus igitur pro nostro intellectu. Inuit poëta facilitatem uictus querendi apud priscos & primos homines, quam suo seculo abijsse queritur. Illi non arabant, non seminabant, uno die tantum colligebant, quantum per totum annum erat necessariū. Erant autem frugalissimi, malua & asphodelo contenti (nam per has herbas frugalitatem temperantiamque indicat) uerū posteri homines ad uoluptatem proni, nec quibuslibet contenti, laboriosissimam sibiipsis uitam compararunt, dum undique uentri grata querunt. Non enim intellexerunt utilitatem & commodum maluæ & asphodeli, id est, frugalitatis. Voluptas autem in mundum cum alijs malis immissa est per Pandoram, de qua & Prometheus & Epimetheo longam fingit fabulam. Sed poëta noster, ut omnes olim ethnici, ueri luminis expers, nec satis à Deo illustratus, Mosaicaque scripturæ ignarus, cum tamen sciret tanquam per somnium, post primam mun-

di creationem felicissimum humanæ vitæ statum fuisse, eam paulatim uarios labores et ærumnas occupasse, fingit fabulam, qua istius rei bellam se rationem adferre arbitratur: fingit enim Prometheum offendisse Iouem, hinc mundo tantorū causa malorum, fabricatur Pandora, mittitur in terram, pyxidem adferens Epimeitheo omni malorū genere refertam: quam quum ille aperuisset ignarus alicuius doli, illa euolarūt, ac totam terram occuparunt. Habemus fabulam poëta dignam. Sed reuera Pandora nihil nobis nocuit. Eua nostra fuit Pandora: si enim illa non peccasset, aut ad peccatum per serpentem nō inducta fuisset, adhuc hodie nobis cuncta nascerentur αὐτῆροτα καὶ ἄσπαρτα.

Γηδάλιον.) Καταχρῆστικός, nam γηδάλιον proprie est clauus nauis, hic pro stiuā ponitur, et stiuā pro toto aratro: nam à parte totum intelligitur. Sic indicat primæ ætatis homines non arasse.

Υπὲρ καπνοῦ κατὰ θεῖο.) Solent rustici in nōnullis locis peracto opere instrumenta lignea collocare super fumosa laquearia, quo fumus ea corroboret et exploret. Sic in secundo libro iubet ut gubernaculum ratis sub hyemem ponatur ad fumum. Et Vergilius:
Et suspensa focis exploret robora fumus.

Ἐν κοίλῳ νάρθηκι.) Narthex fruticis genus est, latine serula. Ignem serulis optime seruari, auctor est Plinius
Εὐέλαιος

nus libro 13. capite 22.

Εγέλασε πατήρ.) Risit Iuppiter, sed risum plane Sardonium, in quo prouerbio uide Erasmus.

Καλὸν εἶδος ἐπ' ἡρώτων.) Græci multa epitheta apponunt uni substantiuo sine cōnexu. Est autem hic repetendus infinitiuus γνέμεν. Iussit ut imponeret pulchram & amabilem formam.

Γυιοκόρος μελεδῶνας.) Eandem etymologiam habent epithetum & appellatio, utrunq; enim dicitur à uorando, quod membra uorent & depascent curæ. Horatius in Odis: Dissipat Euhyus curas uoraces. Bene dicit curas collatas esse à Venere: nam amor plenus angorum & sollicitudinum.

Ἀργεῖφόντω.) Sic dicitur Mercurius, quod Argum Ius custodem occiderit, & sic nos uertimus. Didymus addit, illum sic quoq; posse dici, ὅτε ἄργος ἀπὸ τοῦ φόνου, quod sit purus à cæde, nam Deus pacificus est. Aliud adfert Macrobius Saturnal. lib. 1. cap. 19.

Ὡραὶ καλλιόμοι.) Horæ Deæ sunt cœli ianitrices, ut Homerus bis in Iliade testatur. Tres sunt quarum nomina ponit Angelus Politianus in Rustico:

Auricomæ iubar exorto de nubibus adsunt

Horæ, quæ cœli portas atq; atria seruant,

Quas Ioue plena Themis nitido pulcherrima partu

Edidit, Ireneq; Diceq; & mixta parenti Eunomie.

Αὐτὰρ ὁ διεξάμυνθ'.) ὁ pro ἔτθ'. Vide pro-
uerbium, Malo accepto stultus sapit.

Μόνη ἐλπίς.) Docet in medijs malis semper speran-
dum esse, quod aliquando meliora cōtingere possint. De
spe autem, quod sola ex omnibus dijs uersetur adhuc a-
pud homines, optimos legimus apud Theognidem uer-
siculos, quos non grauabimur hic ascribere, et ex tem-
pore uertere:

Ελπίς γν' ἀνθρώποισι μόνη θεὸς ἐδλή γν' ἐσι,
Ἄλλοι δ' ἔλυμπον ἐκπρολιπόντες ἔβαν.
Ὡχέω μὲν πίστις μεγάλη θεὸς, ὥχετο δ' ἀνδρῶν
Σωφροσύνη, χάριτες τ' ὧ φίλε γῆρ' ἐλιπον.
Ὅρκοι δ' ἔκ' ἐλπίσιν γν' ἀνθρώποισι δίκαιοι,
οὐδὲ θεὸς ὁδὸν αἴετ' ἀθανάτας. id est,

Spes homines inter uersatur sola deorum,

Nam petijt celsos cætera turba polos,

Canafides abiijt, periijt pudor, ipsaq; mentis

Sobrietas, Charites deseruere solum,

Nulla manent homines inter nunc fœdera firma,

Non superest unus numina rite colens.

Σιγῇ ἐπεὶ φωνῶ.) Verissimè cōtra Hesiodum di-
cit Plutarchus in præceptis sanitatis, nō omnes morbos
solere tacite et furtim inuadere in ipsos homines, sed plu-
rimi, καθ' ἅπασιν προαγγέλλουσιν καὶ προδρόμους, καὶ
κύρηκας ἔχουσιν ἀπεψτίας καὶ δυσκυνησίας.

Ὡς

Ὡς ὁμοῖον γεγάασι.) Sequitur ætatū descriptio, qua mōstrat omnia fatis in peius ruere. In hac re imitatores habet Aratū, & Ovidiū primo Metamorphoseōn.

Καεπτόν δ' ἐφορε.) Vergilius primo Georg. uertit hunc locum: Ipsaq; tellus

Omnia liberius nullo poscente ferebat.

Ζείδωρος.) Elegans epitheton terræ, quod uitæ necessaria det. Sic etiā Venus dicitur Ζείδωρος. Plinius uult sic terrā dictā, quod zeā proferat: an bene, nescio.

Τοὶ μὲν δαίμονες εἰσι.) Tales forsitan facti sunt quos uocamus genios bonos, nā hos Græci δαίμονας uocant. Dicuntur autē δαίμονες, quasi δαήμονες, quod dii omnia sciant, ut Plato in Cratylo. Plura de etymologia Macrobius Saturnal. 1. cap. 23. Apud eundem hi uersus in Latinam linguam traducti leguntur:

Indigetes diui fato summi Iouis hi sunt,

Quondā homines, modo cum superis humana tuentes;

Largi ac munifici, ius regum nunc quoq; nacti.

Οὐδ' ἐρδαιμ.) ἐρδαιμ non raro apud Græcos capitur pro sacrificare, ut facere apud Latinos. Verg. Cum faciam uitula pro frugibus. Sic usurpat & Cicero pro Archia.

Καυόχαιρος συγερώνης.) Aptissima epitheta invidia. Similia illi tribuit Ouidius 2. Metamorph.

Νῦν δ' αἶνον.) Quid αἶνον, explicat Erasmus

in principio Chiliadum. Quintilianus libro quinto asserit fabularum primum fuisse auctorem Hesiodum, propter hunc accipitris et lusciniae apologum. Et multi audent affirmare, sequentes Quintilianum, apologos Aesopi nomine celebres, non esse Aesopi. Certè Cleodemus apud Plutarchum in cōuiuio septem sapientium, fatetur imitatione huius fabellae Hesiodicae, Aesopum suas composuisse. Admonet autem superiores hoc apologo, ut temperent ab iniuria et uiolentia, nec inferiores se opprimant, quod omnium operum nostrorum Dij testes sint, qui benefacta premio, malefacta poena compensant: tum quod nisi ad tempus prospero successu facinora utantur, tandem praevalente iure et se uindicante.

Δίλιν δ' ὑπὲρ ὑβρίος ἴχεται.) Aurea est sententia, et ad incutiendum facinorosis metum ualentissima. Fa-
bius Maximus apud Liuium his uerbis eam effert: At ueritate laborare nimis ius saepe aiunt, extinguere nunquam. Simili modo de ueritate loquitur diuus Hieronymus aduersus Pelagianos, imitans Liuium. Veritas (inquit) laborare potest, uinci non potest. Miror Erasmus in pro uerbio, Malo accepto stultus sapit, sic legere, Δίλιν δ' ὑπὲρ ὑβρίος ἴχεται, et uertere, Tandem sua poena nocentem Consequitur. Non ille germanus sensus est poetae, sed hic, nempe interdum quidem regnare uiolentiā iustitia oppressa et calcata, sed id non impune, et nisi
ad exis

ad exiguum tempus fieri, quum tandem iterum ἴχῃ, id est, praeualeat, et se fortiter vindicat iustitia. Hoc non ante credunt ueroces et malefico corde homines, quam iam propter facinora supplicium experti sint. Sed non dubito, habuit Erasmus quem imitatus sit.

Οὐδ' ἐπὶ νηῶν νεώσοιτο.) Putat non extremam esse felicitatem, si quis non opus habeat querere uictum per mare. et Hercule sic est. Cæterum Hollandi nostri pro summa felicitate ac uoluptate ducunt natare per coerulea uada, adeò homines Salaminij sunt, longe dissidentes à Baccho illo Aristophanico.

Ἰλαδ' οὐρ ἐλέσθ.) Hoc aduerbiū elegantissime in Dialecticis suis explicat, perpetuū Frisiae nostrae decus Rodolphus Agricola, uir nimium præmatura morte studiosis ereptus, cuius mortem quod moderatius feram, facit Viglius Zuichemus, qui ita se ad illius æmulationem cōparauit, ut uideatur quodammodo superaturus. Certe quantum ad iuris ciuilis sapientiam, iam pridem Rodolphum longe antecessit. Horum me laudes obiter nō tam celebrasse quàm leuiter perstrinxisse, lector candidè, æqui boniq; accipe.

Τῆς ἀρετῆς προπάρουθιν.) Anastrophe est. Construe, προπάρουθιν τῆς ἀρετῆς ἔθηκεν. et uide pro uerbiū, Difficilia quæ pulchra. Similem sententiā habet Euripides in Heracl. ἄλ' ἀρετὰ βαίνει δ' ἀμύχθων.

Πλούτῳ δ' ἄρετὴ καὶ κῆδος (ὅπως εἶ.) Cum di-
uitiæ in omnibus rebus maximum pondus habeant, tum
certe in hoc profunt, quod præcedant ad uirtutem, pau-
pertas facile ad malefaciendum inuitatur. Vnde Calli-
machus poëta, nō uirtutem sine pecunia, nec pecuniam
sine uirtute, sed utranq; simul à Ioue sibi dari optabat,
quod inops non bene innocentiam suam tueri & custodi-
re queat. Quare poëta noster uult ut quis sibi honesto
labore comparet diuitias: earum enim comites esse uir-
tutem & honorem.

Αἰδὼς οὐκ ἄγαθὴ.) Occupatio est, forsitan pudet
laborare, sed hic pudor inutilis & noxius est.

Χρήματα δ' οὐχ ἄρπακτα.) Correctio est præ-
cedentis uersus: nam non uult quenquam ita impudentē
esse, ut audeat aperte raptorem agere. Laudat igitur
θεός ποτα χρήματα, quæ nobis Deus confert, dum
industrij sumus, & manum cum Minerva simul moue-
mus. Neminē enim ille dormitantē & oscitantem adiu-
uat, imò odio prosequitur, ut superius dixit poëta.

Καὶ δὲ δύνάμει δ' ἐρδλει.) pro κατὰ δύνάμει.
Primum è præpositione α abijcitur, deinde τ mutatur
in δ. Explicat hunc uersum Socrates in Apophtheg.

Οὐδ' ἄρ βοῦς ἀπόλοιτο.) Magna commendatio
uicinorū, adeò ut si boni sint, anteponere uideatur ipsis
cognatis & affinibus. Verum quod hic de boue dicitur,
pertinet

Pertinet ad omnes partes rei familiaris, teste Columella lib. primo, cap. 3. Et eo sensu nos uertimus. Nihil igitur tuarum rerū facile interibit, si habeas uicinū bonum, qui statim in periculo succurrat. Vide prouerb. Aliquid malū propter uicinū malū. Rursus aliud, Ne bos quidē pereat

Ὁς μὲν γὰρ λέει ἀνὴρ ἐθέλων.) Vide quot habent Græci uoculas planè ociosas, quibus carmen farciunt, μὲν, γὰρ, λέει, ἄρα, νν, δέ, δὴ, τοι. Longe difficilius Latinū agere poëtam, cui tales uoculae desunt, et si infarciat non suo loco, ridetur. Sensus est huius loci, hilarem datorem et promptum, quoties aliquid dat de suo, semper aliquam latentē animi lætitiā inde percipere: contra raptorē suo animo tormenta et cruciatus parare, licet sit uel minutissimū quod rapiat. Nam iuxta uulgare dictū, Conscientia mille testes. Et Seneca tragœdiographus, Tutum quis habuit nemo securum scelus.

Οἶκος βέλτορος εἶναι.) Præstat domi habere quo indigeas, quā foris querere per uicinā, si tu careas. Admonet diligentē patrem familias, ut in tempore omnia necessaria domui suæ prospiciat. Nam iucundum est de præsentī cumulo sumere, ut dicit sequens uersiculus.

Ἐργον ἐπ' ἐργῷ ἐργᾶσθαι.) Cōcludit hunc librum cōmēdatione laboris. Nota in fine poëtā ubiq; usurpare infinitiū pro imperatiuo, quod semel admonitū uolo.

A N N O T A T I O N U M F I N I S.

S i uacat Acnea rerum dignissime præful,
 Grataq; sunt animo carmina nostra tuo,
 Perlege qui quondam dulci modulatus auena,
 In Latios ausus uertere Græca modos,
 Ascræi inspiciens ἡμετέρας καὶ ἑρπυα ποῖτα,
 Græcia quo quondam floruit Hesiodo.
 Hæc fuerant fateor plectro meliore canenda,
 Hic opus ingenij quippe senilis erat:
 At quia nonnullos tam magna superbia uates
 Eleuat, ut nulla Græca in honore putent,
 Sum tamen hoc ausus bis septem & quatuor annis,
 Dum mæa labuntiq; lustra trabente dea.
 Sumpsimus & tenuis Græcorum è fontibus haustus,
 Mixtaq; cum Græca lingua Latina fuit.
 Quicquid id est ad te uatum clarissime uates
 Mittimus, es Clario non minor ipse deo.
 Suscipe & Hesiodum placido complectere uultu,
 Hic quoque iudicio stetq; cadatq; tuo.

CRAEI POETAE OPERA
ET DIES, GEORGICON LI-
BER, NICOLAO VALLA
INTERPRETE.

IERIDES *Muse quoniam ui-*
get inclyta cantu
Fama ducim, et uestri nomen im-
mortale parentis,
Dicite cur hominum pars hæc sine
nomine uitam

Ducat? et illius cur fama æterna per altum
Euolet? hæc Iouis est magni diuina uoluntas.
Ille etenim altitonans summi regnator olympi,
Excitat imbelleis animos, et fortia corda
Debilitat, duce quo fortuna inimica superbos
Deprimit, atq; humileis clarum super æthera tollit.
Tum mala mens hominis meliorem inclinat ad usum,
Et capiunt molles crudelia pectora cultus.
Exaudi qui cuncta polo specularis ab alto,
Cui nihil ignotum est, sanctissima dirige iura
Iustitiæ, liceatq; mihi fraterna monere
Pectora, et ignotos uiuendi ostendere mores.

Sunt geminae in terris quibus altercantur in unum
Mortales causæ, uaria quoq; mente trabuntur.

Vna quidem studium laudabile sedula curat,
 Altera crudeli rerum depascitur haustu,
 Bella cupit, pugneq; exercet iniqua tumultus,
 Inuasum atq; atrox pestis genus: hanc tamen ipsi
 Mortales fugiunt, tandemq; uolentibus hanc Dijs
 Exoptant, huius nequeunt cohibere furores.
 Illam autem prius obscuræ genuere tenebræ,
 Sed falso meliore pater Saturnius illam,
 Et generi humano, ex terræ radicibus imis
 Imposuit, segnes artus et inertia corda
 Excitat: alter enim segnis, cui uita manebat,
 Alterius spectans cumulos, mora nulla, bouesq;
 Iungit, et impresso terram diuertit aratro,
 Siue domum curat, siue inferit, alter ad artes
 Vicinum uicinus agit. laudabilis hæc est
 Pugnandi ratio, fugienda sed altera, sub qua
 Inuidet aut figulus figulo, uel egenus egeno,
 Siue faber fabro, dulcisq; poëta poëta.
 Hæc mea dicta precor toto cape pectore Perse,
 Nec te crebra foro speculantem iurgia uulgi,
 Auocet à studijs, pugnandi inimica uoluntas.
 Nemo forum sequitur quem non fouet annua messis,
 Et bene clausa domi Cereris gratissima dona.
 Hæc quærenda prius, dehinc si uacat i pete uulgus
 Et fora, in alterius rebus certamina pone.

At non

At non illud ages iterum germane quod olim
 Ausus es infelix, litem hanc data iura resoluunt.
 Scis quondam inter nos patria est partita facultas,
 At tu nil iusta multum plus parte uereris
 Tecum efferre rapax; corruptus munere iudex
 Ille tuo est, sub quo tota hæc sententia pendet,
 Ignarus: non nouit enim quàm dulcius, aut quàm
 Sit melius toto medium, seu uiuere malua
 Vtilius, quantum uili seu uiuere porro.
 Hos ueterum uictus occultauere supermi,
 Inq; polo retinent cœlestes, tempore quorum
 Sat fuit una dies tenui exercenda labore,
 Vna quiescenti tibi dehinc alimenta parabat
 Annua, tunc poteras temonibus obora fumo
 Exploranda dare, et nulli iuga curua premebant
 Terga bouum, nullum muli sensere laborem.
 His uoluit faciles uiuendi abscondere mores
 Ira Iouis, quum se deceptum fraude Promethi
 Sensit, et illius causa mortalibus auxit
 Curarum moles, surreptumq; abdidit ignem.
 Reddidit hunc iterum terris, curuaq; latentem
 Surripuit ferula cauto puer ille tonanti
 Iapetionides, iacto qui fulmine gaudet.
 Lusit fraude sua, subitam tamen arsit in iram.
 Hæc puer effatus nubis collector aquosæ,

Iapetionides

Iapetionide cuius prudentia cunctos
 Consilio excellit, magnum spreuisse tonantem
 Arte tua, gaudesq; dato mortalibus igne,
 Heu nociture tibi generi nociture futuro.
 Tale mali genus excutiam quo pectore toto
 Exultent homines, cupidi sua damna ministrent.
 Subrisit fatus diuum pater atque hominum rex
 Vulcanum aspiciens, atq; illi talia mandat.
 Vade celer speciem è terra, mixtoq; liquore
 Confice mortalem cui uocem et robor a iunge.
 Sitq; ea uirginæ coelestis imago puellæ
 Quam sibi quisq; uelit, dea quam doctissima Pallas
 Instruat, et uarias percurrere pectine telas,
 Adjiciat capiti facilem Venus aurea formam,
 Curet ut assidua stimulata cupidine corpus,
 Fallacemq; addat mentem et fallacia uerba
 Interpretes superum uictor Cyllenius Argi.
 Dixerat, imperio Iouis annuit æqua uoluntas
 Cœlicolum, ex templo fingis Vulcanæ puellam
 Virginis ora deæ similem, quam glauca Minerva
 Cinxit, et ex omni fulgentem parte poluit.
 Huic etiam Charites, etiam celeberrima Pitho
 Aurea candenti posuere monilia collo,
 Effusæq; comas ori de flore coronam
 Vernali tribuere deæ. tamen Attica Pallas

Illam præcipuo formæ decorauit honore.
 Et superum interpres uictor Cyllenius Argi,
 Fallacem attribuit mentem & fallacia uerba,
 Sic pater altitonans diuino iusserat ore.
 Quandoquidem dederat sua munera quisq; deorum,
 Mercurius meritò Pandoram nomine dixit,
 Exitiale malum mortalibus & fera pestis.
 Postquam autem tantos conficit Iuppiter astus,
 Mercurium ad magnum iubet ire Epimethea dono
 Cui ferat hanc, qui nil ueritus præcepta Promethi,
 Scilicet à magno caperet ne inuitus olympo?
 Cepit, & accepto nouit sua damna Epimetheus.
 Nam prius humano generi secura manebant
 Tempora, nulla mali species aut cura laboris
 Morborumq; genus, tristem qui funeris atri
 Corripuere uiam, quibus omnis frangitur ætas.
 Viuere dulce fuit quondam, sed tegmen ab urna
 Dum Pandora leuat, totum exiliere per orbem
 Curarum infestæ effigies, spes sola remansit
 Intus, & è labris ima sub parte resedit.
 Obstiuit impositum nam tegmen abire uolenti.
 Sic qui fulmen agit nubis collector aquosæ
 Iusserat, innumeræq; etiam mortale uagantur
 Per genus infandæ species, quibus æquor & omnis
 Terra infecta tuncet, morbi noctesq; diesq;

Sponte

Sponte sua sine uoce ruunt, nanq; ab Ioue summo
Ablata est illis quaecunq; potentia fandi.

Sic impune parens offenditur ille deorum:

Si uacat ô frater, si non audire recusas,
Ordine plura canam. genus immortale creatum
Ac mortale simul credendum est, aurea primum
Secula Dij superi totum sparsere per orbem,
Tempore quo coeli imperium Saturnus habebat,
Tunc homines diuûm uiuebant more, neq; illos
Anxia curarum moles, operumq; labores
Lassabant, aberat tristi cum mente senectus,
Semper & in ualido regnabant corpore uires,
Nulla mali labes, conuiuia læta placebant.
Mors similis somno fuit, atq; uberrima tellus
Omnia liberius nullo cogente ferebat,
In commune bonum, nec quisquam inuidit habenti.
Quàm felix ætas? erat omnibus una uoluntas,
Et taciti letos soluebant pectora in usus.

Aurea postquam hominum paulatim defuit ætas,
His pater altitonans meritos adiunxit honores,
Sub terris habitare dedit, qui numina facti,
Et genus humanum, sancte quoq; iura tuentur,
Iustitiæ tenebris circumfusiq; peragrant,
Terrarum fines & opes mortalibus augent.

Proxima successit terris argentea proles,

Aurô

Auso deterior, sensuq; et moribus impar.
 Tunc sibi quisq; suae fecere sub ubera matris
 Ocia mortales, paulatim adoleuit in annos
 Ingenij rude principium, quo decolor ætas
 In proprijs etiam laribus rude pectus agebat.
 Aucta tamen postquam ad summos peruenerat annos
 Viuendi breuius spaciū fuit, anxius ardor
 Curarum incumbens aderat, quas improba mentis
 Gaudia fecerunt, alterna iniuria nunquam
 Destitit, et nulla in superos reuerentia, nullos
 Sacrorum ritus ætas argentea uidit.
 Hanc deus extinxit meritam flammatus in iram.
 Postquam hominum occuluit argentea secula tellus,
 Non tamen illorum sine nomine ulla recessit,
 Sub terrisq; dei sedes coluere secundas.

Tertia post illam successit ænea proles,
 At nihil argento similis, Dryadumq; creata
 Sanguine, dura quidem, robustaq; pectora tendens,
 Tota feri misero Martis feruebat amore.
 Nulla quies illi, nullum ius, durior ætas
 Ipso adamante fuit uultu metuenda superbi,
 Cui nunquam inuictum robur, sortesq; lacerti
 Desuerant humeris, tunc ærea tela, domusq;
 Omnis in ære labor, non ferri emergerat usus.
 Hæc autem proprio proles consumpta furore

Ad gelidi loca nigra Iouis sine honore recessit,
 Et quanquam extiterit inuictō robore, ab atra
 Morte tamen uicta est, solis lumenq; reliquit.

Postquam autem occulta est, atq; aenea corruit ætas,
 Quarta fuit soboles melior, cui plurima toto
 Iustitiæ hærebant animo præcepta uerenda,
 Diuinum genus Heroum, primumq; uocari
 Semidei, immensos illi patuere per orbes.
 Hos insanus amor Martis, belliq; nephandi
 Ardor, Agenorida septem prope moenia Cadmi
 Oedipodæ imperij causa consumpsit. & alti
 Hos maris undisoni fluctus, quom Pergama classes
 Argolicæ peterent, ubi pallida mortis imago
 De super incubuit, dum iusto ulciscitur ense
 Tyndaris. hos etiam toto diuisit ab orbe
 Iuppiter, & uitæ meliorem tradidit usum,
 Elysiosq; dedit colles habitare profundi
 Littus ad oceani, felix & sancta propago
 Hic ubi uernat humus, ubi dulcia poma quotannis
 Ter gremio effundit nutrix uberrima tellus.
 O utinam non me quinta cum stirpe creassent
 Fata, sed antè mori, seu post licuisset oriri.

Ferrea nunc ætas, quam curæ & mille labores
 Nocte dieq; premunt, paulatimq; illius instant
 Exitio: sic Dijs placitum, sed prospera tanto

Fata etiam uenient aliquando in turbine rerum,
 Nec minus hæc infanda hominum delebitur ætas,
 Cum matura annis illorum tempora cant
 Inficient crines: natis nec ut antè parentes,
 Nec patribus nati similes, nec ab hospite tutus
 Hospes erit, sanctum corrumpent fœdus amici,
 Et fiaret arma ciens inter discordia fratres.
 Viuet honoris inops hominum properata senectus,
 Nec pudor effractus senio obiurgare parentes.
 Infelix soboles legem & præcepta deorum
 Nescit, & inualido non hæc alimenta parenti
 Iusta suo reddet. quid enim quid iniqua rapaces
 Apparet usq; manus, urbesq; & mœnia narrens
 Alterna deleta manu? iurataq; fallent
 Numina, iustitiæ nulli tribuentur honores,
 Pulsa gemet bonitas: illum uenerabitur orbis
 Cui mala mens suadet fera crimina: tota iacebit
 Tota quidem orbato tecum reuerentia uultu.
 O dea iustitiæ soboles, en improba lædet
 Si probus ullus erit, quem contra insurget iniqua
 Voce sirens factum affirmans, alitrixq; malorum
 Inuidia incedet fatali turbida uultu.
 Protinus humanas sedes Astræa relinquet,
 Diua suos pariter tendet reuerentia cursus
 Ad superos, nitido uelatae corpus amictu.

Mille recedentes illæ mortalibus agris
 Non cessanda tamen rerum mala semina linquent.
 At nunc te moneam, quanquam sapis omnia, iudex
 His intende animum: sed quid iuuat ista monere?
 Stultus maiori quicunq; resistere tentat,
 Vincitur, & magno poenas subit inde pudore.
 Sic ego sum tanquam uolucris quam prenderit astur,
 Prensâq; sublimes agitur philomela per auras.
 Hæc dolet infelix ungui transfixa recuruo,
 Quam contra horribili raptor sic intonat ore:
 Quid misera exclamas? te multo fortior astur
 Te premit, huc adsis quo te meus egerit ardor,
 Et quanquam bene suaue canas, mihi coena futura es
 Si lubet, aut dimissa iterum premeabis in auras.
 Sic fatus, tacuit pennatus & impiger astur.
 Tu modo iustitiam cole, nulla iniuria Perse
 Tecum habitet, fatale gerit secum illa, nec illam
 Vllus amat, nisi mens cui uilis & improba surgit.
 Vir bonus hanc inferre timet: quod si intulit, acti
 Pœnitet, & magno contristat corde dolore.
 Est uia iustitiæ melior, qua uincitur omnis,
 Omnis ad extremum ueniens iniurius ardor.
 Quid dicam? quod nunquam aliquid dementia noscit,
 Ni modo passa prius: sic qui male iura ministrat,
 Peierat, & tandem dementi panditur error.

Eripe iustitiam, corruptus munere iudex
 Ius uiolat, dolet hæc, & nulli uisa per orbem
 Tristis it, & lachrymans poenam mortalibus orat,
 Qui uiolant iura, & recti sacra fœdera rumpunt.
 Verum ubi iustitiæ sancti seruantur honores,
 Iudicioq; pares & ciuis & aduena pendent,
 Vrbs uiget, augetur soboles, pax læta uagatur,
 Pax iuuenum nutrix, nunquam his fatalia bella
 Præparat altitonans, nullis in rebus egestas
 Imminet, in quenquam nulla est offensio, dulci
 Quos iuuat interdum genio alleviare labores,
 Terra quibus large fundit sua semina, & altæ
 Montibus innatæ mittunt sua munera quercus
 Glandiferae in summo: media tamen arbore mussant
 Undiq; apum ingentes acies, uestemq; ministrant
 Lanigeræ pecudes, per se magis omnia florent,
 Non his externas merces uehit ardua puppis,
 Omnia dat tellus. quid enim quod iuncta marito
 Et patribus similes emittit foemina partus?
 Non datur hoc quibus illa placent uiolentia iuris,
 Hos ad supplicium uocat alti cura tonantis.
 Sæpe subit poenas plebs tota miserrima tantum
 Vnius ob noxam, pestis furit atra per urbem,
 Et male suada fames, paulatim deficit omne
 Vulgus, & hic uacuos ostendunt tecta penates.

Foemina nulla parit. Sic sævit Iuppiter erga
 Quos malefacta iuuant, qui si modo fortè cruentum
 Militiæ exercent studium, mora nulla sinistro
 Marte cadunt: uel si potius iuuat ire per altum,
 Fluctibus in medijs summergeitur obruta puppis.
 Vos igitur qui iura datis, conuertite mentem
 Ad tales hominum pœnas, diuina potestas
 Mortales circumuolitans uidet improba, quorum
 Iudicia emergunt multorum in damna, deûmq;
 Ignorant monitus, genus hi mortale pererrant
 Innumeri, tenebris circumfusiq; tuentur,
 Iustitiæ sacra iura domant, genus omne malorum.

Illa quidem uirgo est supero Ioue nata parente,
 Nomine clara suo, cætiq; uerenda deorum,
 Quam si quis uiolet lachrymans sua fata parentis
 It Iouis ante pedes, & lamentabile fundens
 Humanos queritur mores, ac debita poscit
 Supplicia in populos. tu iudex causa malorum
 Qui uiolas sacra iura deæ, iam dirige mentem,
 Ius cole, in alterius te nulla pecunia uertat
 Damna, nocet sibi qui cuiquam nocet, & male suadet
 Ille sibi, in quenquam si quis male iura ministrat.
 Cuncta uidet pater omnipotens, & quod mihi tecum est
 O iudex, modo si lubeat speculatur ab alto,
 Nil latet hunc, aut hoc quales tribuantur honores
 Iustitiæ

Iustitiæ in populo, quam non ego pectore toto
 Nec mea progenies coleret, postquam orbe sub isto
 Spreta iacet bonitas, et ius iniuria uincit,
 Inuito Ioue ni fierent, hæc accipe frater,
 Hæc animo meditare, iniustum pone furorem,
 Ius quoque frater ama, sine quo genus omne frarium
 Credimus alterno certatim corpore pasci.
 At nos instituit uitæ melioris origo.
 Iura dedit pater omnipotens, ea pectore toto
 Si quis habet, decus æternum pia præmia reddet.
 Iuppiter affligit si quis pro teste uocatus
 Peierat, ac merito pensatur culpa nocentis
 Supplicio: offendens ius, ille offenditur una,
 Ex quo obscuræ quidem nullæque cognita surget
 Posteritas. iusto de sanguine nata propago,
 Clara caput tollet patrio seruata decore.
 Hæc quoque quæ referam stultissime concipe frater,
 Quam facile innumeras uitiorum amplectimur artes;
 Haud procul illa habitant, brevis est uia qua sit eundem.
 Est uia uirtutis contraria, sudor anhelus
 Hanc sequitur, quæ se scopulosis ardua cliuis
 In longum prorumpit iter, riget aspera primo
 Ingressu, leuis est postquam alta cacumina tanges.
 Optimus hic sese qui nouit cuncta magistro,
 Prospiciens rerum fines meliora sequutus.

Dignum laude uirum parentem recta monenti
 Credimus: ille tamen sibi qui non consulit, aut qui
 Alterius praecepta fugit, uir inutilis extat.
 Ergo age frater ades generoso è sanguine Perse,
 Neu fuge fraternos monitus, operare laborem,
 Alma Ceres ornata caput sua dona ministret,
 Sic tibi plena domus. segnem crudelis egestas
 Opprimit, hunc homines odio superiq; sequuntur,
 Torpenti similem fucō, cui spicula surgunt
 Horrida, distensumq; fauis consumit edendo
 Semen apum, piger ipse sedet, uitatq; laborem,
 Tu modo curam operi quantum potes adijce frater,
 Horrea sic rumpunt messes, sic copia rerum,
 Sic pecus augetur, sic tu mortalibus & Dijs
 Gratus eris: segnes animos & inertia corda
 Oderunt: operi laus est imponere curam,
 Turpe sed hinc prohibere manus: incumbere labori,
 Forsitan ad studium torpentina pectora uertes,
 Dum partas ostendis opes, uirtutis adeptus
 Nomen & æternum laudis decus, utere quæso
 Arte, para uictum, uiolare aliena nefandum est,
 Fac superis æquandus eas, incumbere labori,
 Nec pudeat, pudor hic multos in:onestus egentes
 Secum habet, auget opes fiducia, qua melior res
 A superis non it: proh rerum insana cupido,

Proh

Proh animis infusa lues, iam nulla pudoris
 Cura, iacet passim longe post terga relictus,
 Tu colexis, duce te paulatim corrui ille.
 Dijs inuasis homo cui mens intenta rapinis
 Inuigilat, neq; enim semper felicia durant.
 Nec minus omnipotens poenis affligit eisdem
 Qui seruum offendit, uel qui sanctissima frangit
 Foedera amicitiae, seu qui cum coniuge fratris
 Non pauet infandos coitus fraternus adulter,
 Vel qui in pupillos audet uim ferre nephandam,
 Vel qui in longæua confectum ætate parentem
 Horribili uoce insurgit, uixq; abstinet illi
 Verbera, non impune tamen stat poena nocenti
 Post obitum. Depone igitur non falsa superbæ
 Mentis consilia, & melioribus utere queso.
 Thure pio uenerare deos, ijs tempore in omni
 Et mundè & purè liba cum clara nitescet
 Sole dies, aut cum nox circumfusa tenebris
 Abscondit terras, casto torrenda sub igne
 Hostia maletur, hymnos cane, thura ministra,
 Vt tibi Dij faueant, immensaq; copia rerum
 Hinc tibi nascatur, multis ut egentibus ipse
 Subuenias, non ut uiuas germane rapina.
 Conuiuas inter si uis discumbere amicus,
 Non hostis, ueniat primum uicinia: nam se

Aduersi quicquam acciderit de more repente
 Primum illa occurret, quæ si sine uestibus esset
 Nuda etiam ueniet, quod nec tibi sanguine iunctus
 Non aget, iste sibi uestes atq; omnia ponet.
 Improbæ damnosa est uicinia, sed proba si sit,
 Vtilis. hæc igitur cupienda est pectore toto
 Tanquam laudis opus: neq; enim lamenta refundes,
 Amisisse bovem, proba si uicinia tecum est.
 Acceptum metire, & eodem pondere redde
 Vicino tibi, ut hic iterum succurrat egenti.
 Res male parta mala est, damnosaq; semper ab illa
 Ergo caue: nec te uincant in amore sodales.
 Illum adras qui te, fac mutua munera reddas,
 Sponte datum capias, scelus est letale rapina.
 Quicumq; etsi magnum aliquid largitur amico,
 Letatur: quicumq; iacit de fronte pudorem,
 Et rapit alterius quanquam infima, turbat amici
 Visceraq; & mentem cui uis illata rapinae.
 Adde parum paruo, paruo superadde pusillum,
 Fiet & hoc magnum, infelix pelletur egestas,
 Si modo rem cumules. hominem non ledit habere
 Cuncta domi; nocet esse foris. quàm dulce bonumq;
 Præsens accipere, atq; absente carere molestum est.
 Tunc bene potandum cum plena effundit ab alto
 Vina cadus: tunc parcus eris cum parte Lyæus

Desinit

Defluit è media: sed cum declinat ad imum,
 Spumantes iterum cyathos & pocula sume.
 Quicquid polliceare homini seruetur amico.
 Si quicquam cum fratre tibi est, testem adijce rebus
 Subridens: nocuit non credere, credere semper.
 Nèue tua alliciat meretrix caue foemina mentem,
 Rem totam uorat illa nimis dum blanda uidetur.
 Heu quàm damnosum est mulieri fidere cuiquam.
 Rem patris acceptam melius fouet unicus hæres,
 Auget & hanc: at tu plures in morte relinque
 Ex te ortos: nam plura pater Saturnius illis.
 Attribuet. sed te si cæcus tangit habendi
 Ardor adhuc, fragilisq; placet tibi gloria rerum,
 Hæc age quæ moneam, & uarios operare labores.

HESIODI ASCRAEI LIB.
 BER SECVNDVS DE
 AGRICVLTURA.

VM coelo emergunt sublimi ab Atlante
 tide notæ

Pleiades, truncada Ceres, morientib. illis

Mitte in aratra boues: latitare ea sydera

Viginti totidemq; dies, annoq; uoluto (dicunt

Apparent iterum, maturam incidere messem

Rursus & incipiunt dentata falce coloni.

G s

Hanc

Hanc legem agricolæ atq; habitantes littora seruant,
 Aut qui pingue solum, uallosq; tecta tenerent.
 Nudus ara, nudusq; sere, et mete corpore nudo.
 Si tempestiuos agrorum ducere cultus,
 Augeriq; illos magnis successibus optas,
 Nēue aliena roges interdum pauper e genus.
 Quod si ad nos supplex iterum fortasse redibis,
 Non iterum dabimus, iuuat exercere labores
 Improbe, quos inter mortales diua potestas
 Sortita est, ne tristis inops cum coniuge moesta,
 Aut cum natorum misera comitante caterua
 Victum à uicino rogitas, dare negliget iste:
 Bis uel ter fortasse dabit, dehinc si petis ultra,
 Proficies nihil: at tu plurima uerba refundes,
 Orabisq; iterum, frustra tamen, artibus ut te
 Iampridem admonui inuigila, atq; incumbere labori.
 Diræ famæ procul hinc abeat, tuæ debita solue.
 In primis tibi conde domum, precioq; ministram
 Dehinc eme, quam possis custodem adiungere bobus.
 Pone domi quantum toto tibi sufficit anno,
 In rebus spes est alienis irrita: nam si
 Hic dare forte neget, tu semper pauper egebis.
 Tempora labuntur, operum quoq; deficit usus.
 Ad cras rem differre nocet, nunquam horrea nunquam
 Implet iners aut qui tempus producit. habenda est

Cura operi, turgescet opus. mala mille molestant
 Affliguntq; hominem cui segne et inutile corpus.
 Cum bene se posuit rapidi uis ignea Phœbi,
 Ac pater omnipotens fecundis imbribus æther
 Desilit in terras, et languida membra resumunt
 Lampridem amissas æstiuo in tempore uires.
 Nam breue sol hominum supra caput astat ab alto,
 Ac de nocte magis currus exercet agendo.
 Tunc operum multo antè memor discinde securi
 Syluam incorruptam, tunc germina desinit arbor
 Fundere, datq; suas uolitare per aëra frondes.
 In tres tende pedes mortaria, contineat tres
 Pistillis cubitos, pedibus quoq; confice septem
 Temonem, qui si fuerit protentus in octo,
 Hinc tibi malleolus crebros formetur in ictus,
 Palmarumq; trium rota sit, uatrijsq; repone
 Ligna efficta modis, ualidamq; in montibus altis
 Quære, uel effuso campi super æquore pinum
 Aestiuam, compone manum qua firmet arator,
 Temoni cuneis dentaliq; alliget imo,
 Torqueat et fortes illa durante iuuenços,
 Binaq; præterea testis seruentur aratra,
 Sic melius: nam si casu discinditur unum,
 Restat adhuc aliud ualidos agitare iuuenços.
 Temonem ex ulmo uiridi seu confice lauro.

Stiua

Stipa sit ex pino, dura dentalia quercu.
 Duc in aratra bouem nono qui uiuat in anno,
 Aptæ ætas operi matura est: franget aratrum
 Bos iuuenis minitans iuuenili prælia cornu,
 Et rixam exacuens opera imperfecta relinquet.
 Quære quater decies annorum ætate bubulcum,
 Quadrifidus panis & ofellas cæsus in octo
 Sit cibus huic: recto sulcabit uomere terram
 Si maturus erit: studium intermittet arandi
 Iunior, aspiciensq; pares ætate colonos
 Ibit ad bos, ludosq; ciet lasciua iuuentus.
 Ergo non melior iuuenis, neq; semina uersæ
 Spargere huius, quantum terræ mensura requirit.
 Contemplare etiam quomodo grus è nubibus altis
 Assiduos agitât clangores, nunciat imbrem
 Venturamq; hyemem, tempusq; indicit arandi.
 Angit & illius mentem cùm nulla bouum spes.
 Tunc redeant fessi plena ad præsepia tauri,
 Tunc proprios operare boues & plaustra. sed inquis,
 Non habeo, dabit hic: facile est petere atque negare.
 Mentis inops alius, quid enim componere currum
 Tunc uolet, ignarus non nouit quantus in illo
 Sit labor, & centum compagibus insita ligna
 Quæ debent multa antè domi prouisa reponi.
 Præterea cum tempus adest rescindere campum

Fortius

Fortius infistas operi, exercere ministros,
 Nam uertenda duplex tibi sicca atque humida tellus,
 Vere nouo ueniant celeres ad aratra iuuenti,
 Fertilis ut grauida culmus procumbat arista,
 Neu te decipiat cum semina colligit æstas.
 Sit noua cui studeas tellus inarata quotannis,
 Terra recens large natis alimenta parabit.
 Plutonem in primis uenerare, atque annua sacra
 Vota refer Cereri, quom stiua innixus agendo
 Incipis exercere boues, stimuloq; fatigas,
 Sic immensa tibi surgent Cerealia dona.
 Semina quom terræ committis ponè sequatur
 Seruulus, atque auibus rastro sata læta recondat.
 Optima crede iuuat rerum prudentia cunctos,
 Læditur aduerso qui negligit omnia fato.
 Si sit pingue solum, grauidæ inclinantur aristæ,
 Felicesq; operum successus ab Ioue summo
 Hinc capies, neque sub tectis extendat arachne
 Fila, sed immensæ replebunt horrea messes.
 Tunc gaude, & cani florentia tempora ueris
 Lætus agas, quom te incassum crudelis egestas
 Aspicit, & parto turget domus, atque aliena
 Re tibi non opus est, tua pluribus adiumentum.
 Fit sterilis tellus medio uersata sub æstu,
 Hincq; solo residens imas falcabis aristas,
 Aversos

Aversos religans culmos, tenuisq; sequetur
 Spes uitæ, pauci te mirabuntur ab agris
 Parua sub exiguo referentem farra canistro.
 Difficile interdum mutabile noscere tempus.
 Mobilis et uaria est alti natura tonantis.
 Ac si tardus aras, tarde tibi solus aranti
 Afferet auxilium: si largis imbribus æther
 Tris noctes totidemq; dies non cessat ab alto,
 Donec replerit ualidi uestigia tauri.
 Tempore quo querna residens super arbore coccyx
 Exululat, gaudentq; hominum mortalia corda,
 Vere sub aprico sit tardus forsitan eques,
 Qui tempestiuo diuerit uomere terram.
 His intende animum, ne florida tempora ueris
 Te lateant. glacialis hyems tibi cognita surgat,
 In qua incumbendum est, nec te ulla taberna moretur,
 Aut narrata loco sub aprico fabula tardet,
 Dum frigent alij, uir rem tamen impiger auget.
 Surget igitur nec te paupertas opprimat illo
 Tempore, dira fames tenues facit esse lacertos,
 Elatosq; pedes et crura tumentia multo
 Sanguine. segnis inops et spe suspensus inani,
 Inclinat mentem sceleri, et meditatur iniquos
 Vnde paret uictus, hominem spes nutrit egentem
 Irrita cui nihil est, et tota luce uagatur.

Diam

Dum media elapsa est æstas, properate ministri,
 Condite dic casulas, nam semper non erit æstas.
 A Iano mensē dictum caue, nubibus ille
 Letales bobus glacies & frigora ducit.
 Thracius insurgit boreas, & turbine factō
 Disturbat maria ac campos syluamq; sonantem,
 Alticomæ quercus, annosaq; robora pinus
 Diruit ex alto, & ualles iaculatur ad imas.
 Sylvarum auditur fragor undiq; sed fera duos
 Arrigit ipsa pilos, caudamq; in cruribus angit:
 Quin etiam quibus est uallis densissima pellis,
 Perforat ille quidem setosaq; pectora transit.
 Nec se defendunt dura sub ueste iuueni,
 Et miserae algescunt hirsuto æque capellæ.
 Vincit ouis boream instantem, fultoq; repellit
 Tegmine lanarum, sed non obsistitur illi
 A senibus, curuo facit hos incedere collo.
 Non tamen ad teneram penetrat boreale puellam
 Frigus, at illa domi cui nondum nota libido
 Matris apud charæ gremium sedet, atq; hyemales
 Non sentit glacies, & tota nocte quiescit,
 Atq; oleo teneros interdum perluit artus.
 Tum polypo durum est gelidis habitare sub undis,
 Nec uidet unde sibi uenietur in æquore prædam,
 Allevietq; famem, proprios tum deniq; in artus

Vertit atrox rabiem immensam, sic imbribus atris
 Turbatur mare, sic atra caligine coelum.
 Sol quoq; ad Aethiopas radios & lumina fundit,
 Rarus apud Graios, fugiunt animalia curui
 More senis, ualles imas & dente trementi
 Concaua saxum petunt, nemorum tenebrosaq; tecta.
 Tunc quoq; ne noceant hyemes tibi protegat artus
 Mollis chlœna tuos, cui tecta ex ordine recto
 Pauca, sed aduerso ducantur plurima fila,
 Sitq; ea crure tenus, uetat hæc per corpora setas
 Surgere, & instanti prohibet durescere uento.
 Tegmina sint pedibus taurorum è pelle cothurni,
 Nec nocet hos inflare pilis, ut frigora uincas.
 Hocdorum teneras neruo^{us} bouis insue pelles,
 Ac dorso suspende, tegant capita alta galeri
 Ne madeant aures. borea spirante cauendum est
 Frigoribus, tunc ros coelo diffusus ab alto
 Educat & Cererem sacros operumq; labores,
 Ille quidem uiuentorum è fluuialibus undis
 Tollitur in sublime, & matutinus in agros
 Desilit, interdumq; expectat tempora noctis,
 Interdum borea nubes agitante procellas
 Vertitur in uentosam hyemem, fuge prouidus illam.
 Acceleretur opus, pete tecta obstantia uentis,
 Ne fortè obscuro nebularum infusus amictu

Immadeas, largosq; imbres pluat humida uestis.
 Pascua tunc carpant quamuis non pingua tauri;
 Quippe leuis labor & longa sub nocte quiescunt;
 Nutrimentum ingens, uobis uberrima mando
 Agricola, faciliq; dies transire labore.
 Hæc seruanda tibi donec nox æqua diebus;
 Atq; iterum satio committit semina terræ.
 At dum sexdecies sol arduus occidit undis
 Hybernum post solstitium, sacrosq; relinquent
 Oceani fluctus sublimi Arcturus olympo
 Exoritur, primumq; cupit splendescere sydus;
 Tunc uites incide: noui neq; nuncia ueris
 Antiquos iterans questus præcedat hirundo:
 Dum tamen immensos effundit Pleias æstus;
 Profiliensq; umbrosa petit plantaria limax
 Tellure è sicca, tunc uinea nulla ligonem
 Sentiat, accelerentq; uncata falce ministri
 Maturam in segetem, nec te pulcherrima Tempè
 Detineant segnem, matutinuq; sopores.
 Eia age rumpe moras, pelle ocia segnia pelle,
 Dum uocat alma Ceres, robustaq; collige farra;
 Pone domi quantum toto tibi sufficit anno,
 Mane operi assurgens, operis pars tertia mane
 Conficitur labor haud grauius est. de mane uiator
 Longum linquit iter, taurosq; exercet arator.

H Præterea

Præterea sua dum scolymus florentia mittit
 Germina, & in ramis dulces resonare cicadæ
 Sole sub ardenti incipiunt trepidantibus alis,
 Fit capra tunc mollis, tunc sunt dulcissima uina,
 Foeminaq; urenti ueneris prurigine corpus
 Appetit insanos coitus, lassantur ab æstu
 Membra uirum, tantumq; potest uis ignea solis.
 Tunc licet ardores gelida releuare sub umbra
 Fontis ad apricos latices semperq; fluentis
 Murmur aquæ, faciles quam circum leniter auræ
 Aspirant, zephyris plerunq; agitantibus illas.
 Hic hilares lætus cyathos & pocula sume
 Biblina, ter infusa magis quæ temperet unda.
 Hic tibi ab uberibus caprarum caseus adstet,
 Quæ nullos pascant foetus, hic lactea liba,
 Hic tibi syluestris ponatur caro iuuenta,
 Quæ nondum enixa est: hic mollior hœdulus adfit,
 Et iaceas saturus patula sub tegminis umbra.
 Surge tamen cœlo dum fulget Orionis astrum,
 Tempus adest, Cereri sacras terat aræ fruges
 Ad uentos posita atq; ingenti æquata cylindro,
 Nec nisi libratae ducantur ad horrea messes.
 Postquam autem satis ad uictum tibi contulit æstas,
 Continuò cui nulla domus sit quære ministrum,
 Adde etiam ancillam quæ sit sine prole, molestum est

Ac graue seruitium illius quam cura remordet
 Natorum. blandire cani, panemq; ministra,
 Peruigil ante fores sedet ille, domumq; tuetur
 Dente rapax, furiq; altis latratibus instat.
 His propere exactis, foenum paleasq; reconde,
 Hemionos quantum satis ac nutrire iuuenkos.
 Inde laboranti requies præbenda colono
 Tempus, & exhaustis pariter iuga demere tauris.
 Dum tamen in media cœli statione resulget
 Sirius, Orionq; loco splendescit eodem,
 Et rosca Arcturi cernit Pallantias astrum,
 Tunc uuas tenero abscindens de corpore matrum,
 Per bis quinque dies tepido sub sole iacentes
 Pande: dies etiam mollescant quæque sub umbra,
 Dehinc torque, & capiant uegetes iucunda Lyæi
 Munera. sed sydus cum deficit Orionis,
 Pleiadesq; Hyadesq; cadunt, meminisse iuuabit
 Protinus impresso subuertere uomere terram.
 Stat tempestiuo cuncta exercere labore.
 Si tamen infestum iuuat ire per æquor, & alta
 Puppe uehi, moneo ne quando ab Atlantide natus
 Orion sequitur, totóque excludit olympo,
 Vt uideas illas medio submergere ponto,
 Nauigio incumbas, mare tunc tollentibus euris
 Obscurum undosos iaculatur ad æthera fluctus.

Tunc igitur iaceant religatæ ad littora puppes
 Saxorum obnixæ obicibus, ne fortè ruentes
 Discutiant uenti : pateat pars ima carinæ,
 Ne pluuiam excipiens putri marcescat ab imbre.
 Instrumenta domi naualiaq; arma quiescant
 Pensa, gubernaculiq; exploret robora sumus.
 Interea Cereris sacros operare labores,
 Nec prorsus fugiendus ager, labatur in altum
 Aequor amica ratis dum non magis unda tumescit,
 Nec refluunt uasti sublato gurgite montes,
 Vadat onusta tamen censu reditura superbo.
 Sic meus ille quidem genitor dum pauper egeret
 Errabat maria alta secans, fluctusq; profundos.
 Ille olim Acolidam ciuitatq; littora linquens
 Appulit huc, non spe lucri commotus auara,
 Durum opus exercere inuisa urgebat egestas.
 Ille uagus demum prope Tempe Heliconia sedem
 Ascræam incoluit, coeli in regione molesta,
 Frigore nunc nimio, nunc qua intolerabilis æstu est.
 Tempore quosq; suo iuuat exercere labores,
 Nauigium ante omnes, cuius si te ulla remordet
 Cura, placetq; altos sulcare per æquora fluctus,
 Dum faciles spirant uenti & furor ille quieuit,
 Ne te inuisa fames alieno uiuere parto
 Cogat, & inuitus multorum debitor extes.

Vade nec in cymba, sed te uehat ardua puppis,
 Ingentes refrant census ingenia mercis
 Pondera. præterea quæ sint aptissima nautis
 Tempora narrandū est, quanquā mihi parua per undas
 Vita fuit, uixq; ex illa tantum Aulide cursus
 Littus ad Eubœum, sub quo omnis Græcia quondam,
 Dum pelago defœuit hyems conuenit in unum,
 Et meritò infandos fatum iuratur in hostes.
 Inde mihi placuit non longe ad Chalcida cursus,
 Huc ubi magnanimum genus Amphidamantis Achia
 Constituunt populis certamina, et inclyta quondam
 Munera defuncti ponunt in honore parentis.
 Hic ego me dulcis referentem præmia cantus
 Auratos memini tripodas, quos sponte dicaui
 Musarum ante aras, quibus antra Heliconia curæ,
 Illæ ubi me primum dulcem docuere poësim.
 Tantum igitur mihi res naualis cognita surgit.
 Dicam aliquid tamen, et uarios pandam ætheris usus,
 Hæc etiam nobis aspirauere Camœnæ.
 Aequora tuta legant instructo remige puppes,
 Quom decies quinq; est series exacta dierum
 Aestiuum post solstitium et iam deficit æstas:
 Nam neq; tunc classes medio nec nauita ponto
 Obruitur, ni fortè uelit Iouis alta potestas,
 Aut deus ipsarumq; parens Neptunus aquarum,

Exitus omnis in his rerum manet exitus omnis.
 At lenes spirant zephyri, tranquilla quiescunt
 Aequora, tunc celerem uentis committe carinam.
 Vadat onusta, tamen reditum properare memento,
 Quàm prius ipsa novos fundant uineta liquores,
 Autumniq; imbres et hyems infasta procellis,
 Aut Notus insurgat pluuia rorantibus alis,
 Incumbatq; mari totumq; euoluat ab imo.
 Exercent etiam studium nauale sub ipso
 Vere nouo, quom se tam latas arbor ab alto
 Induit in frondes, quantum uestigia cornix
 Pandit humi depressa: filet tunc nabilis unda.
 Ast ego nauigium graue tunc, semperq; molestum
 Crediderim, hoc natura homines leuitate nephanda
 Subtraxere, agitant diuersa pericula fluctus,
 Et tamen ire placet, quanquam mors dura sub undis
 Diuitiae sunt hominum, atq; insanus habendi
 Ardor. ad hæc animum germane intende parumper,
 Concipe fraternos monitus. maria alta secando
 Fac tecum ne cuncta uebas, maiora reserua,
 Nec nimis est oneranda ratis, sit ponderis æqui
 Quicquid in hac, durum est aduerso occurrere fato,
 Fluctibus in medijs currus discinditur omnis
 Si grauius superinstat onus: seruare memento
 Mensuram in rebus et idonea tempora ad usus.

Quom

Quom prope ter decies tibi uita elabitur annos
 Connubium maturum aderit, decimumq; puella
 Exigat & quartum, sed quinto nubat: & illa
 Virgo sit, atq; habitet prope te, cui sedulus astes,
 Sedulus inspicias artemq; usumq; puellæ.
 Hæc age, ludibrio ne te uicinia cantet.
 Coniuge nil melius casta, nil turpius illa
 Quæ uenerem prius sine fine, & prostat ad omnes
 Semper, & exitio superimminet illa uirorum.
 Nemo etiam fratris in amore æquetur amicus:
 At par si quis erit, sit amandus tempore in omni.
 Nulla ex te inceptum foedus discordia soluat.
 Mentiri scelus est, præstat compescere linguam
 Infandam. si uim tibi quisquam inferret amicus
 Aut ore aut manibus, surge & te ulciscere, redde
 Redde uicem duplicem. quod si illum poenitet acti,
 Ac poenam implorans iterum te exoptat amicum,
 Suscipe: uile quidem est homines noua querere semper
 Foedera amicitiae. multos si frater amabis
 Non laudo, nullos etiam, medium sit in isto.
 Si tibi corda tument, uultus non indicet iram.
 Turpe sequi sceleratum hominem, maledicere cui
 Infandum est qui iam uita laudatur honesta.
 Nunquam à te nunquam misera obiurgetur egestas;
 Diuinum donum est, diuinumq; æterna uoluntas,

Illa quidem quæ sæpe uiri sublimè molesta
 Impedit ingeniumq; uetat super alta leuari.
 Qui loquitur parcè, linguam nec in omnia soluit,
 Thesaurum præ se gerit ille: ea gratia magna est
 Ut linguam moderes, pensataq; uerba loquaris.
 Si quenquam uerbo lades, laderis & ipse.
 Grata in amicorum uenias conuiuia sumptu
 Comuni, dato particulam, gratissima sunt hæc.
 Aere Ioui uinum seu Dijs de mane cauendum est
 Illa ut libare manu, tum uota precando
 Incassum fundes nulli exaudita deorum.
 Solis ad aspectum nec quenquam mingere fas est,
 Nocte sub obscura relictò neq; corpore nudo,
 Nox quia sacra deis mediâ: nec credimus illud
 Posse licere uia: si declinetur ab illa,
 Esse etiam uetitum: diuus uir & omnia noscens,
 Harens parietibus sedet atq; exponit urinam
 Intus, ubi orbatæ tenuis latet angulus aulæ.
 Non coitu polluta sacros genitalia pandas
 Ante ignes, neq; cum dulci tibi coniuge præstet
 Concubium ut generes, dum mœsto à funere tristi
 Mentè redis, superùm sacra sed lætus ab ara.
 Credimus inuisum superis semperq; molestum,
 Qui natat assiduo labentia flumina cursu,
 Quin sit lota manus prius, & pia uota precesq;

Fuderit

Fuderit, ante ipsas supplexq; orauerit undas.
 Infandum ante aras unguis incidere, cum Dijs
 Sancta facis: scelus est cyathos imponere uasi
 In quo uina latent, sacros operare lebetas.
 Nil tibi cum in sacris etiam hinc lauuisse nefandum est.
 Perfice tecta priusquam cornix garrula ab alto
 Nunciet atram hyemem, ruit hæc inimica procellis.
 Fac sedeat bis sex quibus ætas exigit annos,
 Aut totidem menses natorum chara propago,
 Sede sub instabili, iuuat hoc omnemq; repellit
 Segnitiam, facit esse agiles et ad omnia promptos.
 Foedum ac turpe uirum est thermis muliebribus uti,
 Hoc prorsus fugiendum etiam, stat talibus atrum
 Supplicium, ante aras superæ obiurgare nefandum est,
 Sacra ministeria ac diuinos spernere cultus.
 Nec licet in fluuio neque fontis mingere in unda.
 Est quoque turpe aliud uetitum. fuge pessima fama
 Nomina, fama malum facile in sublime leuatur.
 Est graue sufferri nimium nimiumq; molestum,
 Difficile ut taceat, nunquam delabitur illa
 Sedula quæ uarias populi penetravit ad aures.
 Est dea fama quidem, sunt ipsi numina famæ.
Sit tibi præterea series seruanda dierum,
 A Ioue natæ omnes, sunt à Ioue tempora nata.
 Vltima mensis erit nullo exercenda labore.

At genio utendum est: illa omnes festa per urbes
 Ducitur, illa forum claudit, neq; iura resoluit.
 Prima dies sacra est, et quarta et septima: prima
 Natus Apollo die radiantia lumina fudit.
 Luce dein quarta felix ducenda sit uxor,
 Omne captato sunt omnia prospera rebus,
 Et licet incuruam trabibus componere nauim.
 At quintas fuge, namq; illarum pallidus Orcus,
 Tum dira Eumenidum facies toto orbe uagantur,
 Castigant si qua in terris periuria falsum
 Affirmant, quæ lis alterne agitata creauit.
 Sexta dies tristem ostendit mulieribus ortum,
 Læta iuris: multiq; etiam nascuntur in illa
 Quis mala mens, fallax animus, fallacia uerba,
 Et qui concubia exercent arcana per artem.
 Hac ouium foetus licitum castrare uel hœdos,
 Et licet infixæ pecudes circundare mandra.
 Scindimus octaua foeto genitalia tauro,
 Castramusq; sues, felix est ponere plantas.
 Nona uiros gigni uel amica sorte puellas.
 Luce uiris decima faustos quoq; credimus ortus,
 Vnaq; post decimam felix incidere uites,
 Et tempestiuam segeti supponere falcem.
 Hoc curat bis sexta etiam felicior illa,
 Stamina et ex alto tenuissima torquet arachne,
ingentem

Ingentem accumulans formicæ farris aceruum,
 Et iuuat arguto percurrere pectine telas,
 Tunc quoque syluestres licitum castrare iuuenços.
 Tertia post decimam plantaribus optima surgit,
 Spargere semen humi, pallet contraria semper.
 Quartaq; post decimam mulierum prospera natus,
 Ac prensos domitare boues ualidosq; labori
 Hemionos canibus faciles adiungere cultus,
 Ac lenire manu pecudiq; imponere mores,
 Atque aperire cados, et dulcia fundere uina.
 Sextaq; post decimam plantaribus inuida surgit,
 Opportuna uiros nasci, sed iniqua puellas
 Aut nasci, aut thalamos petere, aut hæere maritis.
 Septima post decimam Cereris terat hordea sacra,
 Ingentemq; licet ferro discindere syluam,
 Ac uarias aptare trabes, quibus ardua tecta
 Moliri, ac structam possis agitare carinam.
 Nonaq; post decimam felix est cum Dea surgit
 Lutea, sed medium cœli quom uenit in orbem
 Fit grauis, ex media ad finem lætissima fulget,
 Proxima lux sapientem hominem diuina creandi
 Insigni uiget officio, nec luce dolendum est.
 Post illam quarta sacra est, ea læta trahantur
 Gaudia. quinta dies post hanc iuga curua iuuençis
 Ponit, et hemionos et colla exercet equorum,

Aliaq;

124 HESIODI OP. ET DIES

Altaq; ueliuolas deducit ad æquora puppes,
 Quam pauci nouere & recto nomine dicunt.
 Sunt harum humano generi seruanda dierum
 Tempora, quippe illud magnis successibus augent.
 Sunt alij ancipitesq; tamen sine mente, neque ullo
 Officio excellunt, hanc alter laudat & illam,
 At paucis natura illarum cognita surgit:
 Nam nunc ipsa dies totum complectitur orbem
 More piæ matris, sæuæ modo more noueræ,
 Nunc fulget, nunc atra latet. felixq; beatus
 Ille quidem qui Dijs gratus, cui cognita sunt hæc,
 Omniaq; inspiciens rerum se exercet ad usus.

HESIODI OPERVM ET
 DIERVM FINIS.

ANGELVS POLITIANVS

IACOBO SALVIATO

SVO S. D.

N Rusticum tibi, id illi scilicet ab argu-
mento inditum nomen: tuo coactu pro-
dit in uulgum, tibi est uni quicquid acci-
derit imputaturus. Iam ne sentis quàm ti-
bi tuendus sit, uel tuo ipsius nomine, uel meo? Tua enim
fides in eo, meus honos agitur, cuius quidem etsi semper
cura apud te iam inde à pueritia excubuit, tamen eum
tueri nunc uel ob ipsum impensius debes, quod es nuper
Laurentio Medici principi uiro, cuius ego cliens alum-
nusq; sum, unus ex omni Floren:ina iuuentute gener ascì-
tus. Profer igitur in tali patropino auctoritatem omnem,
atq; gratiam, quam uidelicet tibi, et uiri excellentis af-
finitas, et tua egregia indoles, morumq;
suauitas cōciliant. Vale,
meq;, ut facis,
ama.

ANGELI POLI
TIANI SYLVA, CUI TITVS
LVS RVSTICVS, IN POETAE HE
SIODI, VERGILIIQVE GEOR-
GICON ENARRATIONE
PRONVNCIATA.

VRI S opes saturi gnauoq; agla
tanda colono
Munera, & omnifera sacrum tela
luris honorem
Ludere septena gestit mea fistula
canna,

Fistula Mantoe quam nuper margine ripae
Ipse renidenti dum dat mihi Tityrus ore,
Hac puer Ascreum repete, inquit, arundine carmen.
Pan ades, & curui mecum sub fornice saxi
Versibus indulge, medio dum Phoebus in axe est,
Dum gemit crepta uiduatus compare turtur,
Dum sua torquati recinunt dictata palumbes.
Hic resonat blando tibi pinus amata susurro,
Hic uaga coniferis insibilat aura cupressis,
Hic scatebris salit & bullantibus incita uenis
Pura coloratos interstrepit unda lapillos.
Hic tua uicinis ludit lasciua sub umbris
Iandudum nostri captatrix carminis Echo.'

Felix

Felix ille animi, diuisq; simillimus ipsis,
 Quem non mendaci resplendens gloria fūco
 Sollicitat, non fastosi mala gaudia luxus,
 Sed tacitos sinit ire dies, & paupere cultus
 Exigit innocuæ tranquilla silentia uitæ,
 Vrbe procul, uoti exiguus, sortemq; benignus
 Ipse suam fouet, ac modico contentus aceruo.
 Non spes corde auidas, non curam pascit inanem,
 Securus quo sceptrā cadant, cui dira minentur
 Astra, & sanguinei iubar exitiale comete.
 Non illum fragilis fauor, indocilisq; potenti
 Plebs seruare fidem, euectum popularibus auris
 Casuro imponit solio, nec ducit hiantem
 Huc illuc uanos ostentans purpura fasces.
 Non mentem pauet ipse suam, nec conscius omnis
 Exhorret strepitus, nec edaci pectora culpa
 Carpitur occulte, non opportunus iniqui
 Iudicio uulgi, aut celsa conspectus in arce
 Degeneri patet inuidiæ, non ipse uicissim
 Obliquo liuore macet, foetusq; ueneno
 Aestuat, atq; aliena oculis bona limat acutis.
 Rure agit in uacuo, spatijsq; indulget aperti
 Aetheris, aut operi insudans, aut ille supinos
 Euadens cursu in monteis: hinc scilicet omnes
 Grate epule, nudis Acheloum in pocula palmis

Aduocat, excussæq; cibos dant brachia syluæ,
 Et fissa in duro renouantur membra cubili.
 Maior quippe uenit comitata labore uoluptas,
 Nec satias dominam, aut fastidia lenta sequuntur.
 Ergo neq; imbrifero pallens autumnus hiatu,
 Nec malus hunc afflat rabioso Sirius astro,
 Sæuæ Riphææ labefactant frigora brumæ,
 Quippe hyemem excipere, et uentos, cœliq; ruinant
 Suetum, atq; octipedem, nec opaco uertice cancrum,
 Et Ioue sub gelido nocturnos carpere somnos,
 Et pede concretas nudo calcare pruinas,
 Et perferre sitim, et ieiunia soluere glande,
 Et lassare feras cursu, et superare natatu
 Torrentem, et uolucris fessam transmittere saltu,
 Et quercum annosam ferro obturbare bipenni,
 Tum prædam extorquere lupo, fasciæq; maligno
 Subiecisse humeros, et iniqui pondera rastro
 Prædura tractare manu, et domitore lacerto
 Sub iuga cornigeri colla obluçantia tauri
 Ducere, et iratis concurrere cominus ursor.
 Hinc agilis subit ora uigor, robustaq; magno
 Pectore uis habitat, fortesq; animosa tuentur
 Membra tori, et crudo tendunt se robore nerui.
 Hinc facies proceræ, hinc fronti Martius horror.
 Quod si bella uocent, quis ad aspera promptior arma?

Aut quis equum sternacem arctis fregisse lupatis
 Acrior? aut fortem mucrone haurire cruorem?
 Aut torquere sudem? aut nervo exturbare sagittam?
 Aut præpilatis aciem perumpere contis?
 Quis certet duro agricolæ? seu ducere uallum,
 Seu sit opus celso præcingier aggere castra,
 Seu fronte aduersa tormentum figere ahenum,
 Quod tonitru horrifico magna sternentia turres
 Ardua fulmineo iaculetur saxa rotatu,
 Seu uigil insomnem peragat custodia noctem,
 Seu tacitum rapiatur iter, seu parcere parto
 Conueniat, si fors lenta obsidione premantur.
 Scilicet his Babylon dextris, Nabathæaq; regna
 Creuerunt, hic Mopsopio delectus ab aruo
 Miles, Achæmenium Marathonis in æquore Persens
 Contudit. his adiuta iuris, se Romula tellus
 Imposuit mundo, et rerum tractauit habenas.
 Nunc age, quæ studia agricolis industria solers
 Extudit, atq; operum quanta experientia, dicam.
 Protinus extremo clem iam Boreas autumno
 Incubuit terris, primo cum frigore tactæ
 Labuntur frondes, maternaq; brachia relinquunt,
 Nec cæcæ cæsa formidant robora syluæ,
 Ecce sagax tacitam uenientis rusticus anni
 Etiam corde coquit, quæ bubus ab arbore plaustrum
 I Dedolet,

Dedolet, unde iuga, & curuum fabricetur aratrum.
 Nec mora quin ueteris truncata cacumina fagi,
 Chaoniaeq; cadant quercus, nudataq; ramos
 Ulmus, & audaci laurus sonet icta securi,
 Quarum quæq; nouam fumo explorata calenti
 Vertitur in faciem, diuersaq; munia tractant.
 Continuò auditus gruis inter nubila clangor
 Agricola[m] citat, & crista spectabilis alta
 Auroram gallus uocat applaudentibus alis.
 Excitat ille operum socios, simul horrida cautus
 Terga rudi centone fouet, capitiq; galereum
 Induitur, crudusq; operit uestigia pero.
 Hinc saturos iungens lor[is] ad aratra iuuen[cos]
 Increpitat stimulo, & can[is] minuente laborem
 Prælongis ferrata terit dentalia sulcis,
 Ac late elicibus collectos exprimit imbres,
 Ieiunumq; fimo tellurem & rudere pascit.
 Tum plenum farris læua seruante canistrum,
 Semina dispensat parca cereal[ia] dextra:
 Quæ ne iacta auida populentur grana uolucres,
 Et prædam sublime ferant, it ponè minutus
 Sarcula parua tenens puer, & frugem obruit arno.
 At cum se Eois iam uespertinus ab undis
 Extulit Arcturus, cum uersicoloribus ardet
 Terra comis, rutilosq; interuiret herba colores,
Daulias

Daulias & Getici tandem secura mariti
 Ales adest; plausuq; larem, cantuq; salutat:
 Rursum inuadit opus, stiueq; innixus, adunco
 Ponè nigrescentes proscindit dente nouales,
 Quas rapidi soles urant, gelidæq; pruina.
 Mox ubi iam sapiens cœpit frondescere morus,
 Antè quidem sapiens, nunc ambitiosa, nec ullum
 Quæ pariat pomum, sed serica pensa ministret,
 Ille aliam atq; aliam culturam dulcis agelli
 Pertentans, truncos plantariaq; infodit aruo,
 Nec pietas lugubre fabas, nec pabula parcit
 Veruaculo mandare putri, glebasq; bicorni
 Persequitur ferro, & secat insuperabile gramen,
 Et montem cædit scrobibus, fortiq; bidente
 Terga soli frangit, baccheaq; semina rectum
 Explicat in quincuncem, & differit ordine longo,
 Atq; iterum, atq; iterum terra capita ima frequentat,
 Etramos tondet falce, atq; impune fluentem
 Compescit uitem fingens, & robore fulcit
 Deciduam, charaq; hærentem in pectore matris
 Acclinat sobolem sulco, iuxtaq; propagat,
 Aut ipso durus genitricis ab ubere flentis
 Abscissam rapit, atq; aliò traducit alendatæ.
 Quid dicam? externis cum se uernacula succis
 Robora nobilitant, peregrinaq; segmine duri
 I 2 Accipiunt

Accipiunt trunci, aut discreto germina libro.
 Nanque oculis oculos, non blandi tempora ueris
 Iungere, sed medijs gaudet struoribus aestas,
 Aestas congestos Cereris tritura maniplos,
 Aestas absconsum siliqua excussura legumen,
 Aestas qua grandes expectant horrea messes,
 Dum coaceruatas euentilet area fruges.
 Tum sola pulueri pinguescunt arida campi,
 Soluunturq; putres glebæ, ac peritura lupini
 Germina parturiunt, tum cliuo rauca sonantes
 Eliciuntur aquæ, præcepsq; recumbit agro fons.
 Post ubi iam medio uestigia librat in axe
 Ensiser Orion, croceôq; insignis amictu
 Aspicit Arcturum pulsa Pallantias umbra,
 Sentibus horrenteis aperit iam uinea sepes,
 Aureolamq; metit lentis de uitibus uuam
 Vinitor, et foetos rubicundo nectare fructus,
 Quos coniunx, quos uirgo comes par uertice matri,
 Aut cista exportant, aut rasilibus calathiscis:
 Nec sentitur onus studio, leuat ipsa laborem
 Sedulitas. quin frugiferos curuantia ramos
 Poma sinu, baccasque ferunt, ficumque nucemque.
 Nec nihil addit hyems, nigros tum laurea foetus
 Exiatur, tum myrta legunt, glandemque caducam,
 Glaucæque Palladiæ dstringunt brachia sylue.

Nocte

Nocte autem ad lychnos, aut iunco textit acuto
 Fiscellam, aut crates uirgis, aut uimine quallos
 Rusticus, insinditq; faces et robora ualli,
 Dolia quassa nouat, ferramentisq; repellit
 Scabritiem, tritaq; docet splendere cote.
 Nam quid delicias memorem? quamq; alta labori
 Ocia succedant? iam primum obfessa pruinis
 Cum iuga floriferi regelauerit aura fauoni,
 Suaue serenato rident uaga sydera coelo,
 Suaue ciet tardos per sudum luna iuuenkos,
 Ipsa quoq; etherij melius nitet orbita fratris
 Terq; quaterq; manu madidantes nectare crines
 Exprimit, et glebas fecundis roribus implet
 Vecta Medusæo Titonia præpete coniux.
 Alma nouum tellus uultu nitidissima germen
 Fundit, et omnigenis ornat sua tempora gemmis
 Idalio pudibunda sinus rosa sanguine tingit,
 Nigræque non uno uiola est contenta colore,
 Albet enim, rubet, et pallorem ducit amantium.
 Ut sunt orta, cadunt, niue candidiora ligustra.
 Nec longum durant calathos imitata parentis
 Lilia, sed longum stant purpurei amaranthi.
 Hic Salaminiaci scribunt sua nomina flores,
 Hic gratum Cereri, plenumque sopore papauer
 Oscitat, hic inhiat sibi met Narcissus, at illic

Corycios alit aura crocos, notumq; theatris
 Aëra per tenerum flatu dispergit odorem.
 Nec iam flameolæ conuiuent lumina calthæ,
 Nec melilotos abest, Tyrium seges illa ruborem
 Induit: hic uiuo cespes se iactat in auro,
 Hæ niueos, hæ cyaneos superare lapillos
 Contendunt herbæ, uernantq; micantia late
 Gramina per tumulos, perq; umbriferas conualles,
 Perq; amnis taciti ripas, atque omnia rident,
 Omnia luxuriant, & amica luce coruscant.
 Parturiunt stipulæ frugem, & genitalibus auris
 Peruia turgescunt lactentibus hordea culmis,
 Palmes agit rupto lachrymantis cortice gemmas,
 Seq; rudes primis monstrant in uitibus uivæ,
 Dulce uirent teneræ modo nata cacumina syluæ,
 Succrescuntq; piæ pullorum examina matri,
 Ipsa sibi ignotas miratur adultera frondes
 Arbor, & adscitis natiuas inserit umbras,
 Auricomæ iubare exorto de nubibus adsunt
 Horæ, quæ cœli portas atq; atria seruant,
 Quas Ioue plena Themis, nitido pulcherrima partu
 Edidit, Ireneq;, Diceq;, & mixta parenti
 Eunomie, carpuntq; recenteis pollice foetus,
 Quas inter Stygio remeans Proserpina regno
 Comptior ad matrem properat, comes alma sorori.

It Venus

It Venus, & Venerem parui comitantur Amores,
 Floraq; lasciuo parat oscula grata marito,
 In medijs resoluta comas, nudata papillas,
 Ludit, & alterno terram pede Gratia pulsat.
 Vda choros agitat Nais, decurrit Oreas
 Monte suo, relinquunt faciles iuga celsa Napeæ.
 Nec latitat sub fronde Dryas, non iubila Fauni
 Fundere, non iunctis Satyri dare sibila cannis,
 Nec querulæ cessant tenerum tinnire uolucres,
 Fluctibus halcyone, densa philomela sub umbra,
 Canus olor ripis, tecto uaga plorat hirundo,
 Lene susurrat apis, plenoq; saporibus aluco
 Candida multiforæ solidat fundamina ceræ.
 Colludunt per prata greges, atq; omne beato
 Flagrat amore nemus, iuuenem lasciuia maritum
 Fert equa, fert tergo salientem buccula taurum,
 Setigeræq; subant matres, decertat amator
 Fronte aries, auidos olidum pecus accipit hircos.
 Spectant innisi baculis, gaudentq; magistri.
 Inde ubi prægnantes partu Lucina recenti
 Soluit, ut exæquet numero foetura parentes.
 Ipse rudem, nec adhuc uestigia certa prementem,
 Fert sobolem gremio, sed ouem gracilemue capellam
 Emisas humero subit, atq; in stramine molli
 Componit sensim pastor, stabuloq; recondit.

Mox ut conualuere rubos hæc rupibus altis,
 Illa recens campo gramen decerpit aprico.
 Aut dulcis gelido delibant amne liquores,
 Ut sua conclusis ne desint pocula natis,
 Utq; fluat plenis diues multisq; papillis.
 Subrumi expectant hoediq; agniq; petulci,
 Cornigerasq; uocant tremulo clamore parentis.
 Bruta gregem plenum densis alit uberibus suis
 Exporrecta solo, et grunntu adlectat amico
 Fellanteis, turpiq; luto se immunda uolutat.
 Radices eadem calloso aridissima rostro
 Eruit et bulbum, aut madida se pulte saginat.
 Flet uitulum moesta absentem mugitibus altis
 Mater, et immensam rantis miseranda querelis
 Syluam implet, boas omne nemus, uallesq; lacusq;
 Illa nigros late lucos, saltusq; peragrat
 Crebra gemens, crebra ad montem, stabulumq; reuisit
 Tabescens desiderio, non ulla dolorem
 Pabula, nec salicum frondes, nec gramina rore
 Sparsa leuant, non quæ uiridi uaga flumina ripa
 Perspicuam tenui deducunt murmure lympham.
 Prata tener persultat equus, libatq; uolucris
 Aequora summa fuga, aut alii subit aspera montis
 In iuga, saxosumq; amnem pede plaudit inermi,
 Cui pulchro micat acre caput, luduntq; decoræ

Fronte

Fronte comæ, uibrant aures, atq; orbe nigranti
 Prægrandes extant oculi, tum spiritus amplis
 Naribus it feruens, stat ceruix ardua, qualem
 Præfert Marmaricis metuenda leonibus ales,
 Ales quæ uigili lucem uocat ore morantem.
 Crescunt spissa toris, lateq; animosa pateſcunt
 Pectora, conſurguntq; humeri, et iam ſeſſile tergū eſt,
 Spinaq; depreſſos gemino ſubit ordine lumbos,
 Et caſtigatum cohibent craſſa ilia uentrem,
 Fundunt ſe lætæ clunes, ſubcriſpaq; denſis
 Cauda riget ſetis, et luxuriantia crebræ
 Velant colla iubæ, ac dextra ceruice uagantur.
 Tum tereti ſubſtricta genu, molliſſima flectit
 Crura ſerox, celſum ingrodiens, fremituq; ſuperbit:
 Grande ſonat tornata cauo breuis ungula cornu,
 Ingenti reſtrens corybantia cymbala pulſu.
 O dulces paſtoris opes, ô quanta beatum,
 Quàm tenet hunc tranquilla quies? ut pectore toto
 Lætitiā, totaq; fouet bona gaudia mente?
 Nempe odij, fraudumq; expers, exemptus inani
 Ambitione, uacansq; metu, ſpe liber, et inſons,
 Natiuo cultu, et gaza prædiues agreſti.
 Ipſe ſibi uiuit nullo ſub teſte, ſuoq;
 Pendet ab arbitrio, ſuus ipſe eſt cenſor, et alto
 Calcat opes animo, ac regum deridet honores.

Si non Tenareis illi stant fulta columnis
 Robora, celatumq; alte laquearia subter
 Ridet ebur, postémue silex asaroticus ornat,
 Nec Maurusiacos pulchræ testudinis orbeis
 Delphica sustentat, nec docto trita Myroni
 Pocula multiplici florent radiantia gemma,
 Aut bis in Herculeæ Milesia uellera concha
 Versantur, tenuiq; satur lanugine bombyx
 Luteolos follis, preciosaq; fila relinquit,
 Textile nec tenero subtegmine fulgurat aurum,
 Spiranteis referens uultus, quæ Pergamos olim
 Artifici descripsit acu, quæ stamina Memphis,
 Quæ Tyros & Babylon radio pinxere sonanti:
 At iacet in molli proiectus Æspite membra,
 Quà cauius exesum pumex testudinat antrum,
 Quæue suspiranti crinem dat aquatico uento
 Arbor, & aut calamos, aut fixa hastilia iungit
 Cortice, statq; leui casa frondea nisa tigillo,
 Quam metuant intrare pavor, curæq; sequaces,
 Sub qua iucundos tranquillo pectore sensus
 Nutrit, in abruptoq; fouet sua corpora somno,
 Sylvarum, & pecoris dominus, stant sedula circum
 Turba canes, audaxq; lacon, acerq; molossus.
 Dant ignem extritum silices, dant flumina nectar
 Hausta manu, dat ager Cererem, non caseus aut lac,

Lucorumue dapes absunt, stat rupibus ilex
 Mella ferens trunco, plenoq; cacumine glandem.
 Illi sunt animo rupes, frondosaq; tesquis
 Et specus, et gelidi fontes, et rosida tempe,
 Vallesq; zephyriq; et carmina densa uolucrum.
 Et Nymphae, et Fauni, et capripedes Satyrisei,
 Panq; rubens, et fronte cupressifera Sylvanus,
 Sileniq; senes, subdiuallesq; Ithyphalli,
 Et montana Pales, et quo pastore Pheræi
 Gaudebant campi, et crinem resoluta Mimallon,
 Et qui cornigera bicolores fronte corymbos,
 Pampineamq; manus tenera quatit Euhyus hastam,
 Semper amor, semper cantus et fistula cordi est,
 Semper odorati Venerisq; stipendia flores,
 Vitarumq; altrix urbi male nota uoluptas.
 Talibus in studiis pastor molle exigit æuum.
 Post ubi raucisonæ pinna uibrante cicadæ
 Increpuere, ardensq; metentibus ingruit æstus,
 Paulisper tum cessat opus, saxiq; sub umbra
 Prostrati indulgent genio, non mollia pleno
 Desunt uina cado, non lacti mixta polenta,
 Aut pinguis tergum uitulæ, placidusq; sonora
 Lapsus aquæ, crinemq; auræ frontemq; laceffunt.
 Inde opus integrant, donec sub nocte coruscent
 Flammigero parue stellantes clune uolucres.

Ecce

Ecce autem dulces labris pater ingerit uvas.
 Autumnus, crebraeq; elisus uerbere plantæ
 It per præla latex, pueriq; examine denso
 Exultant lasciuæ cohors circumq; supraq;
 Ille manu panda pronus bibit, alter ab ipso
 Sugit musta lacu crepitantibus hausta labellis,
 Hic sua suspensum resupinus in ora racemum
 Exprimit, hic socij patulos irrorat hiatus,
 Irriguumq; mero sordet mentumq; sinusq;
 Ebriaq; incertis titubant uestigia plantis.
 Postquam acris successit hyems, et pendula tellus
 Dirigit glacies, larga strue tollitur alte
 Collucetq; focus, coeunt uicinia simplex
 Vnâ omnes, iuuenesq; proci, materq; seuera
 Coniuge cum duro, et pueris, et uirgine grandi,
 Conuigilantq; hilares, et primæ tempora noctis
 Decerpunt, molli curas abigente Lyæo,
 Mutuaq; inter se ludunt, tum tibia folle
 Lascium sonat inflato, tum carmina cantant,
 Carmina certatim cantant, tum tenta recusso
 Tympana supplodūt baculo, et caua cymbala pulsant,
 Et leti saltant, et tundunt æribus æra,
 Et graue conspirat cornu tuba flexilis unco,
 Conclamantq; altum unanimes, tolluntq; cachinnos.
 Porro autem quanta est differtæ copia uillæ?

Quantq;

Quámque penu diues: neq; enim uel frugibus horis
 Horrea sufficiunt, uel odoro dolia musto,
 Testáque Palladijs iam non uacat ulla trapetis.
 Terga suis pendent fumosa sordida tigno,
 Pertica pensilibus oneratur longa racemis,
 Non uuae arentes, non pruna & carica desunt,
 Soruáque cum cerasis, duròque putamine clausa
 Persica nux, regúmque altas imitata coronas
 Messila, cùmque pyris miserorum munus amantum.
 Iam laxum in rugas malum, decoctáque abenis
 Defruta, & omphacinus liquor, et lachrymosa sinapis.
 Et meditata nouos sicyonia bacca saporis
 Tum sapa, mèlq; recens, edulcati que lupini,
 Et priuæ increpitans balanus, contextáque cannis
 Piscina lacte madens, & durati sale fungi,
 Annonam facilem uicinus suggerit hortus.
 Murrur apricantes niuea dant turre columbi,
 Expandunt alas, & amicam (blanda rogantes
 Oscula) circumeunt, insertántque oribus ora.
 Iam uicibus nido incubitant genitrixque paterque,
 Iámque oua excudunt, natisque implumibus escam
 Commansam alternant, rostelláque hiantia complent.
 Adde gregem cortis, cristarúmque uolucrum
 Induperatores, laterum qui sydera pulsu
 Explaudunt, uigilique citant Titana canore,

Et regnum sibi Marte parant, quippe obuia rostris.
 Rostra ferunt, crebrisq; acuunt assultibus iras,
 Ignescunt animis, et calcem calce repulsant
 Infesto, aduersumq; affligunt pectore pectus.
 Victor ouans cantu palmam testatur, et hosti
 Insultans uicto, pauidum pede calcat iniquo.
 Ille silet, latebrasq; petit, dominumq; superbum
 Ferre gemit, comes it merito plebs cætera regi,
 Formoso regi, cui uertice purpurat alto
 Fastigatus apex, dulciq; errore corusca
 Splendescunt ceruice iuba, perq; aurea colla
 Perq; humeros it pulcher honos, palea ampla decenter
 Albicat ex rutilo, atq; torosa in pectora pendet
 Barbarum in morem, statimunca cuspide rostrum,
 Exiguum spatij rostrum, flagrantq; tremendum
 Rari oculi, niueasq; caput late explicat aureis,
 Crura pilis hirsuta rigent, iuncturaq; nodo
 Vix distante sedet, durus uestigia mucro
 Armat, in immensum pinnaq; hirti; lacerti
 Protenti excurrunt, dupliciq; horrentia uallo
 Falcatae ad coelum tolluntur acumina caudæ.
 Ipse salax totam fecundo semine gentem
 Implet, et oblongo nunc terram scalpurit ungui,
 Rimaturq; cibos, nunc edita nubila uisu
 Explorat cauto: non illum squame a tuto

Aggre

Aggreditur serpens, non raptor ab æthere miluus.
 Vocibus interea crebrum singultat acutis
 Parturiens coniux, quæ scilicet oua subinde
 Tollit anus, signatq; dies, uigilemq; lucernam
 Consulit & lunæ crescentis tempora seruans.
 Vt primum gallina glocit numero impari subdit,
 Versatisq; diu solers auscultat, an intus
 Pipiat inuolucer pullus, tenerumq; putamen
 Pertuderit molli rostro, atq; erumpere tentet.
 Parte alia bisero plumosam corpore messens
 Nutrit, & in crassa satur urinare lacuna
 Anser auet, stagnumq; super pede remigat udo,
 Depictæ cervicis anas, prolemq; natatum
 Inuitans, nunc extat aquis, nunc mergitur alte.
 Erigit explicitæ gemmata uolumina caudæ
 Ambitosus amans: at sicu & polline gliscit
 Pellaci cantu deceptus ab aucupe turdus.
 Insidit mutilo turtur, seseq; saginans
 Rauca gemit, dulcesq; miser suspirat amores.
 Flet uiduus perdix, queritur peregrina coturnix
 Inclusi caueis: hic cæca cuniculus antra
 Excavat, hic septo prægnans lepus errat in amplo.
 Capreoliq; binnuliq; & aduncis dentibus apri.
 Hac stertunt glîres, hac foemina foetat echinus,
 Dædali somniferos peragunt examina bombos,
 Plenaq;

Plenaq; captiuos seruant uiuaria pisces.
Scilicet his opibus placide sua corpora curant,
Dulciaq; inter se læti tellure magistra
Officia exercent, ut quæ neq; ferre recuset
Imperium, neq; non grandi mercede rependat
Si qua laborifero debentur farræ colono.
Ille autem et uolucris petit ardua sidera mente,
Scrutaturq; sagax quæ sit sententia diuinum.
Quid quæq; emergens, latitansue, oriensue, cadensue
Stella paret, quid quadruplici celer adferat annus
Cardine, quæ sulcis, quæ sint statura tempora messi,
Quidq; pecus uehat Olenium, qua grandine colleis
Trux nepa dilapidet, quo turbine surgat Orion,
Quos glomerent imbreis, aut pressus Arione Delphinus,
Aut Pleas, Arcturusq; senex, Hyadesq; puellæ,
Vnde bibant herbæ ditani pocula lactis,
Cur rubigo satis, uredoq; uittibus obsit,
Quid nebulas abigat, tempestatesq; repellat,
Quod uento ingenium, quæ nubes causa serenet,
Quidq; silens moneat, quidq; intermenstrua Phoebe,
Vel cum plena meat, uel cum decrescere rursus
Incipit. Ille etiam numeros legesq; dierum
Prouidus obseruat: scit enim quid septima portet,
In qua nascentem excepit bona Delia fratrem,
Scit quoq; post decimam quid prima, quid altera lucis
Iniungant

Iniungant operum, quocirca aut uellera lanae
 Demetit, aut grauido maturas mergite aristas,
 Aut telam locat uxoris, nam pendula in ortu
 Posteriore suos etiam net aranea casses.
 Quæ sequitur bona uirgultis, inimica serendis
 Frugibus: ergo cauet quod obest, quodq; expedit urget,
 Nouit enim quota connubijs, quota partibus obstet
 Aspirætue dies, quota pinguem emasculet hœdum,
 Septaq; circundet pecori, quota iungat amantcis,
 Et clandestinos iubeat miscere susiarros,
 Qua ponat canis hirritum, male suadaq; pectus
 Cura nimis laceret, qua tristis oberret Erinny
 Nocte magis, secat ille suo sibi tempore lignum,
 Dolia degustat, subigit iuga ferre iuuentum.
 De flabris quoq;, de pluuia, dulciq; sereno,
 Aut lunæ occasus, aut idem consulit ortus.
 Tractat opus si pura micet, sin atra recedat,
 Aut quinto directæ die, aut medio orbe retusa,
 Nec gracili cornu, aut triplici sit culta corona,
 Tectæ subit metuens hyemis: si rubra coruscet,
 Tum uera expectat uentos, nec fallit eundem
 Quo boream cornu, quo Cynthia prouocet austrum.
 Consulit & Phœbi flammæ, an grandinis augur
 Palleat, an radijs monstret discordibus imbrem,
 An præ se exoriens nubeis agat, an niger orbem

Circulus extremum claudens, qua rumpitur; acres
Carceris Aeolij moneat consurgere flatus.
Adnotat & coeli faciem, num stella sereno
Aethere lapsa cadat, rapidi prænuncia Caeri,
Conscia num subita semet caligine obumbrent
Astra, trahantq; hyemem: gemino Thaumantias arcu
Quid ferat, aut curto cum uix secat aëra gyro,
Et penè unicolor taurina fronte minatur.
Nunc prae sepe oculis, nunc Bacchi spectat asellos,
Quiq; Noton cernit, quiq; est obuersus ad Arcton,
Fulgores, tonitrus, inspersaq; uellera coelo,
Brumalemq; diem, & totum semel aspicit annum.
Necnon & nautis ruiturum in carbasa nimbiam
Augurat, undisonum si fides mare surrigit ægon,
Canaq; conspergit sale saxa, & littora frangit,
Tunc & tristifico reboant montana fragore,
Et repetunt siccum mergi, atq; ex æquore clamant.
Ipsa uolans sublime auras, æthræq; laceffit
Ardea, colludunt fulicæ, plauduntq; gregatæ.
At lasciua lacus alis præstringit hirundo,
Et summas propè radit aquas, ranæq; coaxant.
Fusca gradu cornix lento metitur harenas,
Aut fluiuium capite, & madida ceruice receptat,
Crocituq; graui pluuiam increpat usq; morantem.
Clanguit Naupliadæ uolucres, & peruia pinnis

Nubila

Nubila conscribunt, incertus in æquore Delphin
 Difflat aquas, latrant corui, uocemq; resorbent,
 Progerit oua cauis patiens formica laborum,
 Blanda canis terram pedibus scabit, ore lapillos
 Tardigradus prendit cancer, seseq; sabiarrat,
 Atq; heret ripæ, densum occinit improbulus mus,
 Straminaq; exculcat: quin centipedes scolopendræ
 Parietibus reptant, aures pigra motat asella,
 Dependent bullæ lychno, sitiensq; cruoris
 Musca redit, summosq; proboscide mordicat artus,
 Nec longe à testis apis ingeniosa recedit,
 Prunaq; concretusq; ima cinis hæret in olla,
 Carboq; pellucet: neq; non prænunciat Euros
 Pluma natans, foliumue errans, pappiq; uolantes,
 Flammaq; cum flectit, cum sese elidit, & ipsis
 Vix sedet in stuppis, scintillamq; excutit udam.
 Vos quoq; pastores uentos horretis & imbres,
 Cum temerè excursans pecus ampla in pascua fertur,
 Cumq; alacres ludunt agni, calceisq; proteruos
 Subsultim incutiunt inter se, & cornibus hærent,
 Aut cum se è pastu ui, uix, ægreq; reuellunt,
 Cumq; boues liquidi suspectant lumina coeli,
 Olfactantq; auras, & succos naribus uidos
 Crebra trahunt, dextrumq; latus consternere gaudent,
 Aut lingunt aduersa pilos, aut uespere sero

Mugitu ingenti redeunt, caudásq; fatigant,
 Cum sibi non factos sus dissipat ore maniplos,
 Cumq; antro lupo exululat, cumq; improbus idem,
 Nec metuens hominum, propius consistit, & offert
 Se mendicanti similem, ac loca culta pererrat.
 Ergo in consilium maria aduocat, æthera, terras,
 Naturamq; omnem, uiuitq; autoribus astris
 Cura deum agricola, atq; animo præscita recenset,
 Et rerum euentus sensu præfagit acuto.
 Hanc ò coelicolæ magni concedite uitam,
 Sic mihi delicias, sic blandimenta laborum,
 Sic faciles date semper opes, hac (improba sunt
 Vota) tenuis, nunquam certe, nunquam illa precabor,
 Splendeat ut rutilo frons in medio sagalero,
 Tergeminaq; grauis surgat mihi mitra corona.
 Talia Fæfuleo lentus meditabar in antro
 Rure suburbano Medicum, quæ mons sacer urbem
 Mæoniam, longiq; uolumina despici. Arni,
 Quæ bonus hospitium felix placidamq; quietem
 Indulget Laurens, Laurens haud ultima Phœbi
 Gloria, iactatis Laurens fida ancora Musis:
 Qui si certa magis permiserit ocia nobis,
 Afflabor maiore deo, nec iam ardua tantum
 Sylua meas uoces, montanaq; saxa loquentur,
 Sed tu (si qua fides) tu nostrum forsitan olim

*O mea blanda altrix non aspernabere carmen,
Quamuis magnorum genitrix Florentia uatum,
Docta q̃ me triplici recinet facundia lingua.*

ANGELI POLITIANI SYLVAE,
CUI TITVLVS EST RV-
STICVS, FINIS.

K 3

